

HRVATSKI VOJNIK

BROJ | 691

15. RUJNA 2023.

BESPLATNI PRIMJERAK

KADETIMA
URUČEN
PRVI ČASNIČKI
ČIN

30. OBLJETNICA
OPERACIJE
MEDAČKI DŽEP
POKAZANA SNAGA
HRVATSKE
VOJSKE

SVEČANA PRISEGA
UJEDINJENI U
LJUBAVI PREMA
DOMOVINI

"KRILA OLUJE"
NOVI DOKAZ
SVJETSKE
KLASE

PLANINSKO RATOVANJE
ZAHTEVNO JE I KOMPLEKSNO

Foto: Tomislav BRANDT

www.hrvatski-vojnik.hr

NAKLADNIK: MINISTARSTVO OBRANE REPUBLIKE HRVATSKE / SAMOSTALNA SLUŽBA ZA ODNOSE S JAVNOŠĆU I IZDAVAŠTVOM / ODJEL HRVATSKIH VOJNIH GLASILA I IZDAVAŠTVA**Glavni urednik:** Željko Stipanović (zeljko.stipanovic@mohr.hr) // **Zamjenica glavnog urednika:** Vesna Pintarić (vpintar@mohr.hr)**Urednici i novinari:** Domagoj Vlahović (domagoj.vlahovic@gmail.com), Lada Puljizević (ladapuljizevic@yahoo.com), Ivan Šurbek, Tomislav Vidaković, Janja Marijanović Šaravanja**Lektura / korektura:** Gordana Jelavić (gjelavic50@gmail.com), Andrea Pavlić // **Fotograf:** Tomislav Brandt (tomislav.brandt@mohr.hr)**Grafička redakcija:** Zvonimir Frank (urednik), (zfrank@mohr.hr), Ante Perković // **Marketing:** Mila Badrić Gelo (mabadric@mohr.hr), tel: 3784-243; fax: 3784-322**Tisk:** Kerschoffset d.o.o., Ježdovečka 112, 10250 Zagreb // **Adresa uredništva:** Odjel hrvatskih vojnih glasila i izdavaštva, Ilica 256b, 10000 Zagreb, e-mail: hvojnik@mohr.hr**Odobrava:** Ivana Valentinić Mikšić, voditeljica Samostalne službe za odnose s javnošću i izdavaštvo

KVALITETE I VRLINE RUDOLFA PEREŠINA U TEMELJIMA HRZ-A

Tradicionalna manifestacija posvećena herojskom pilotu obilježena je izvanrednim letačkim programom na kojem su važnu ulogu imali piloti i letjelice našeg ratnog zrakoplovstva

[STR. 30]

NASLOVNICI SNIMIO TOMISLAV BRANDT

SADRŽAJ

- 4** **NATO**
Planinsko ratovanje zahtjevno je i kompleksno
- 8** **MEĐUNARODNA SURADNJA**
Hrvatska vojska pomaže Sloveniji
- 12** **HRVATSKO VOJNO UČILIŠTE**
Svečano otvoreni Kongresni centar
- 14** **HRVATSKO VOJNO UČILIŠTE**
Dodatak prvog časničkog čina kadetima
- 16** **IN MEMORIAM**
general Anton Tus
- 18** **IN MEMORIAM**
viceadmiral Zdravko Kardum
- 20** **30. OBLJETNICA OPERACIJE MEDAČKI DŽEP**
Pokazana snaga Hrvatske vojske
- 22** **RAZGOVOR**
poručnica bojnog broda Tanja Čajsa
- 24** **ZAPOVJEDNIŠTVO ZA KIBERNETIČKI PROSTOR**
Service desk
- 26** **SVEČANA PRISEGA**
Ujedinjeni u ljubavi prema domovini
- 28** **HRVATSKO RATNO ZRAKOPLOVSTVO**
"Krla Oluje" - novi dokaz svjetske klase
- 34** **MEĐURESORNA SURADNJA**
Štit Domovine 2023
- 38** **HIBRIDNE BOJIŠNICE**
Kibernetička povjesnica NATO-a
- 46** **PROTUZRAČNA OBRAНА**
Europa i zajednički PZO (II. dio): Moguće alternative?
- 54** **PODLISTAK**
Tenk – vladar kopnenih bojišnica (XII. dio)
Dolazak kineskih tenkova
- 60** **GODIŠNICA VELIKOG NAPADA NA KARLOVAC**
Okrugli stol Napad na Karlovac u rujnu 1993.
- 64** **DAN SJEĆANJA NA NESTALE OSOBE U DOMOVINSKOM RATU**
Skrivanje istine o nestalima zločin je koji traje
- 66** **TRENUTAK SJEĆANJA**
Sinjani u obrani Vukovara

PLANINSKO RATO ZAHTJEVNO

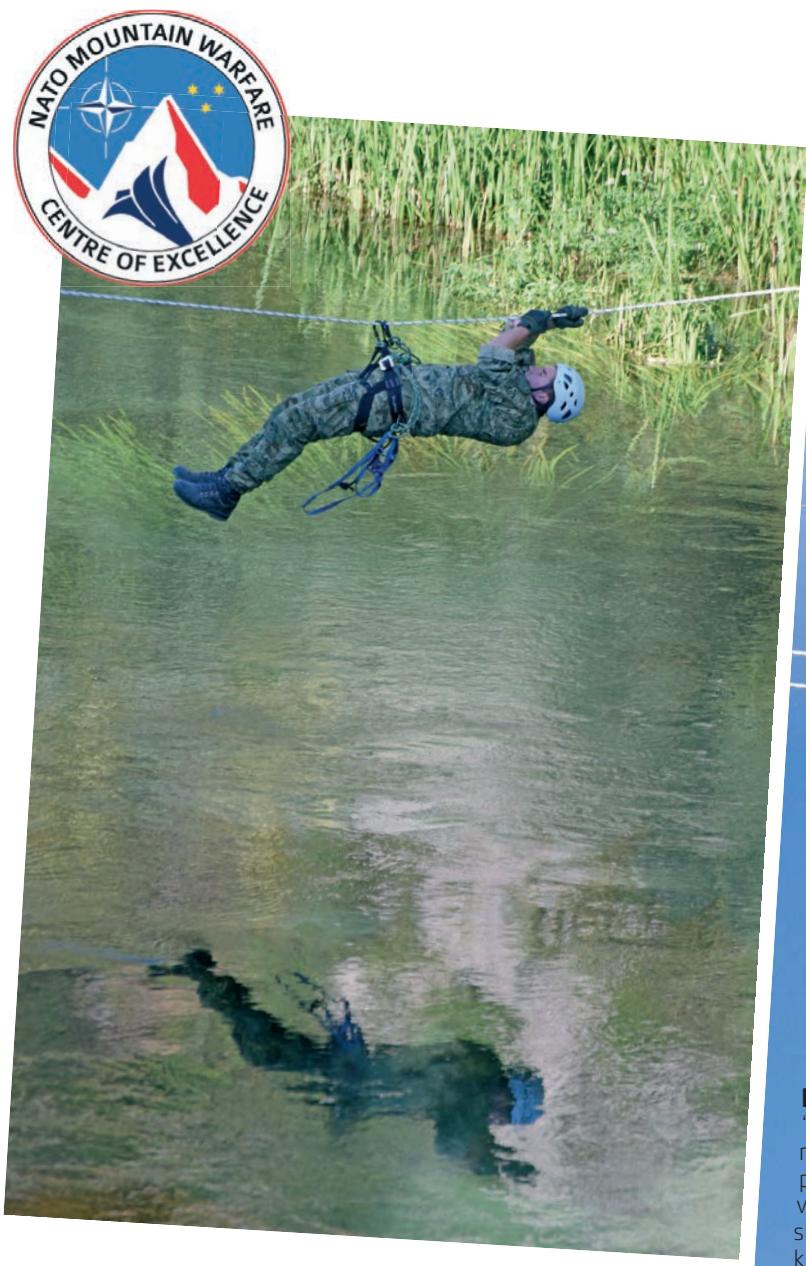

U suradnji sa Zapovjedništvom Hrvatske kopnene vojske, NATO-ov Centar izvrsnosti za planinsko ratovanje proveo je od 28. kolovoza do 8. rujna na širem području planine Dinare i grada Knina Temeljni tečaj planinskog ratovanja za zapovjednike malih postrojbi

NATO

TEKST
Tomislav Vidaković
FOTO
Tomislav Brandt

VANJE JE I KOMPLEKSNO

Sposobnost vođenja vojnih operacija u planinskom okruženju kompleksna je i zahtjevna, prije svega zbog vremenskih uvjeta u kojima se provode, ali i nadmorskih visina, koje su velik izazov i za opremu i za ljudstvo, koje mora biti osposobljeno za taj tip ratovanja. Svaka zemlja koja želi voditi smislenu obrambenu politiku, a na svojem teritoriju ima planinska područja, mora znati kako provoditi operacije u planinskim uvjetima.

Sve to prepoznao je i NATO te stoga 2015. ustrojio Centar izvrsnosti za planinsko ratovanje (NATO Mountain Warfare Centre of Excellence – NATO MW COE). Središte Centra je u mjestu Polje u Sloveniji, a osnovala ga je Slovenija, Njemačka, Italija, Hrvatska i Austrija kao partnerska zemlja. Centru se 2018. pridružila Rumunjska, 2019. to je učinila Poljska, a 2022. godine Češka. Uskoro to planira učiniti i Crna Gora i Mađarska.

Ovo je druga godina zaredom otkako je Centar ustrojen da se Temeljni tečaj planinskog ratovanja za zapovjednike malih postrojbi provodi u Hrvatskoj. Proведен je na širem području Dinare, Knina te u kanjonu Čikole. Ulogu domaćina imala je Gardijska mehani-

zirana brigada, koja je odličnom organizacijom i potporom osigurala njegovu provedbu. Pukovnik Željko Papazović, voditelj Odjela za obuku i edukaciju u NATO MW COE-u, bio je direktor tečaja i organizirao je njegovu provedbu uz potporu predavača iz Austrije, Italije, Norveške (NATO Cold Weather Operations Centre of Excellence), Poljske, Rumunjske i Slovenije. Praktični dio tečaja proveli su instruktori iz 132. planinske pukovnije Slovenske vojske, Akademije Kopnene vojske Poljske, a potporu su pružili instruktori i iskusni alpinisti iz sastava OSRH.

Na obuci je sudjelovalo 47 polaznika iz osam članica NATO-a: Hrvatske, Italije, Litve, Mađarske, Njemačke, Poljske, SAD-a i Ujedinjene Kraljevine. Polaznici su bili vođe malih postrojbi razine tima, desetine,

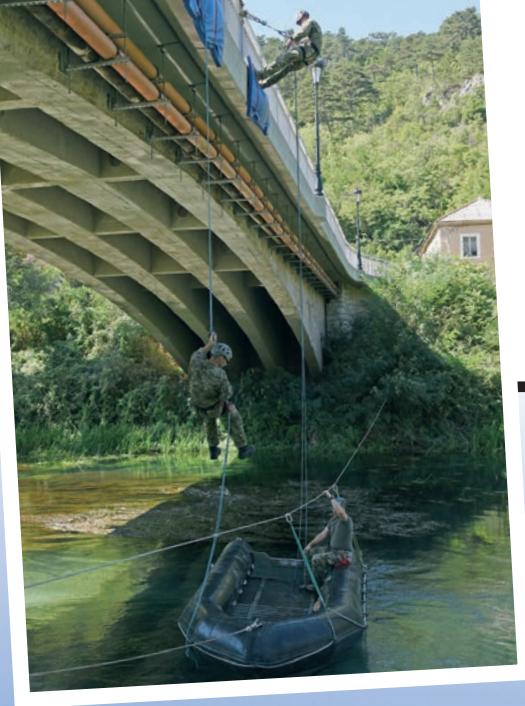
voda i satnije. Bili su podijeljeni u četiri grupe od kojih je svaku vodio po jedan instruktor iz NATO MW COE-a uz potporu specijalista alpinizma i instruktora iz drugih zemalja (Hrvatske, Poljske, Slovenije).

Centar je u zadnje četiri godine proveo 13 tečajeva, koje je pohađao 241 polaznik iz 18 članica NATO-a i dviju partnerskih zemalja. Svrha je takvih tečajeva smanjenje na minimum gubitaka u ljudstvu uvjetovanih vremenskim prilikama i terenom. Povijest je pokazala kako loše vremenske prilike i teški planinski tereni odnose puno više života nego samo protivničko djelovanje.

DETALJNOM RAZRADOM DO USPJEHA

“Temeljni tečaj planinskog ratovanja za zapovjednike malih postrojbi koji trenutačno provodimo na širem području planine Dinare i grada Knina usmjeren je na vode, zapovjednike i obučavatelje najnižih razina, a Nastavni plan i program definira da je to temeljni tečaj na kojem će se pripadnici pješačkih postrojbi obučavati za taktičku upotrebu svojih postrojbi u brdsko-planinskom području”, objasnio nam je pukovnik Papazović. Budući da je preduvjet za pohađanje tečaja posjedovanje specifičnih vještina, tijekom obuke potiče se razvoj vještina alpinizma kako bi ga polaznici mogli uspješno završiti.

Sama obuka sastoji se od četiri dijela. U prvom dijelu polaznici provode dva dana na predavanjima u učionici gdje stječu znanja koja su zajednička svim članicama NATO-a i partnerskim zemljama s ciljem uskladivanja taktičkog djelovanja i samim tim postizanja pune interoperabilnosti. Drugi dio tečaja upozorava na sve opasnosti i kako ih prevladati u teškim planinskim uvjetima, dok se istodobno zadržavaju sposobnosti provedbe misije. U tom dijelu provodi se priprema i planiranje kroz izradu Planinskog situacijskog plana (Mountain Situation Plan – MSP), kojim se izrađuje detaljna analiza područja u kojem će se postrojba kretati kako bi se predvidjele sve prednosti i nedostaci terena u kojem će djelovati.

NATO

Pukovnik Papazović objašnjava da MSP treba kontinuirano nadopunjavati doprinosima podređenih elemenata na terenu te dodaje kako se Plan koristi i kao temeljni dokument za procjenu rizika u planinskom području. Plan sadrži i vremenske prognoze, temperature, smjerove i jačine vjetra, visine snijega, snježne profile, izvješća o pojавama lavina i potencijalnim područjima lavina i sl. Za njegovu izradu koriste se svi dostupni izvori poput fotografija iz zraka, vojnih geografskih dokumenata, karta planinarskih klubova, karta

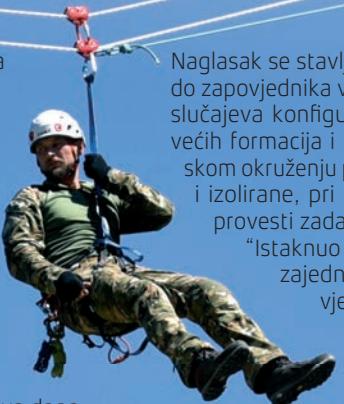
za posebne namjene, planinarskih vodiča, ali i znanja lokalnog stanovništva. U izradi tog Plana, posebno u manjim postrojbama koje nemaju stožer (desetina/vod/satnja) sudjeluju svi koji su obučeni i stručni za djelovanje u planinskom okruženju. Za potrebe ove obuke izrađen je detaljan plan za planinu Dinaru u kojem su razrađeni svi prilazni putovi kao i njihova prohodnost u skladu s veličinom postrojbi. Treći dio tečaja obuhvaća uvježbavanje alpinističkih tehnika, taktičkih radnji i postupaka na uređenim terenima i penjalištima, a četvrti se sastoji od hodnje na kojoj se koriste sva znanja steklena na obuci pri čemu se testiraju naučene vještine i sposobnosti. Najzahtjevnija etapa obuke trajala je dva dana i provodila se na Dinari, a uključivala je noćenje na području planinarskog doma Brezovac i hodnju do Sinjala, najvišeg vrha Hrvatske, koji se nalazi na 1831 m nadmorske visine.

OBUKA USPJEŠNO PRIVEDENA KRAJU

“Tečaj je postigao sve planirane ciljeve, a glavni cilj – razumijevanje planinskog okruženja i zajedničko djelovanje oružanih snaga članica NATO-a u planinskom području – u potpunosti je ostvaren”, ponosno je istaknuo pukovnik Papazović. Specifičnost je takve obuke u tome što zbog teško prohodnih terena polaznici, uz stalni nadzor instruktora, kontinuirano jedni druge osiguravaju, odnosno, svoj život povjeravaju vojnicima stranih oružanih snaga što dodatno zblžava sve sudionike. To se vidjelo i na samom terenu jer je atmosfera među polaznicima bila kolegialna i prijateljska

unatoč činjenici što su dolazili iz osam zemalja. Polaznici su iznimno motivirano i profesionalno pristupali izvršavanju svih zadaća. Mjesta za pogrešku dok držite nečiji život u rukama, a pritom visi sa 60-metarske stijene, jednostavno nema. S druge strane, lijepo je bilo vidjeti oduševljenje na licima stranih polaznika koji su prvi put vidjeli sve ljepote naše zemlje.

Tečajevi koje organizira Centar podijeljeni su na tri razine. Najviša je razina Tečaj za stožerne časnike razine bojne i/ili brigade (Mountain Warfare Staff Officer Course – MW SOC). Slijedi ga Tečaj za zapovjedno osoblje razine voda i/ili satnije (Mountain Warfare Small Units Leadership Course – MW SULC) te Osnovni tečaj za vode timova i zapovjednike desetina (Basic Mountain Warfare Small Units Leader Course – Basic MW SULC). Tečajevi pridonose razmjeni znanja i iskustava iz međunarodnih operacija i vježbi, koja se kasnije koriste ne samo za unapređivanje tečajeva nego i za razvoj specijaliziranih publikacija iz područja planinskog ratovanja.

Naglasak se stavlja na obuku vođa malih postrojbi, od vođa tima do zapovjednika voda i/ili satnije, i to prije svega zato što u većini slučajeva konfiguracija planinskog terena ne dopušta kretanje većih formacija i postrojbi. Upravo zato sve se zadaće u planinskom okruženju provode s manjim postrojbama, koje su nerijetko i izolirane, pri čemu njihovi vođe sami moraju odlučiti kako provesti zadani misiju.

“Istaknuo bih da su naši instruktori, koji su provodili tečaj zajedno s NATO-ovim instruktorima, pokazali da su vjerodostojni partneri za provedbu obuke planinskog ratovanja”, rekao nam je natporučnik Josip Domagoj Župić, koordinator uime GMBR-a. Istaknuo je da su polaznici na tečaj došli s različitim predznanjem iz temeljne alpinističke vještine, ali zahvaljujući zajedničkoj obuci, motiviranosti i upornim instruktorima može reći da su svi na podjednakoj razini obučenosti. Dodao je kako su polaznici tijekom obuke mogli na vlastitoj koži osjetiti što to znači kretati se po stijeni, niz stijenu, prelaziti rijeku preko užeta, odnosno koliko tjelesne spremnosti i kondicije zahtijeva samo kretanje u planini.

“Naša je želja da Centar postane svojevrsno središte za sve članice NATO-a koje žele steći ili dodatno razviti svoju sposobnost ratovanja u planinskom okruženju”, rekao je brigadir Leon Holc, direktor NATO MW COE-a. Dodao je kako je najveća snaga Centra upravo u njegovoj fleksibilnosti da pruži svim zainteresiranim članicama Saveza ono što im treba kako bi razvile ili poboljšale sposobnosti ratovanja u planinskom okruženju.

HRVA

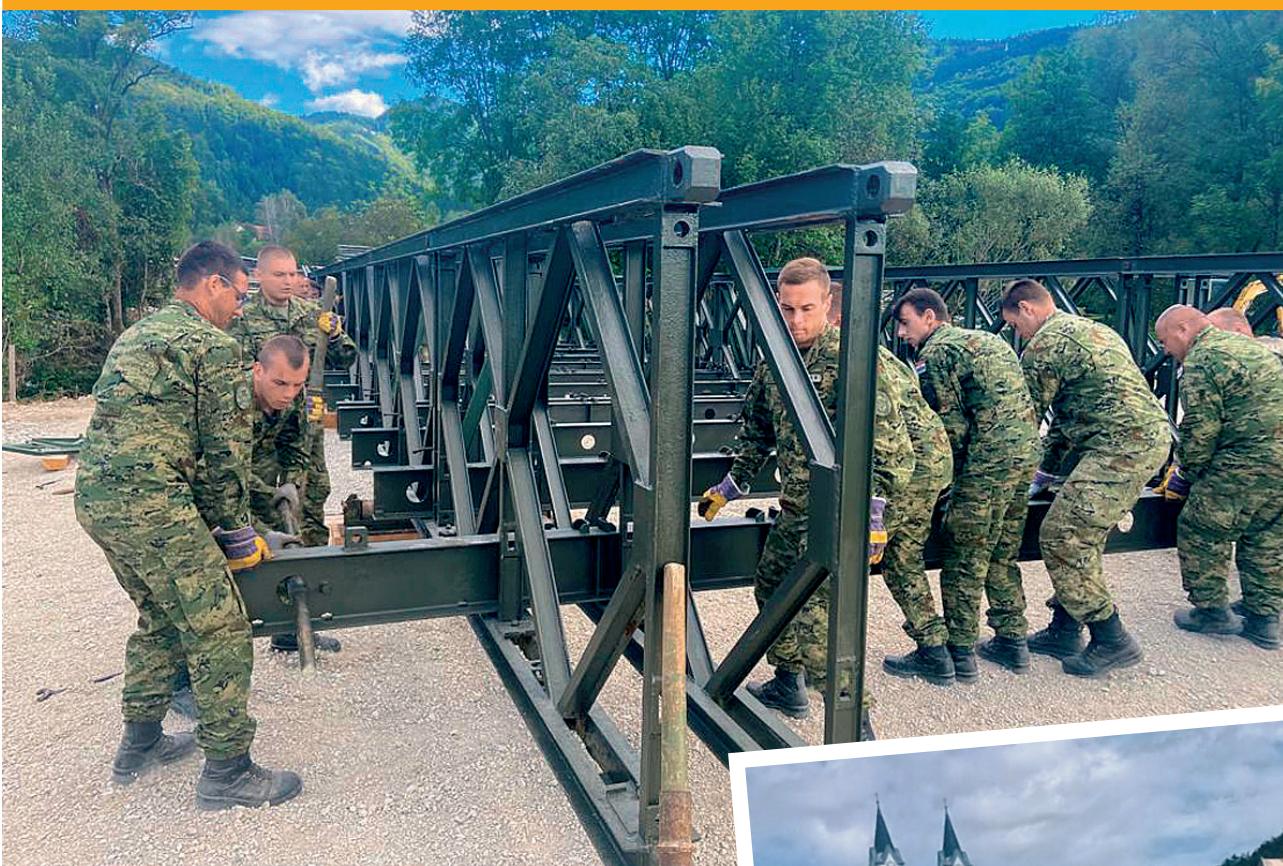
Lansirni most Bailey M-1 prvi je put postavljen izvan granica Republike Hrvatske i to na mjestu mosta urušenog tijekom velikog nevremena i poplava koji su zahvatili Sloveniju. Most ima gusjeničnu nosivost 36 tona, a osovinsku 42 tone. Duljina je mosta oko 27 metara, a širina oko tri metra

PRIPREMILA
Janja Marijanović Šaravanja
Marija Jandriš Sačer

FOTO
Filip Klen

HRVATSKA VOJSKA POMAŽE SLOVENIJI

MEDUNARODNA SURADNJA

Zahvaljujući pripadnicima Hrvatske vojske malo mjesto Lačja Vas u Općini Nazarje na sjeveru Slovenije u Štajerskoj opet je povezano s ostatkom svijeta. Hrvatski su vojnici s lansirnim mostom Bailey M-1, četiri tegljača s poluprikolicama, četiri kombija i jednim viličarom upućeni 3. rujna 2023. u Republiku Sloveniju u sklopu pružanja međunarodne pomoći u otklanjanju šteta koje su nastale u olujnom nevremenu koje je zahvatilo Sloveniju. Uoči polaska oko 40 pripadnika Zapovjedništva za potporu i Inženjerijske pukovnije Hrvatske kopnene vojske na vojnom poligonu "Cerovac" kod Karlovca pripremili su most Bailey M-1 za transport u Sloveniju. Aktivnost je uključivala ne samo pripremu mosta već i njegov transport i iskrcaj pretovarnom mehanizacijom. Lansirni most postavljen je na rijeci Dreti u mjestu Lačja Vas na mjestu urušenog mosta. Bailey M-1 ima gusjeničnu nosivost 36 tona, a osovinsku 42 tone. Duljina je mosta 27,43 metra, širina 3,23 metra, a prvi je put postavljen izvan granica Republike Hrvatske. Treći je ovo angažman HV-a otkad je Sloveniju pogodilo veliko nevrijeme i poplave. Gradnja mosta omogućuje normalan život tamošnjem stanovništvu koje je bilo gotovo odsjećeno od ostatka zemlje.

POMOĆ INŽENERIJSKIM STROJEVIMA

Pripadnici Hrvatske vojske već su prije sudjelovali u pomoći Republici Sloveniji i njezinim građanima te su se vratili 29. kolovoza. Naime, u općinama Ljubno, Nazarje, Luče i Rečica te na rijeci Savinji bili su 20 dana angažirani na utovaru i prevoženju zemlje i kamenog materijala, izgradnji nasipa od kamenog materijala te ugradnji u nasip, iskopavanju naplavljene kamenog materijala, uklanjanju naplavljene zemlje, čišćenju prometnica,

Pripadnici Hrvatske vojske završili su izgradnju lansirnog mosta Bailey M-1 u Republici Sloveniji 7. rujna 2023. te su krenuli prema matičnim postrojbama u Hrvatskoj

parkirališta i prilaza kućama i strojnom planiranju. U pružanju pomoći sudjelovali su i pripadnici Hrvatskog ratnog zrakoplovstva s helikopterom Mi-171Sh, koji su 6. kolovoza 2023. u mjestu Donja Bistrica kod Lendave bili angažirani na prenošenju betonskih blokova za stvaranje barijera za suzbijanje poplava rijeke Mure. Pripadnici Hrvatske vojske angažirani su u pružanju humanitarne pomoći Sloveniji temeljem naredbe ministra obrane i u skladu s Odlukom Vlade Republike Hrvatske o prelasku granične Oružanih snaga Republike Hrvatske radi pružanja humanitarne pomoći u Republici Sloveniji u uklanjanju posljedica olujnog nevremena te Odlukom o pružanju žurne pomoći poplavom pogodjenim područjima u Republici Sloveniji.

Ministar obrane Mario Banožić posjetio je pripadnike Hrvatske vojske koji su bili angažirani na postavljanju lansirnog mosta Bailey M-1 na rijeci Dreti te se susreo s ministrom obrane Republike Slovenije Marjanom Šarecom i direktorom Uprave za zaštitu i spašavanje Republike Slovenije Leonom Behinom.

Zahvalio je hrvatskim vojnicima na svemu što čine, na profesionalnom izvršavanju svih zadaća, a posebno u ovoj situaciji pružanja međunarodne humanitarne pomoći stanovništvu i civilnim institucijama. "Imali smo priliku pomoći susjednoj Republici Sloveniji od samog početka nevremena. Hrvatska vojska već je 6. kolovoza bila upućena u Sloveniju s jednim helikopterom HRZ-a, koji je bio angažiran na podizanju tereta za izgradnju barijera, da bi štete od poplava i bujica bile što manje, a danas smo uključeni u postavljanje mosta. Čestitam našim vojnicima na uspješno izvršenoj zadaći u pružanju pomoći Sloveniji. Činit ćemo to dok god budemo u mogućnosti," rekao je ministar Banožić. Uime Hrvatske vojske, Ministarstva obrane i hrvatske Vlade izrazio je sućut obiteljima stradalih tijekom velikog nevremena izrazivši nadu da će ovakvih izazova biti što manje. "Suosjećamo s obiteljima koje su ovdje stradale i nadam se da nećemo imati više ovakvih izazova," rekao je.

"Prošle godine imali smo požare, danas poplave, stoga vojska mora biti spremna za sve ekstremne situacije. Zbog toga hrvatska Vlada ulaze u razvoj svih triju grana Hrvatske vojske," poručio je ministar obrane.

HRVATSKO VOJNO UČILIŠTE

Predsjednik Vlade Andrej Plenković na otvorenju Kongresnog centra istaknuo je: "Čestitam ministru Banožiću na ovom postignuću i ulaganju vrijednom sedam milijuna eura, velebnom Kongresnom centru na Črnomercu, čime Sveučilište obrane i sigurnosti i Hrvatska vojska dobivaju prestižne prostore za odvijanje nastave, brojnih stručnih simpozija, obrazovnih ciklusa i konferencija koji se i inače odvijaju u okviru Ministarstva obrane i Hrvatske vojske."

Kazao je također kako je Hrvatska vojska stup države, naših institucija, našeg naroda i našeg društva i zato je cijeli obrazovni segment, koji je s kreiranjem Sveučilišta obrane i sigurnosti, pokušaj da dignemo na višu razinu sve ono što se u pogledu obrazovanja hrvatskih vojnika i časnika i obrazovanja časnika iz drugih država učinilo u proteklih tridesetak godina.

SVEĆANO OTVOREN

MORH, OSRH i Sveučilište obrane i sigurnosti "Dr. Franjo Tuđman" otvorenjem Kongresnog centra dobili su jedinstveno mjesto za održavanje konferencija i drugih okupljanja takvog tipa, uz korištenje trenutačno najnaprednijih multimedijiskih i tehničkih sustava podrške

Svečanost otvorenja Kongresnog centra na Hrvatskom vojnom učilištu "Dr. Franjo Tuđman" u Zagrebu održana je 31. kolovoza 2023. Nazočili su predsjednik Vlade Republike Hrvatske Andrej Plenković, ministar obrane Mario Banožić, izaslanik predsjednika Hrvatskog sabora i potpredsjednik Hrvatskog sabora Željko Reiner, ministri u Vladi RH i drugi. U sklopu svečanog otvorenja Kongresni centar blagoslovio je mons. Jure Bogdan, vojni ordinarij u RH.

S obzirom na to da Ministarstvo obrane i Hrvatska vojska nisu imali adekvatan prostor za organizaciju i održavanje većih domaćih i međunarodnih konferencija koji udovoljavaju današnjim standardima, a koji uključuju održavanje i NATO-ovih ili EU-ovih

PRIPREMLA
Janja Marijanović
Šaravanja
FOTO
Filip Klen

klasificiranih sastanaka, seminara ili poslovnih susreta, tijekom 2020. godine započet je projekt rekonstrukcije i opremanja Časničkog doma (objekt 62) u moderni multifunkcionalni kongresni centar. Zbog potresa u ožujku i prosincu 2020., radovi rekonstrukcije obuhvatili su cijelovitu konstrukcijsku obnovu koja se odnosi na ispunjavanje temeljnog zahtjeva u pogledu mehaničke otpornosti i stabilnosti građevine, te izvođenje svih završno-obrtničkih i instalaterskih radova.

Radovi rekonstrukcije i opremanja Kongresnog centra završeni su u svibnju 2023. i zgrada udovoljava svim standardima u pogledu sigurnosti te pruža izvrsne uvjete za boravak i rad te bolju kvalitetu korištenja prostora. Ukupna vrijednost investicije iznosila je 7,6 milijuna eura (57,26 milijuna kuna). Iz Fonda solidarnosti EU-a financiran je dio konstrukcijske obnove potresom oštećenih građevina u iznosu oko pola milijuna eura, a ostatak je financiran iz proračuna Ministarstva obrane. Ukupna kvadratura dvorana, uredskih prostora, sanitarija i komunikacijskog prostora je 4400 m² te dodatno 2300 m² tehničkog negrijanog prostora.

KONGRESNI CENTAR

U sklopu projekta izvršeno je i opremanje namještajem svih prostora građevine te obuka predstavnika korisnika za upravljanje ugrađenim sustavima i održavanje građevine. Uspješno je izvršen tehnički pregled izvršenih radova 17. svibnja 2023. i ostvareni su svi uvjeti za primopredaju građevine korisniku, HVU-u "Dr. Franjo Tuđman", Zagreb.

Zbog prilagođenosti različitim postavima, dvorane su idealne za organizaciju domaćih i međunarodnih konferencijskih, seminara, poslovnih susreta, simpozija, edukacija, sportskih događanja te drugih protokolarnih događaja. Ovim su projektom MORH, OSRH i Sveučilište obrane i sigurnosti "Dr. Franjo Tuđman" dobili jedinstveno mjesto za održavanje konferencijskih i drugih okupljanja takvog tipa, uz korištenje trenutno najnaprednijih multimedijalnih i tehničkih sustava podrške.

"Uistinu je impresivno svjedočiti transformaciji nekadašnjeg Časničkog doma u moderan multifunkcionalan Kongresni centar koji će koristiti Hrvatska vojska i Sveučilište obrane i sigurnosti 'Dr. Franjo Tuđman,'" rekao je ministar obrane Mario Banožić istaknuvši uvjerenje kako će novi Kongresni centar biti mjesto održavanja brojnih uspješnih konferencijskih, seminara, simpozija i edukacija.

"Ovim modernim Kongresnim centrom dobili smo jedinstveno mjesto koje će koristiti trenutačno najnaprednije tehnologije i informatičke sustave. Vrijednost ovog projekta iznosi oko 7,5 milijuna eura, a otvoreće Centra označava početak jedne nove etape

u modernizaciji sustava vojnog obrazovanja, koji smatram temeljem za stvaranje moderne i uspješne vojske," istaknuo je ministar te dodaо kako je početak rada Sveučilišta obrane i sigurnosti povijesni trenutak ne samo za sustav vojnog obrazovanja već i akademsku zajednicu u cijelosti. Rekao je također kako se na ovaj način stvaraju ključni uvjeti za daljnji razvoj sposobnosti Hrvatske vojske i vojnog umijeća kao znanosti te Zahvalio svima koji su na bilo koji način sudjelovali u realizaciji projekta.

HRVATSKO VOJNO UČILIŠTE

Osim čina, kadeti su primili časnički bodež, rješenje o prijmu u djelatnu vojnu službu i Odluku o rasporedu u postrojbe Hrvatske vojske

KADETIMA URUČEN PRVI ČASNIČKI ČIN

PRIPREMILA

Janja Marijanović
Šaravanja

FOTO

Filip Klen

U vojarni "Petar Zrinski" u Zagrebu 30. kolovoza 2023. svečano je uručen prvi časnički čin kadetima Hrvatskog vojnog učilišta "Dr. Franjo Tuđman". Čin poručnice/poručnika dobilo je 70 kadetkinja i kada- ta 16. i 17. naraštaja diplomskih i preddiplomskih sveučilišnih studijskih programa Vojno inženjerstvo, Vojno vođenje i upravljanje te Vojno pomorstvo. Predsjednik Republike Hrvatske i vrhovni zapovjednik Oružanih snaga Republike Hrvatske Zoran Milanović bio je na promociji novih časnika Oružanih snaga Republike Hrvatske te im uručio prve časničke

činove. Na svečanosti održanoj na Hrvatskom vojnem učilištu "Dr. Franjo Tuđman", novim je časnicima predsjednik Milanović poručio da su odabrali težak i jedinstven posao koji suspreže i limitira u čovjeku autonomiju i samosvijest jer se naredbe moraju slušati, a hijerarhija poštovati. "To je odabir koji duboko poštujem. Vaš je posao da učinite sve da ne dođe do rata i oružanog sukoba u kojem ljudi gube život, ali ako i kad dođe – da ste tu prvi. To je jedinstven posao, poziv i način života i zato sam vam kao vrhovni zapovjednik zahvalan prije svega zato što ste taj posao odabrali," rekao je.

Osim čina poručnika, kadeti su primili časnički bodež, rješenje o prijmu u djelatnu vojnu službu i Odluku o rasporedu u postrojbe Hrvatske vojske koje im je uručio ministar obrane Mario Banožić na svečanosti u Domu HV-a "Zvonimir" u Zagrebu.

Osim čina poručnika, kadeti su primili časnički bodež, rješenje o prijmu u djelatnu vojnu službu i Odluku o rasporedu u postrojbe Hrvatske vojske koje im je uručio ministar obrane Mario Banožić na svečanosti u Domu HV-a "Zvonimir" u Zagrebu

Na HVU-u su 2014. godine prvi put započela dva sveučilišna studijska programa: Vojno inženjerstvo (VI) i Vojno vođenje i upravljanje (VViU). Ovi studiji namijenjeni su za obrazovanje budućih časnika Oružanih snaga RH. Razvijeni su u suradnji OSRH i Sveučilišta u Zagrebu, a kadete nakon završetka ovih studija čeka siguran posao u postrojbama OSRH na mjestima prvih časničkih dužnosti.

Studijski program Vojno pomorstvo (VP) petogodišnji je integrirani preddiplomski i diplomski sveučilišni studij namijenjen obrazovanju budućih časnika Ministarstva obrane i Oružanih snaga Republike Hrvatske. Smjerovi studija su Vojna nautika i Vojno brodostrojarstvo. Razvijen je i akreditiran 2018. godine u suradnji Hrvatskog vojnog učilišta "Dr. Franjo Tuđman" i Sveučilišta u Splitu. Omogućava obrazovanje za dužnosti u mornarici i za dužnosti u okviru pomorske policije, lučke kapetanije, Obalne straže i drugih ovlaštenih javnih službi na morskim i kopnenim vodama.

Ministar je čestitao kadetima i istaknuo kako je prijam u djelatnu vojnu službu kruna postignuća na putu koji su izabrali, a on je biti časnica ili časnik Hrvatske vojske. "Upravo vam znanje omogućava da se u izazovnim situacijama znate postaviti na ispravan način, znanje je to koje donosi prevagu i pobedu, neovisno o situaciji u kojoj se nalazimo," rekao je ministar i posebnu zahvalu uputio obiteljima mladih hrvatskih časnika na potporu koju su im dale na njihovu vojničkom putu. Ministar Banožić pritom je istaknuo kako je vojnički poziv po mnogočemu jedinstven: "To je poziv koji traži odričnja, fokusiranost, brze odluke, sve ono čemu mogu odgovoriti samo vrhunski obučene, educirane i motivirane časnice i časnici."

Načelnik Glavnog stožera admiral Robert Hranj kazao je kako je uspješan završetak vojnih studija dokaz velikog truda i ulaganja kadeta u vlastito obrazovanje: "Sada odlazite u svijet vojničke stvarnosti, odlazite u postrojbe gdje ćete svojim znanjima voditi vojниke koji će vam biti dani na povjerenje i upotrebljavati svu vojnu tehniku."

Nakon uspješnog završetka studija kadeti postaju pripadnici Oružanih snaga, dodjeljuje im se prvi časnički čin poručnica/poručnik, uručuju im se rješenja o prijmu u djelatnu vojnu službu i raspoređuju se na mjestima prvih časničkih dužnosti u postrojbama Oružanih snaga.

U 16. naraštaju studijske programe završilo je 30 kadeta, od toga zvanje prvostupnika Vojnog inženjerstva stekao je jedan kadet, zvanje magistra Vojnog inženjerstva steklo je 15 kadeta, a 14 kadeta zvanje magistra Vojnog vođenja i upravljanja. U 17. naraštaju studijske programe završilo je 22 kadeta, od toga je zvanje prvostupnika Vojnog inženjerstva steklo pet kadeta, a 17 kadeta zvanje prvostupnika Vojnog vođenja i upravljanja. U sklopu 16. naraštaja nalazi se i prvi naraštaj Integriranog studija Vojno pomorstvo gdje je zvanje magistra steklo 18 kadeta.

POVIJESNA U U FORMIRANJU ORUŽANIH

Uz najviše vojne počasti na gradskom groblju Miragoj u Zagrebu održan je posljednji isprācij umirovljenog stožernog generala Antona Tusa, prvog načelnika Glavnog stožera Oružanih snaga RH

TEKST
Nataša Fortuna
Višnecki

FOTO
Filip Klen

Na komemoraciji održanoj u Ministarstvu obrane ministar obrane Mario Banožić izrazivši sućut obitelji Tus, rekao je kako će general Anton Tus ostati zapamćen kao nenametljiv čovjek koji je razumio vrijeme u kojem živi i koji je imao povijesnu ulogu u formiranju Hrvatske vojske. "Simbol hrvatske odlučnosti u obrani i stvaranju vlastite domovine, simbol želje za stvaranjem jake i moderne Hrvatske vojske, a posebno Hrvatskog ratnog zrakoplovstva – sve to bio je general Tus," rekao je ministar istaknuvši kako je ostvarujući vizije hrvatskog državnog vodstva na čelu s prvim predsjednikom dr. Franjom Tuđmanom, general Tus kao prvi načelnik Glavnog stožera Oružanih snaga Republike Hrvatske, hrabre hrvatske branitelje

postupno preustrojavao u snažnu Hrvatsku vojsku. "Gospodine generale, hvala za vaš doprinos hrvatskoj slobodi. Počivali u miru," rekao je.

Zamjenik načelnika Glavnog stožera general-pukovnik Siniša Jurković uputio je posljednji pozdrav generalu Tusu uime pripadnika Hrvatske vojske istaknuvši kako je general Tus ostavio snažan trag u stvaranju Hrvatske vojske i moderne hrvatske države. "Generale, svi ćemo pamtitи mirnoću i nesebično znanje koje ste dijelili sa suradnicima," rekao je. Kao prvi načelnik Glavnog stožera Oružanih snaga RH, dao je neizmjeran doprinos stvaranju moderne Hrvatske vojske. Bio je neposredni sudionik razvoja Hrvatske vojske te planiranja, provođenja i

IN MEMORIAM

zapovijedanja operacijama u prve dvije godine Domovinskog rata. Na dužnosti glavnog vojnog savjetnika Predsjednika RH general Tus bavio se pitanjima strateškog razvoja Hrvatske vojske, odnosi RH-NATO i RH-OESS, međunarodnom vojnom suradnjom te planiranjem i praćenjem završnih operacija Hrvatske vojske. Također, značajan doprinos dao je na dužnosti veleposlanika RH pri NATO-u gdje se bavio uspostavom Misije RH, podizanjem ugleda Republike Hrvatske i Hrvatske vojske te isticanjem istine o Domovinskom ratu, ulaskom RH u NATO. Nositelj je više domaćih i stranih medalja, odlikovanja i diplome Međunarodne federacije aeronautike.

LOGA SNAGA RH

Za osobni doprinos u obrani RH i Domovinskom ratu te iskazanoj hrabrosti dodijeljena su mu najviša odlikovanja: Velered kralja Petra Krešimira IV. s lantom i Danicom, Red kneza Trpimira s ogrlicom i Danicom, Red kneza Branimira s ogrlicom, Red kneza Domagoja s ogrlicom, Red Nikole Šubića Zrinskog, Red bana Jelačića, Red hrvatskog trolista, Spomenica Domovinskog rata, Spomenica domovinske zahvalnosti te medalje Bljesak i Oluja. Uz ozalošćenu obitelj i prijatelje, od generala Tusa posljednji su se put oprostili kolege, suborci i suradnici, sadašnji i bivši pripadnici Hrvatske vojske te visoki civilni i vojni dužnosnici. U znak počasti za generala Antona Tusa, iznad gradskog groblja Mirogoj u Zagrebu preletjeli su zrakoplovi MiG-21 Hrvatskog ratnog zrakoplovstva.

Ministar obrane Mario Banožić i načelnik Glavnog stožera Oružanih snaga admirал Robert Hranj upisali su se u knjigu žalosti povodom smrti stožernog generala Antona Tusa.

*"Poštovani generale,
zauvijek ćemo Vam biti zahvalni na svemu što ste učinili za stvaranje moderne Hrvatske vojske. Vaša povijesna uloga u formiranju Oružanih snaga RH, kao i u profesionalnom organiziranju obrane od srpske agresije, zauvijek će biti upisana u zlatne stranice hrvatske povijesti.
Neka Vam je laka hrvatska zemlja.
Počivali u miru."*

ministar obrane Mario Banožić

"S izuzetnom tugom oprštam se od stožernog generala Tusa. General Tus bio je začetnik stvaranja modernog Glavnog stožera OSRH. Njegovo izuzetno iskustvo, znanja i domobjublje dali su snažan doprinos stvaranju ključne vojne organizacije – Glavnog stožera – kao institucije koja će uspješno voditi najvažnije operacije HV u Domovinskom ratu. General Tus ostat će zapamćen kao osoba koja je svoj neupitni autoritet temeljila na znanju, iskustvu, empatiji i socijalnoj inteligenciji. Ostat će zapamćen kao istinski heroj prvih dana Domovinskog rata."

načelnik Glavnog stožera admiral Robert Hranj

IN MEMORIAM

Načelnik Glavnog stožera Oružanih snaga RH admiral Robert Hranj uputivši izraze sućuti obitelji i priateljima umirovljenog viceadmirala Zdravka Karduma istaknuo je kako se admirал Kardum uvijek isticao kao osoba koja je svoj autoritet i respekt temeljila na snazi svojih argumenata, uvjerenja i velikog mornaričkog znanja

Tekst i foto: HRM / Maja Siriščević

BIO JE GLAS MUDROSTI I VOJNOG ZNANJA

"Bio je uvijek glas mudrosti i vojnog znanja. Dao je pečat oblikovanju Hrvatske ratne mornarice, kao efikasne vojne organizacije, ali i domovine Hrvatske kao pomorske države. Ustrajno je zagovarao da nam je more najvažniji prirodni resurs koji moramo čuvati i braniti te promovirao percepciju Hrvatske kao pomorske zemlje," rekao je admiral Hranj

Komemoracija za umirovljenog viceadmirala Zdravka Karduma, bivšeg zapovjednika Hrvatske ratne mornarice i Obalne straže RH, održana je u splitskoj vojarni "Admiral flote Sveti Letica-Barba".

Uz članove obitelji, komemoraciji su nazočili načelnik Glavnog stožera Oružanih snaga RH admiral Robert Hranj, zapovjednik HRM-a kontraadmiral Ivo Raffanelli, pripadnici Hrvatske ratne mornarice, suborci i nekadašnji suradnici viceadmirala Karduma.

Admiral Robert Hranj, uputivši izraze sućuti obitelji i priateljima viceadmirala Karduma, istaknuo je kako se on uvijek isticao kao osoba koja je svoj autoritet i respekt temeljila na snazi argumenata, uvjerenja i velikog mornaričkog znanja.

"Bio je uvijek glas mudrosti i vojnog zna-ja. Dao je pečat oblikovanju Hrvatske ratne mornarice, kao efikasne vojne orga-nizacije, ali i domovine Hrvatske kao pomorske države. Ustrajno je zagovarao da nam je more najvažniji prirodni resurs koji moramo čuvati i braniti, te promovi-rao percepciju Hrvatske kao pomorske zemlje," rekao je admiral Hranj. Uz izraze sučuti, zapovjednik HRM-a kontraadmiral Ivo Raffanelli osvrnuo se na život i djelo viceadmirala Karduma istaknuvši kako se već u ranoj mladosti odlučio za vojnički poziv koji je istinski živio do kraja života, iako je formalno umirovljen 2011. godi-ne. "Od samog početka svojeg profesi-onalnog razvoja do posljednje dužnosti, zapovjednika Obalne straže Republike Hr-vatske, koju je obnašao nakon dužnosti zapovjednika Hrvatske ratne mornarice, njegov put bio je služenje domovini, koju je uz svoju obitelj stavljao na prvo mjesto, kako u ratu tako i u miru," rekao je. Podsjetio je na iznimani doprinos viceadmi-rala Karduma u Domovinskom ratu, u obra-ni, izgradnji i razvoju domovine, Hrvatske vojske i Hrvatske ratne mornarice, a poseb-но u osnutku i ustrojavanju Obalne straže.

"Podstirući svoje prijedloge i rješenja, stajao jeiza svojih stavova ne dvojeći staviti svoj potpis na oštred kritičke osvrte o razvoju grane, što zavređuje posebno poštovanje. Hvala mu za sve," poručio je zapovjednik HRM-a kontraadmiral Ivo Raffanelli

"Njegovo kritičko pero uvijek je bilo usmjereni prema boljitu Hrvatske ratne mornarice i obrambenog sustava u cjelini. Podastirući svoje prijedloge i rješenja, stajao jeiza svojih stavova ne dvojeći staviti svoj potpis na oštred kritičke osvrte o razvoju grane, što zavređuje posebno poštovanje. Hvala mu za sve," rekao je kontraadmiral Raffanelli.

Viceadmiral Zdravko Kardum rođen je 25. veljače 1953. godine u mjestu Nuniću, Općina Kistanje. Osnovnu školu pohađao je u rodnom mjestu, nakon čega srednju Mornaričko-podoficirsку školu u Splitu. Po završenoj specijalizaci-ji za protubrodskе rakete, 1974. godine, upućen je na Mornaričku vojnu akademiju koju završava četiri godine poslije, također u Splitu. Jugoslavensku ratnu mornaricu napustio je da bi se u rujnu 1991. dragovoljno priključio Hrvatskoj vojsci u obrani slobode, suvereniteta i integriteta domovine. Za zapovjednika obrane grada Splita imenovan je 21. rujna 1991., te sudjeluje u organizaciji obrane grada.

U Zagrebu je 2000. godine završio Ratnu školu "Ban Josip Jelačić". Višestruko je poohvaljivan i nagrađivan od vrhovnog zapovjednika OSRH, ministra obrane, načelnika Glavnog stožera OSRH i zapovjednika Hrvatske ratne mornarice. Za nemjerljiv doprinos izgradnji i razvoju OSRH odlikovan je Redom bana Jelačića, Redom hrvatskog trolista, Spomenicom Domovinskog rata i Spomenicom domovinske zahvalnosti. Viceadmiral Kardum bio je zapovjednik Hrvatske ratne mornarice i Obalne straže te obnašao niz dužnosti i dao nemjerljiv doprinos razvoju Hrvatske ratne mornarice i Oružanih snaga RH.

30. OBLJETNICA OPERACIJE MEDAČKI DŽEP

POKAZANA SNAGA

Pripremio: Željko Stipanović / **Foto:** Filip Klen

Devetog rujna 1993. u 6:10 započelo je oslobođanje područja medačkog džepa. Napad je izvršen s tri pravca: iz smjera Divosela, Bilaja i s vrhova Velebita. U svega nekoliko sati oslobođeno je područje od Divosela do Čitluka i teren do Počitelja. "Velika je uloga operacije Medački džep u pogledu odvraćanja neprijatelja od Gospića i u obrani Like, ali i cijele Hrvatske, u svjetlu stvaranja pretpostavki za VRO Oluja", rekao je ministar hrvatskih branitelja Tomo Medved

U Gospiću je 9. rujna 2023. svečano obilježena 30. obljetnica vojno-redarstvene operacije Medački džep. Na obilježavanju su uz članove obitelji poginulih, nestalih i umrlih hrvatskih branitelja, brojne hrvatske branitelje i predstavnike udruga proisteklih iz Domovinskog rata bili potpredsjednik Vlade i ministar hrvatskih branitelja Tomo Medved kao izaslanik predsjednika Vlade Republike Hrvatske Andreja Plenkovića, ministar obrane Mario Banožić, izaslanik Predsjednika Republike Hrvatske Marijan Mareković, izaslanik predsjednika Hrvatskog sabora saborski zastupnik Ante Deur, župan Ličko-senjske županije Ernest Petry, gradonačelnik Gospića Karlo Starčević, predstavnici hrvatske vojske i policije i brojni okupljeni građani.

U sklopu svečanosti položeni su vijenci u vojarni "9. gardijske brigade Vukovi", kod spomen-obilježja Velebitskim junacima u Rizvanuši te kod spomenika poginulim hrvatskim braniteljima u Domovinskom ratu, a misno slavlje za poginule, nestale i umrle hrvatske branitelje služeno je u katedrali Navještenja Blažene Djevice Marije u Gospiću. U svečanom programu sudjelovala je i akrogrupa HRZ-a "Krila Oluje", a padobranski skok izveo je pripadnik Zapovjedništva specijalnih snaga. Izložen je bio i taktičko-tehnički zbor naoružanja i opreme Hrvatske vojske.

HRVATSKE VOJSKE

Potpredsjednik Vlade i ministar hrvatskih branitelja u prigodnom je govoru istaknuto iznimno značaj vojno-redarstvene operacije Medački džep u obrani Like i cijele Hrvatske u Domovinskom ratu. "Hrvatski narod nikada nije zaboravio sve naše bitke koje smo vodili kroz dugu i tešku povijest, kao ni sve naše žrtve koje smo podnijeli u borbi za obranu svojeg doma i domovine. Mnogi su svoje domoljublje platili krvljom, ali svjedočili su istinu i vjeru, bez uzmicanja, Hrvatska im je bila snaga – Hrvatska iznad svega! Zahvalni smo na njihovoj žrtvi za domovinu, koja je trajno ugrađena u temelje naše države", rekao je Tomo Medved. "Operacija Medački džep ima iznimno velik značaj u mozaiku svih naših akcija i operacija u Domovinskom ratu, posebno u obrani ovoga kraja od velikosrpske agresije. Velika je uloga te operacije u pogledu odvraćanja neprijatelja od Gospića i u obrani Like, ali i cijele Hrvatske, u svjetlu stvaranja pretpostavki za VRO Oluja. Sve postrojbe HV-a i policije koje su sudjelovale u VRO Medački džep operaciju su provele u samo dva dana, a jedan od važnih ciljeva bio je pokazati sposobnost naših oružanih snaga za provedbu napadne operacije. I u tome smo uspjeli! Čestitam na tome svim sudionicima VRO Medački džep – hrabrim Vukovima i pripadnicima specijalnih jedinica policije, svim postrojbama HV-a i policije koje su u toj operaciji pokazale da je Hrvatska sposobna braniti i osloboditi svoj teritorij", rekao je ministar Medved.

Hrvatski branitelj Josip Slačanin obratio se nazočnima uime sudionika operacije Medački džep i istaknuo da je dužnost svake godine obilježavati sve veličanstvene operacije i prisjećati se onih koji su dali živote za Hrvatsku. Prisjetio se da su na području Gospića specijalne snage provele tri godine. "Lika i Gospić su naše srce, a majke iz Gospića su nas prihvatile kao svoje sinove", rekao je. Zahvalio je svima koji nisu bili u odori, a koji su se brinuli za hrvatsku vojsku i policiju i na bilo koji način pridonijeli obrani i oslobođenju Hrvatske u Domovinskom ratu. "Dali smo najviše što smo mogli, a mi koji smo preživjeli ne zaboravljamo. Bez nas danas ovdje ne bismo stajali", zaključio je Slačanin.

Čestitka ministra obrane Marija Banožića u povodu obilježavanja 30. obljetnice VRO Medački džep

Trideseta obljetnica vojno-redarstvene operacije Medački džep podsjetnik je na njezin iznimno i velik značaj u mozaiku svih naših akcija i operacija u Domovinskom ratu. U samo nekoliko sati, 9. rujna 1993. hrvatske snage oslobodile su oko 225 kvadratnih kilometara okupiranog hrvatskog teritorija. Tom junačkom obranom Gospića, neprijatelj se odmaknuo, sačuvana je sigurnost grada, stanovnika Like, odnosno cijele Hrvatske, a u svjetlu stvaranja pretpostavki za operaciju Oluja. Zbog svega toga iznimno mi je drago što 30 godina nakon, svojim sudjelovanjem u programu svečanog obilježavanja 30. obljetnice operacije Medački džep, Hrvatska vojska odaje prijetet svim hrvatskim braniteljima koji su branili ovaj dio Hrvatske. Hrvatska vojska kao i tih ratnih godina snažno stoji uz svoj narod pa su tako naši pripadnici Vukova jedan od prepoznatljivijih simbola grada Gospića.

Čuvamo i njegujemo sjećanje na sve žrtve iz Domovinskog rata, na sve hrvatske branitelje koji su odlučili dati najbolje od sebe kako bi branili domovinu od neprijatelja. Hvala im na slobodnoj Hrvatskoj.

RAZGOVOR

PORUČNICA BOJNOG BRODA

TANJA ČAJSA

Poručnica bojnog broda Tanja Čajsa zamjenica je zapovjednika broda na raketnoj topovnjači RTOP-12 Kralj Dmitar Zvonimir od početka 2021. godine. Odgovorna je za organizaciju rada na brodu, brigu o stanju na brodu, od izgleda do funkcionalnosti te u svakom trenutku mora moći zamijeniti zapovjednika u njegovoj odsutnosti.

RAZGOVARALA
Janja Marijanović
Šaravanja
FOTO
Privatna arhiva

ŽELJA ZA DINAMIČNIM RADOM ODVELA ME U HRM

PODRIJETLOM STE IZ MALOG MJESTA PORED GAREŠNICE. KAKO JE DOŠLO DO IDEJE DA CIJELI ŽIVOT PREBACITE NA JUG HRVATSKE I RADITE NA BRODU?

Prva je odluka bila da želim raditi na brodu jer me uvijek privlačila ideja raditi negdje gdje se stalno nešto događa i gdje se rade praktične stvari. Kad su nam u srednju školu došli predstaviti program Kadet, zainteresirala sam se i odlučila se prijaviti, prošla sve provjere i sad sam tu.

KAKVA STE OČEKIVANJA IMALI KAD STE ULAZILI U KADETSKU SLUŽBU? JE LI BILO TEŠKO PRESELITI SE TAKO DALEKO OD OBitelji I OD KUĆE?

Očekivala sam puno stege i da doživim nešto drugačije od onog što sam do tada proživjela. U potpunosti sam bila spremna na nove izazove. Kadetski život bio je dosta izazovan jer smo bili mlađi i htjeli smo biti slobodniji, ali smo se s vremenom priviknuli na to da nismo kao drugi studenti. Naravno da uvijek teško padne odlazak od kuće, ali činjenica da smo sestra blizanka i ja skupa otišle u kadetsku u Split bio je olakšavajući faktor. Bile smo mlađe i spremne na nove izazove, uvijek smo imale jednu drugu i bilo nam je lakše priviknuti se na nove ljude i okolinu.

KOJE JE BILO VAŠE PRVO POSTAVLJENJE? KAKO STE DOŠLI DO ZAMJENIKA ZAPOVJEDNIKA BRODA?

Nakon što sam završila studij Pomorske nautike na Pomorskom fakultetu u Splitu znala sam da me čeka postavljenje na brodu. Prvo postavljenje bilo je na desantnom brodu minopolagaču DBM-82 Krka gdje sam obnašala dužnost operativnog časnika, a potom i zapovjednika oružnog brodskog odreda. Potom sam bila raspoređena na raketne topovnjače gdje sam također bila zapovjednica oružnog brodskog odreda i 2021. postala sam zamjenica zapovjednika broda na raketnoj topovnjači RTOP-12 Kralj Dmitar Zvonimir.

JESTE LI SE SNAŠLI U ULOZI ZAMJENICE ZAPOVJEDNIKA BRODA? KOJE SU VAŠE TRENUTAČNE DUŽNOSTI?

Kad dođeš na novu dužnost, ljudi s puno više iskustva pomognu, a ja bih najviše istaknula starije dočasnike koji su se uvijek trudili pomoći. Oni su ti koji nas najviše uče, imaju znanje i dobru volju. Kao i svaki zamjenik zapovjednika broda prvo sam morala proći obuku za samostalno obnašanje ustrojbine dužnosti te nekoliko dodatnih praktičnih ispita. Moja je glavna dužnost u svakom trenutku biti spremna zamijeniti zapovjednika broda. Planiram organizaciju i nadzirem rad posade, obuku, te vodim brigu o stanju na brodu, od njegova izgleda do funkcionalnosti. Uz pomoć drugih časnika na brodu brinem se da cijeli sustav funkcioniра.

JESTE LI SE SUSRETALI S NEKIM IZAZOVnim ZADAĆAMA TIJEKOM PLOVIDBE? JESU LI SE ISPUNILA OČEKIVANJA OD RADA NA BRODU?

Jedna od izazovnijih plovidbi bila mi je na Sredozemlju kad smo s raketcnom topovnjačom RTOP-41 Vukovar sudjelovali u NATO-ovojo operaciji Sea Guardian čiji je cilj stvaranje sigurnosne slike na Sredozemnom moru. Tad je more veći dio vremena bilo jako uzburkano što nam je stvaralo dodatni napor, ali s vremenom smo se navikli. Unatoč naporu, uspješno sam odradivila svoje zadaće i time sam stekla međunarodno iskustvo koje će mi u budućnosti uvelike pomoći. Rad na brodu dinamičan je što me i privlači, drugačiji je način života i tko je spreman dati dio svojeg života za ovaj sustav tu će se pronaći. Očekivala sam češća isplavljanja i bila sam spremna na veću odvojenost, ali i ovo što imamo je dobro i lakše se usklade privatne i poslovne obveze.

KAKO JE OBitelj REAGIRALA NA VAŠ ODLAZAK U VOJSKU? KOJI SU PLANovi ZA DALJNU KARIJERU?

Obitelj je bila malo iznenađena, ali i sretna s mojom odlukom. Bilo im je lakše što smo sestra i ja skupa išle u novi svijet pa se nisu morali brinuti previše. U daljnjoj karijeri planiram završiti škole koje mi predstoje i jednog dana možda postati i zapovjednica broda, zašto ne?

ZAPOVJEDNIŠTVO ZA KIBERNETIČKI PROSTOR

Service desk središnja je točka na kojoj se prikupljaju zahtjevi korisnika za prijavu neispravnosti i rješavanje komunikacijsko-informacijskih (KI) incidenata te zahtjeva za KI usluge. To ga čini ulaznom točkom i jedinstvenim mjestom za kontakt između davatelja usluga i krajnjih korisnika

SERVICE DESK

Jedna od težišnih aktivnosti u sklopu misije Zapovjedništva za kibernetički prostor jest pružanje komunikacijsko-informacijskih (KI) usluga korisnicima i provedba korisničke potpore pripadnicima Ministarstva obrane i Oružanih snaga Republike Hrvatske. Središnja točka na kojoj se prikupljaju zahtjevi korisnika za prijavu neispravnosti i rješavanja KI incidenata te zahtjeva za KI usluge upravo je Service desk. To ga čini ulaznom točkom i jedinstvenim mjestom za kontakt između davatelja KI usluga i krajnjih korisnika.

TEKST
Dolores
Uroč-Tončina
FOTOARHIVA
ZzKP-a

Service desk jedna je od praksi iz skupa detaljnih ITIL (engl. Information Technology Infrastructure Library) najboljih praksi upravljanja IT (engl. Information Technology) usluga koje su usmjereni na usklađivanje IT usluga s poslovним potrebama i ciljevima. Najbolje prakse ITIL-a u MO i OSRH primjenjuju se već petnaestak godina s ciljem integracije poslovnih procesa kroz različite cjeline unutar vojne organizacije, pružajući tako kvalitetniju uslugu od strane IT-a, odnosno kvalitetnije usklađivanje potreba vojne organizacije kroz standardizirane poslovne procese.

U 2022. godini Service desk ZzKP-a zaprimio je 14 455 prijava incidenata/neispravnosti te 19 190 zahtjeva za KI usluge, što pokazuje opseg posla tog pododsjeka

Ključne aktivnosti u okviru Service deska:

- zaprimanje, obrada, proslijedivanje i zaključivanje zahtjeva za KI usluge
- zaprimanje prijave neispravnosti i upravljanje KI incidentima
- zaprimanje prijava korisnika i sudjelovanje u upravljanju računalno-sigurnosnim incidentima (RSI)
- osiguranje stručne pomoći i informacija korisnicima za korištenje KI usluga
- pružanje informacija o KI uslugama, statusu rješavanja zahtjeva i incidenata te rješavanje upita o korištenju KI usluga
- davanje informacija o telefonskim brojevima pripadnika MO i OSRH te prespajanje telefonskih poziva
- upućivanje cirkularnih obavijesti elektroničkom poštom svim djelatnicima MO i OSRH o najavama radova na KI sustavu, mogućim prekidima KIS-a/usluga, humanitarnim akcijama, koncertima, predstavama i sl.

ZzKP-a zaprimio je 14 455 prijava incidenata/neispravnosti te 19 190 zahtjeva za KI usluge, što pokazuje opseg posla tog pododsjeka. Djelatnici ZzKP-a posebno su ponosni na rezultate ankete zadovoljstva korisnika koja je uvedena u ožujku 2022., a koju je ispunilo 2185 korisnika (15,11 %). Ukupna ocjena rada djelatnika ZzKP-a od spomenutih 2185 korisnika koji su ispunili anketu do 1. prosinca 2022. iznosila je 4,73. Visoka ocjena pokazuje da se iznimno cjeni rad i trud djelatnika ZzKP-a. S druge strane, ocjena obvezuje na održavanje dosegnutog stupnja kvalitete te nastavak uspješne suradnje između djelatnika ZzKP-a i pripadnika MO i OSRH kao krajnjih korisnika KI usluga.

Service desk ZzKP-a nalazi se unutar Odsjeka za korisničku potporu Središta za KI potporu. Popunjeno je stručnim osobljem s nizom vojnih, tehničkih i poslovnih vještina, pri čemu je potrebno naglasiti sposobnost iskazivanja empatije, analize incidenata i određivanja prioriteta, učinkovite komunikacije i emocionalne inteligencije. U 2022. godini Service desk

Service desk ZzKP-a nalazi se unutar Odsjeka za korisničku potporu Središta za KI potporu. Popunjeno je stručnim osobljem s nizom vojnih, tehničkih i poslovnih vještina, pri čemu je potrebno naglasiti sposobnost iskazivanja empatije, analize incidenata i određivanja prioriteta, učinkovite komunikacije i emocionalne inteligencije

SVEČANA PRISEGA

U požeškoj vojarni "123. brigade HV" svečano je prisegnuo 39. naraštaja ročnika i ročnica na dragovoljnem vojnom osposobljavanju. Tom su prilikom ročnicima, kao i vojnicima koji pohađaju specijalističku vojnu obuku, uručeni ugovori

UJEDINJENI ULJUBA

U današnje vrijeme, kad većina mlađih gleda kako ostvariti karijeru u informatičkom ili poslovnom sektoru, vidjeti na jednom mjestu puno mlađih ljudi koji su odlučili odvojiti svoje vrijeme kako bi osjetili što znači biti vojnik itekako je hvalevrijedan čin. Ima tu različitih profila ljudi, ali svima je zajednička ljubav prema domovini i svojem narodu. Iako su ročnici koje smo zatekli u vojarni bili tek na početku dragovoljnog vojnog osposobljavanja, moglo se vidjeti kako su već i u tom kratkom vremenu iskusni instruktori koji s njima svakodnevno rade izvukli ono najbolje iz njih. Obuka ročnog sastava Hrvatske vojske traje osam tjedana i provodi se kroz tri razdoblja. U prvom, koje traje dva tjedna, polaznici se prilagođavaju i postupno uvode u šire vojno okružje te polazu prijedlog. Slijedi glavno obučeno razdoblje, koje obuhvaća podizanje psihofizičke spremnosti, pripremna gađanja te pojedinačne zadaće u realnim borbenim uvjetima i okolnostima. U zadnjem tjednu obuke provodi se završno ocjenjivanje ročnika te administrativne zadaće prije razduživanja vojne opreme i oružja. Ročnici koji uspješno završe obuku dobivaju vojnostručnu specijalnost strijelac i osposobljeni su za dužnost strijelca

Od 2017. do danas dragovoljno vojno osposobljavanje provodi se s tri naraštaja godišnje, osim 2020., kad je zbog pandemije obuka provedena s dva naraštaja. Tijekom 2021. i 2022. provedena je obuka po četiri naraštaja u jednoj godini. Do danas je tu vrstu obuke završilo ukupno 38 naraštaja polaznika, među kojima je 9031 muškarac i 1506 žena

TEKST I FOTO
Tomislav Vidaković

u rodu pješaštva. Time se ispunjava jedan od propisanih uvjeta za prijam u djelatnu vojnu službu, odnosno oni ročnici koji ne žele nastaviti djelatnu vojnu službu raspoređuju se u pričuvni sastav OSRH.

Ugovore o dragovoljnem vojnem osposobljavanju, kao i ugovore o vojničkoj službi za vojниke na specijalističkoj vojnoj obuci, polaznicima su uručili izaslanik ministra obrane ravnatelj Uprave za ljudske potencijale Ministarstva obrane Ivan Jušić, izaslanik načelnika Glavnog stožera OSRH zamjenik zapovjednika Hrvatske kopnene vojske general-bojnik Tihomir Kundid, zamjenik zapovjednika Zapovjedništva za obuku i doktrinu "Fran Krsto Frankopan" brigadir Dražen Batrnek, zapovjednik GOMBR-a brigadir Valentin Skroza, zapovjednik Središta za obuku, pješaštvo i oklopništvo brigadir Milan Čorak i voditelj Odsjeka za operativne poslove pukovnik Damir Grgurić.

Ivan Jušić u svojem je obraćanju istaknuo kako su polaznici obuke izabrali poticajnu sredinu, koja se uvijek, svakodnevno, izdiže iznad osrednjosti te potiče inicijativnost i pridonosi izgradnji sposobnosti Hrvatske vojske. Dodao je kako su svi izabrali svakodnevno pridonositi snazi i vjerojatnosti Republike Hrvatske, koja se, zahvaljujući mladićima i djevojkama poput nazočnih ročnika, može hrabro suočiti sa svim izazovima koje nose današnje okolnosti. "Unatoč tome što je proračun za obranu najveći još od vremena Domovinskog rata, osim ulaganja u suvremena borbena sredstva i opremu, znamo da ste upravo vi ona najveća snaga, snaga prevage, jamstvo da nema zadaće koja se neće izvršiti", naglasio je. "Vojna profesija teška je i kompleksna. To je neprekiniti proces obuke, usavršavanja, učenja, ali i odricanja", rekao je general-bojnik Tihomir Kundid. Naglasio je pritom kako mladi čovjek dobije jednu novu, posebnu dimenziju iz perspektive stičenog znanja, vještina i sposobnosti koje se ne mogu steti

VI PREMA DOMOVINI

nigdje drugdje osim u sustavu vojne organizacije. "Vojska mi je oduvijek bila izazov koji me privlačio da se okušam i testiram svoje granice", objasnila nam je ročnica kandidatkinja za časnicu psihologinja Ana Plantaš. Dodala je kako je cijeli život od oca – dragovoljca i invalida Domovinskog rata, slušala brojne afirmativne priče o vojsci. One su je dodatno motivirale da po završetku fakulteta pristupi Hrvatskoj vojsci te na taj način nastavi karijeru psihologa. Ročnik Tin Matijević završio je srednju školu za zrakoplovnog tehničara i želi nastaviti svoj put u Oružanim snagama. Rekao je da mu je dragovoljno vojno osposobljavanje lijepo iskustvo koje bi svima preporučio.

"Ja sam osjetio poziv iznutra i htio sam vidjeti gdje su mi granice", objasnio nam je svoje razloge zašto je odlučio pristupiti ročnom sastavu Juraj Roviš, doktorand s američkog sveučilišta koji se vratio u domovinu kako bi prošao dragovoljno vojno osposobljavanje. Rekao je kako vjeruje da on kao muškarac mora biti spremna doslovno staviti život na raspolaganje za svoju zemlju jer, prema vlastitom uvjerenju, ako nisi spremna izgubiti svoj život, nećeš ga ni živjeti.

Nakon što su prisegnuli, ročnicima i ročnicama obratio se predsjednik Republike i vrhovni zapovjednik OSRH Zoran Milanović. Zaželio im je dobro zdravlje i da pristupe ispunjavanju svojih obveza ozbiljno, jer se radi o ozbiljnog pozivu i načinu života.

Kad se uzme u obzir motivacija i spremnost 39. naraštaja ročnika, lako je zaključiti kako bi mogao iznjedriti nekolicinu vrhunskih pripadnika s kojima će Hrvatska vojska sigurno kročiti u budućnost.

Čestitka ministra obrane Republike Hrvatske Marija Banožića na prisezi 39. naraštaja ročnica i ročnika na dragovoljnom vojnom osposobljavanju:

Poštovane ročnice i ročnici,
danас polаžete svečanu prisegu domovini, na čemu čestitam
vama i vašim obiteljima. Čestitam vam na odluci da stupite u
Hrvatsku vojsku i pridonesite njezinoj snazi.

Poštovani roditelji i obitelji, hvala vam što vjerujete u Hrvatsku
vojsku do te mjere da ste joj povjerili svoju djecu, svoje najmi-
lijije, čak i u ovim današnjim izazovnim vremenima.

Prisega je simboličan trenutak za svakog ročnika jer ozna-
čava čin stupanja u redove Hrvatske vojske. Hrvatska vojska
danас je moderna i snažna sredina koja svakom pojedincu
omogućuje profesionalni razvoj, napredovanje i usavršava-
nje, ali i izgradnju na ljudskom planu.

Vaša današnja prisega govori puno o vama. Govori kako ste
snažni, hrabri mladi ljudi, odgojeni kao domoljubi, puni sa-
mopouzdanja i volje da postajete svaki dan sve bolji. Vjeru-
jem kako će velik dio vas osjetiti poziv da ostane u redovima
Hrvatske vojske i kao mlada, svježa snaga svojom motivira-
nošću, znanjem i vještinama pridonositi napretku i izgradnji
naše vojske, a time i naše hrvatske države.

Hrvatskoj vojski snagu ne daje suvremena i moćna tehnika ko-
jom je danas opremljena, već ljudi, prije svega mladi, pametni
i sposobni ljudi poput vas. Stoga vam želim da ostanete u Hr-
vatskoj vojsci, da pronadete svoj prostor za sreću i napredak,
da pronadete svoje uzore u onima koji su gradili i našu vojsku
i domovinu i da ostanete zauvijek domovini vjerni.

"KRILA OLUJE"

NOVI DOKAZ SVJETSKE KLASE

"Znao sam da smo dobro odradili let, ali takve manifestacije prepune su vrhunskih profesionalaca koji se također nastoje prezentirati najbolje što mogu te je teško procijeniti svoje mjesto među njima", rekao nam je vođa HRZ-ove akrogrupe bojnik Darko Belančić nakon što su u Slovačkoj osvojili nagradu za najbolji nastup

Početkom rujna akrogrupa Hrvatskog ratnog zrakoplovstva "Krila Oluje" nastupila je u Slovačkoj na aeromitingu SIAF 2023 (Slovak International Air Fest). Izvodeći dio svojeg repertoara iznad zraka Malacky-Kuchyňa, toliko je oduševila gledatelje i zrakoplovne stručnjake da je osvojila prvo mjesto za najbolji nastup. Nakon povratka u Hrvatsku, o uspjehu na 238. nastupu, odnosno 65. međunarodnom nastupu, razgovarali smo s vođom grupe bojnikom Darkom Belančićem.

U Slovačkoj su "Krila Oluje" već poznata. Kako je letjeti na SIAF-u? Koje su posebnosti tog aeromitinga?

Na Slovak International Air Festu letjeti smo već nekoliko puta. Drago nam je da možemo napomenuti kako

osvajanje nagrada na tom mitingu nije novost za "Krila Oluje". Naime, 2017. godine također smo osvojili nagradu, ali za najpreciznije izveden nastup. Nama je to bila također posebna nagrada jer je dodjeljuje struka, tj. primarno Flight Director. S obzirom na to da smo već niz godina poznati po preciznosti i profesionalnosti, to nam je potvrdilo da smo na pravome putu. Također, osobno, to je bila godina u kojoj sam preuzeo mjesto vođe grupe. Osvojiti nagradu u prvoj godini po preuzimanju za mene je svakako bilo značajno. Iako je nagrada za najprecizniji nastup impresivna, nagrada za najbolji nastup ostala je neispunjena želja sve do ove godine. Treba napomenuti da je SIAF dosad bio organiziran u bazi Slišić, ali zbog njezina preuređenja zadnje je dvije godine organiziran u bazi Malacky-Kuchyňa. Ovo je bio naš prvi nastup na toj lokaciji.

Jeste li pripremili neke posebnosti za nastup? Kad ste sletjeli nakon nastupa, jeste li imali osjećaj da ste stvarno odradili čak i iznad svojeg visokog prosjeka?

Program smo definirali početkom ove sezone te ga nismo imali potrebe mijenjati jer je teren bio ravan i nije bilo većih teškoća. Već prvog dana, tek nekoliko sati nakon dolaska, imali smo izviđanje zemaljskih orientirala te generalnu probu. Uobičajeno je da desetak dana prije manifestacije napravimo zemaljsku pripremu, preuzmemо satelitsku slikу te je usporedimo sa slikom našeg aerodroma. Tada

HRVATSKO RATNO ZRAKOPLOVSTVO

usporedimo orijentire te nađemo specifičnosti na aerodromu na kojem ćemo nastupati. Stoga u trenutku kada polijećemo za generalnu probu već okvirno znamo što možemo očekivati te koji su problematični dijelovi terena kako bismo na njih dodatno obratili pažnju. Budući da smo poprilično samokritični, što je iznimno bitno za svakog pilota, a posebno pilota akrogrupe, trenuci nakon leta najčešće su prepuni kritika i komentara kako nešto nije bilo kako treba te što trebamo ispraviti za idući nastup. Znali smo da smo odradili dobar posao, međutim, nismo smatrali da je let bio znatno iznad prosjeka. Cilj nam je da kroz sezonu nastupa i treninga sam prosjek dignemo toliko visoko da, ako i odradimo loš let, on i dalje bude materijal za nastup pred publikom. Tako je bilo i ovaj put.

Jeste li očekivali takvo priznanje?

Na početku nisam. Znao sam da smo dobro odradili let, ali takve manifestacije prepune su vrhunskih profesionalaca koji se također nastoje prezentirati najbolje što mogu te je teško procijeniti svoje mjesto među njima. Zbog organizacijskih razloga, neke od nastupa čak ne stignemo ni pogledati s obzirom na osobnu pripremu koju imamo prije leta i analizu nakon leta. Međutim, kada su organizatori počeli čitati nagradene, počevši od zadnjeg mesta, već nakon nekoliko pročitanih video sam da je izvjesno da ćemo osvojiti neku od nagrada. Trofej Smik (nazvan po heroju i zračnom asu iz Drugog svjetskog rata, op. aut.) svakako je bio iznad naših očekivanja.

Koji vas nastupi očekuju do kraja godine? Ima li već nekih naznaka i za 2024.?

Sezona nastupa polako se privodi kraju. Za sada nemamo potvrđenih nastupa, međutim, to ne znači da javnost neće imati priliku vidjeti "Krila Oluje" do kraja godine s obzirom na to da u vijek postoje neke manifestacije koje se odobre u zadnji čas. Najbolje je pratiti objave na našim društvenim mrežama jer na njima objavljujemo aktualne informacije. Iduća bi godina trebala biti iznimno zanimljiva jer su u najavi okrugle obljetnice nekih od atraktivnih europskih timova. Trenutačno prikupljamo pozivnice na manifestacije. U nekoliko će se idućih mjeseci pozivnice objediniti, rangirati te poslati na odobravanje. Očekujemo da ćemo već

početkom iduće godine imati odobren plan međunarodnih nastupa. Što se tuzemnih aktivnosti tiče, za sada nemamo plan. One ne prolaze jednak proces rangiranja i odobravanja kao međunarodne, pa je raspored svakako neizvjesniji. To je nešto na čemu trebamo poraditi kako bismo mogli jasno definirati plan tuzemnih aktivnosti. U međuvremenu, nadamo se da ćemo imati priliku nastupima/preletima pokriti znatan dio Lijepe Naše kako bi svim imali priliku vidjeti naš program.

Nakon povratka iz Slovačke nastupili ste na Susretima za Rudija. Ima li ta manifestacija neki poseban značaj za "Krila Oluje"?

Rudolf Perešin, uz još nekoliko pojedinača, ima poseban značaj za svakog pripadnika Hrvatskog ratnog zrakoplovstva, pa tako i Susreti za Rudija imaju poseban značaj za "Krila Oluje". Rudi nas je svojim postupkom zadužio da nastavimo prezentirati naše zanimanje javnosti te da nastavimo širiti duh zrakoplovstva među ljudima. Susreti za Rudija ujedno su i jedna od rijetkih prilika gdje imamo mogućnost prezentirati program široj hrvatskoj javnosti.

ZRAKOPLOVNA MANIFESTACIJA

U zelenom ambijentu Hrvatskog zagorja ljubitelji zrakoplovstva i poštovatelji Rudolfa Perešina mogli su vidjeti jedinstven i atraktivan letački program, u kojem su ulogu imali i padobranci OSRH

KVALITETE I VRLINE UTEME

RUDOLFA PEREŠINA LJIMA HRZ-A

Tradicionalna manifestacija posvećena herojskom pilotu obilježena je izvanrednim letačkim programom na kojem su važnu ulogu imali piloti i letjelice našeg ratnog zrakoplovstva

Tekst: Domagoj Vlahović
Foto: Tomislav Brandt

Najzanimljivija zrakoplovna manifestacija u Hrvatskoj svake godine postaje sve veća. Da je uspomena na stožernog brigadiра Rudolfa Perešina itekako živa, vidjeli smo već u spomen-parku u Gornjoj Stubici koji nosi njegovo ime. Počast velikom pilotu 10. rujna na otvaranju 26. Susreta za Rudija odao je veći broj ljudi nego prethodnih godina. I opet, zajedno s Rudolfovom obitelji, svi smo se prisjetili jednog nevjerljativog životnog puta. Iznova smo se uživjeli u trenutke kad je u listopadu 1991. potpuno sam sjeo u kabini aviona MiG-21 i preletio preko tadašnjih granica da bi se spustio u Klagenfurt. Kao i drugi njegovi kolege koji su stvarali HRZ, kao i drugi hrvatski branitelji, idućih

Zajedno s Rudolfovom obitelji, svi su se prisjetili jednog nevjerljativog životnog puta

je godina iznova više puta riskirao život u operacijama obrane i oslobađanja Hrvatske. I na kraju, s velikom tugom sjetili smo se kako je poginuo u akciji Bljesak 2. svibnja 1995. No, tuga na Susretima za Rudija nikad ne traje dugo. Jer svi znaju da ta manifestacija slavi tradiciju, da slavi hrvatske branitelje i hrvatske žrtve, ali slavi i budućnost.

Da je u velikom dijelu posvećena mladim ljudima, obiteljima, svim ljubiteljima zrakoplovstva. Da je posvećena i lijepom Gupčevu kraju u kojem se rodio naš pilot. Da će se na njoj, u zelenom ambijentu Hrvatskog zagorja, vidjeti jedinstven i atraktivni letački program.

A i njemu je nazičio jako velik broj ljudi. Brežuljci oko baroknog dvorca Oršić iz XVIII. stoljeća bili su ispunjeni promatračima. Uz veliku pomoć lijepog vremena, ali i hladovine koju su pružala stabla i šumarci, zaista su imali što vidjeti. Među ostalim, bio je tu dvojac HRZ-ovih aviona MiG-21. Naši novi helikopteri UH-60 Black Hawk imali su nastup začinjen skokovima padobranaca OSRH. I još jednom oduševila je HRZ-ova akrogrupa "Krila Oluje", čijoj atraktivnosti pridonose dimni efekti. U programu je sudjelovao i helikopter MUP-a RH Eurocopter 135, čiji je nastup bio obilježen i priličnom dozom akrobatike. Susedi iz Slovenije

ZRAKOPLOVNA MANIFESTACIJA

je obradovali su nastupom Pilatusa PC-9. A da nadzvučna komponenta ne ostane na MiG-ovima, pobrinula su se dva borbenaa aviona Eurofighter Typhoon austrijskog zrakoplovstva. Nastupila su i tri civilna aviona. U njima su bili i bivši lovački piloti HRZ-a: Danijel Borović, Mladen Crnički i Ivića Ivandić. Sve je to bilo popraćeno preciznom organizacijom i zabavnim popratnim sadržajima. Kad je letački program završio, ceste Gupčeva kraja dugo su bile teško prohodne za promet. Jer zauzele su ih rijeke i rijeke ljudi koji su uživali u aeromitingu. Hrvatsko ratno zrakoplovstvo institucija je koju je Rudolf Perešin gradio, kojoj je dao sve što je imao. Zato HRZ na njegovim danima uvek sudjeluje iznimno aktivno. "Sve kvalitete i vrline Rudolfa Perešina ugradili smo u temelje obuke, poнаšanja i provedbe zadaća HRZ-a, u naše življjenje zrakoplovstva", istaknuo je zapovjednik HRZ-a brigadni general Michael Križanec. Dodao je da će se, zahvaljujući tim kvalitetama i vrlinama, naše zrakoplovstvo razvijati i dalje. Zajedno s ministrom hrvatskih branitelja Tomom Medvedom, general je izrazio uvjerenje da će na idućim, 27. Susretima za Rudija, 2024. godine sudjelovati i budući HRZ-ovi borbeni avioni Rafale. Jedva čekamo!

Promocija OSRH

Uz aeromiting, dio programa Susreta za Rudija različita su kulturna, sportska, zabavna i turistička događanja. Uz bitnu ulogu u organizaciji i na samom aeromitingu, MORH, HRZ i Središnica za upravljanje osobljem na Susretima za Rudija uz pomoć kadeta OSRH provode aktivnu promidžbu zanimanja vojnog pilota i zrakoplovnog tehničara, kao i drugih vojnih sveučilišnih studijskih programa. U dijelu programa sudjelovala je i Klapa "Sveti Juraj" Hrvatske ratne mornarice.

Pilot slovenskog
Pilatusa PC-9
oduševio je
akrobacijama

Odavanje počasti

Na otvaranju 26. Susreta za Rudija vijence je uz poprje hrabrog pilota, među ostalim, položilo izaslanstvo Predsjednika Republike i vrhovnog zapovjednika OSRH koje je predvodio zapovjednik HRZ-a brigadni general Michael Križanec, izaslanstvo Vlade RH koje je predvodio potpredsjednik Vlade i ministar hrvatskih branitelja Tomo Medved te izaslanstvo MORH-a koje je predvodio državni tajnik Zdravko Jakop. Počast su odala i izaslanstva organizatora (Općina Gornja Stubica i Zagrebački zrakoplovno-tehnički savez Rudolfa Perešina), suorganizatora, državnih institucija, udruga proisteklih iz Domovinskog rata, institucija lokalne i područne samouprave, oružanih snaga zemalja saveznica i partnera i drugi. Osobiti pozdrav kolega iz HRZ-a dobio je zapovjednik austrijskog RZ-a brigadni general Gerfried R. Promberger, koji je pružio dragocjenu pomoć u procesu vraćanja u Hrvatsku aviona MiG-21 oznake 26112 kojim je Rudolf Perešin iz Bihaća preletio u Klagenfurt.

HRZ-ovi avioni MiG-21
još su jednom oduševili
posjetitelje, a iduće godine
iznad Gornje Stubice
trebali bismo vidjeti
hrvatski Rafale

Borbeni avion Eurofighter Typhoon
austrijskog zrakoplovstva upotpunio je
nadzvučnu komponentu na aeromitingu

Pokrovitelji i organizatori

Dvadeset šesti Susreti za Rudiju održani su pod pokroviteljstvom Predsjednika Republike Hrvatske, Vlade Republike Hrvatske i gradonačelnika Grada Zagreba. Glavni su organizatori Općina Gornja Stubica i Zagrebački zrakoplovno-tehnički savez Rudolfa Perešina, a suorganizatori MORH, HRZ, MUP RH, Ministarstvo hrvatskih branitelja, Grad Zagreb, Krapinsko-zagorska županija, Turistička zajednica područja Gornja Stubica i Donja Stubica te Muzej seljačkih buna.

Novi HRZ-ov
helikopter UH-60
Black Hawk

MEĐURESORNA SURADNJA

Uspješan prelazak
mreže u izvedbi skupnika
Antonija Đurčevića.
Dočasnik bojne Sokolovi
GOMBR-a osvojio je
sjajno drugo mjesto u
konkurenčiji pripadnika
MUP-a i OSRH

ŠTIT DOMOVINE 2023

Pripadnici Hrvatske vojske ostvarili su sjajne rezultate na natjecanju Ministarstva unutarnjih poslova održanom na području Zagreba i Medvednice

Radna točka *shooting-house*, tj. gađanje oružjem u ciljano izazvanoj stresnoj situaciji. Natjecatelji su trebali pogoditi dvije mete sa siluetama naoružanih kriminalaca

Čim smo se 8. rujna u prijepodnevnim satima našli na startu Štita Domovine Zagreb 2023., bilo je neizbjježno da počnemo uspoređivati MUP-ovo natjecanje s Prvim za Hrvatsku, koje OSRH organizira od 2012. godine. Kako smo, zahvaljujući susretljivosti i profesionalnosti kolega iz MUP-a, imali priliku pratiti dobar dio staze, uvjerili smo se da su temeljne postavke zapravo jednake. Natjecanja su prikaz izvrsnosti, spremnosti i obučenosti ljudi u odorama. Ona imaju svoju razumljivu crtu nadmetanja, ali su i demonstracija pravog sportskog i kolegijalnog duha. Prilika su usto za druženje i učvršćivanje prijateljstava i suradnje među kolegama. A duroke korijene imaju u povijesti Domovinskog rata, u načelima, hrabrosti i motivaciji tadašnjih hrvatskih branitelja, vojnika i policajaca.

Što se tiče same tehničke izvedbe, MUP je pokazao da je dobro iskoristio iskustva s prethodnih četiriju natjecanja. Već su uvodni tekstovi na internetskim stranicama bili vrlo informativni, a najzanimljivija je bila

animacija rute koja očekuje natjecateljice i natjecatelje. Na njoj smo vidjeli da im slijedi nimalo lak posao: više od pola staze zauzimao je uspon na zagrebačku planinu Medvednicu. Sve to uz orientaciju i prelazak različitih radnih točaka. Na startu u Policijskoj akademiji "Prvi hrvatski redarstvenik" u sjeveroistočnom dijelu Zagreba bilo je sedamdeset troje natjecateljica i natjecatelja. Bili su podijeljeni u četiri kategorije: policijski službenici odnosno pripadnici MUP-a RH i OSRH (ukupno 51), policijske službenice odnosno pripadnice MUP-a RH i OSRH (10), veterani Specijalne policije iz Domovinskog rata (pet) te policijski službenici stranih policijskih snaga (sedam). Veteranska konkurenca za nas je novitet, jer (barem zasad), ne postoji na vojničkom natjecanju.

VELIKA OČEKIVANJA

Kao i na Prvom za Hrvatsku, redoslijed starta bio je određen ranijim kvalifikacijskim disciplinama: u ovom slučaju gađanjem iz službenog pištolja i jurišne puške, veslanjem u kajaku, plivanjem te provjerama motoričkih sposobnosti. Dakle, čini se da su već prethodna dva dana bila itekako zahtjevna za sudionike i da su stavljeni

TEKST
Domagoj Vlahović

FOTO
Filip Klen
Domagoj Vlahović

MEDURESORNA SURADNJA

pred raznolika iskušenja. Nama su najzanimljivije bile konkurenčije pripadnika i pripadnika OSRH i MUP-a. Istovjetne već dulje vrijeme postoje na natjecanju OSRH, a od ove godine ima ih i Štit Domovine. Hrvatske policajke i policijac znali su se itekako iskazati na Prvom za Hrvatsku. Primjerice, policajka Antonija Radeljić osvojila je 2021. na Slunju prvo mjesto među ženama, a policijac Petar Conjar ondje je 2014. bio peti u apsolutnoj kategoriji, koja je uključivala i pripadnike stranih oružanih snaga, a treći kad se uzmu u obzir samo Hrvati.

Dakle, koliko god govorili o srodnim resorima, o kolegjalnosti, razumijevanju i prijateljstvu, normalno je da smo najveću pozornost tijekom cijelog događaja posvetili pripadnicama i pripadnicima Hrvatske vojske. Za dostojno predstavljanje sastavljen je malen i naizgled heterogen, ali zapravo vrlo kvalitetan tim. Na čelu je bio voditelj ekipe poručnik Krunoslav Sever iz Obavještajne pukovnije, a vojničku šestorku upotpunili su poručnica Ana Antolić (Počasno-zашtitna bojna), skupnik Antonio Đurčević (Gardijska oklopno-mehanizirana brigada), desetnik Eddie Gubić (Bojna NBKO), skupnica Sara Grubić (Obavještajna pukovnija) i vojnik Borna Matić (Gardijska mehanizirana brigada). Priznajemo, od poručnice Antolić imali

Mala, ali moćna ekipa OSRH na Štitu Domovine. Stoe slijeva: časnički namjesnik Robert Roginić, desetnik Eddie Gubić, skupnik Antonio Đurčević, poručnik Krunoslav Sever i časnički namjesnik Dražen Klanjec. Čuze slijeva: poručnica Ana Antolić, skupnica Sara Grubić i vojnik Borna Matić

smo velika očekivanja: 2022. pobijedila je na Memorijalu bojnik Davor Jović. Potporu timu OSRH davali su i prvi dočasnik OŠRH časnički namjesnik Dražen Klanjec i prvi dočasnik Obavještajne pukovnije časnički namjesnik Robert Roginić. No, na startu se nitko nije razmetao velikim riječima ili najavama. Svi natjecatelji bili su svjesni da ih već na početku čeka naporan test, veliki uspon od Markuševca prema Sljemenu. I to s dodatnim opterećenjem puške VHS-2 i minimalnih deset kilograma opreme. S druge strane, Medvednica je ponekad mogla biti i olakšanje, jer se na uličnim dijelovima staze duge oko 35 kilometara teško moglo skriti od jakog rujanskog sunca.

NA GORSKOM ZRCALU

Stroga prometna pravila Parka prirode Medvednica s jednosmjernim cestama, ali i makadamima, prilično ograničavaju kretanje vozila. Stoga smo sa starta stigli na drugu radnu točku: spuštanje sa stijene. Ona je slijedila nakon prve, orientacije. Bila je riječ o stijeni Gorsko zrcalo, visokoj dvadesetak metara i vrlo glatkoj, jer nastala je kao rasjedna ploha duž tektonske pukotine. Prvi je na točku stigao slovenski policijac Jure Majdić, izvanredan natjecatelj koji je prošle godine pobijedio na Štitu Domovine u Đakovu. Vodeći će ostati i do kraja zagrebačke utrke, biti ukupno najbrži te premoćno pobijediti u konkurenčiji stranaca. Kad je ušao u cilj na Europskom trgu, srušio se od iscrpljenosti. Poslije će nam reći da je utrka bila izrazito teška, te da je pritisak na njemu bio to veći jer su ga svi gledali kao favorita. Pratit će ga Luka Špehar, policijski službenik Interventne jedinice policije Policijske uprave krapinsko-zagorske. Zanimljivo, i to je bila repriza Đakova. No, među najboljima sada se pojавio i hrvatski vojnik: skupnik Antonio Đurčević. Na stijeni je došao treći i izgledao iznimno motiviran i fokusiran. Mladić (26) iz Brešovca kraj Požege pripadnik je Sokolova. Časnički namjesnik Klanjec objašnjava nam da je riječ o višestruko nagrađivanom i pohvaljivanom dočasniku, trkaču i članu atletskog kluba. Vodeći trojac iznimno je brz i moramo pozuriti da bismo stigli do iduće točke u nekadašnjem pansionu *Zvonimirov dom*, koji je danas, nažalost, napušten i zapušten. No, MUP ga je iskoristio tako da je u jednoj prostoriji postavio *shooting-house*. Dakle, natjecatelji su trebali ući u jednu od prostorija naoružani pištoljem. U zamraćenoj prostoriji jedina su svjetla bila bljeskajuća i zasljepljujuća, a iz velikog zvučnika treštala je glasna glazba skupine *Prodigy*. To su bili ometajući faktori za strijelce, koji su trebali pogoditi dvije mete sa siluetama naoružanih kriminalaca, a pritom poštijeti mete koje su prikazivale policijace. Koliko smo vidjeli, to i nije bio prevelik problem za natjecatelje, makar su bili vidno iscrpljeni usponom na planinu. Skupnika Đurčevića opet smo *ulovili* na točki rastavljanja i sastavljanja naoružanja, a zatim na svladavanju desantne mreže. Rekao nam

"Potvrda vrhunske razine spremnosti i obučenosti"

Zajedno s potpredsjednikom Vlade i ministrom unutarnjih poslova Davorom Božinovićem, ministar obrane Mario Banožić uručio je na Trgu bana Josipa Jelačića pehare najboljim sudionicima natjecanja Štit Domovine Zagreb 2023. Čestitao je na izvrsnim rezultatima pripadnicima Hrvatske vojske, koji su i ovaj put potvrdili vrhunsku razinu spremnosti i obučenosti. "Svaki sportski uspjeh kruna je i najveća nagrada sportašu za njegov predan rad, disciplinu, upornost i snagu. Ponosan sam što su hrvatske vojnikinje i vojnici uvijek među najboljima te što svojim pobjedama na ovakvim natjecanjima dokazuju neraskidivu vezu Hrvatske vojske i hrvatskog sporta", istaknuo je ministar.

Josip Marić (55) pobijedio je u konkurenciji veterana Specijalne policije iz Domovinskog rata

"Mi smo jedno!"

Bilo nam je dragو pratiti natjecatelje u konkurenciji veterana Specijalne policije iz Domovinskog rata i čestitati im. Unatoč već nekim višim godinama, pokazali su da u njima još itekako ima snage, kondicije i vještine. Pobijedio je Josip Marić (55), nekadašnji instruktor u Specijalnoj, a potom zapovjednik u Interventnoj policiji. U cilj je ušao sa širokim osmijehom, shvativši utrku kao "odmor i lijek za dušu". "Hvala Bogu, ovdje ima dostoјnjih nasljednika. Volim biti ovdje s ovim mlađim ljudima, pokazati im da i u mojim godinama mogu ići dobrim putem, biti uspješni, imati natjecateljski duh. I uvijek se trebaju sjetiti naših branitelja, kolega i prijatelja koji su dali svoje živote, koji su dali najviše. A što reći o Hrvatskoj vojsci? U njoj sam i počeo svoj put 1991. godine. Mi smo jedno!", zaključio je Marić.

je da ima problema s grčevima. Ipak, izgledao je svjež, a kako je slijedila nizbrdica i ulični dio staze, vjerovali smo da će svladati poteškoće i donijeti medalju Hrvatskoj vojsci. I što je bilo najbolje, u međuvremenu smo čuli da poručnica Antolić vodi u ženskoj konkurenciji, a da je skupnica Grubić pri vrhu. Nazirao se veliki uspjeh OSRH...

PRED MNOŠTВOM ZAGREPЧANA

Dok smo se spuštali vozilom prema središtu Zagreba, vidjeli smo da su građani sa znatiteljom i odobravanjem pratili natjecateljice i natjecatelje. Neki su čak uz svoja dvorišta postavili male *okrepne stanice* za policajce, vojниke i veterane, nudeći im tekućinu ili zalogaj. Policia je na ulicama postavila neke *kontrolne točke*, koje su po potrebi regulirale

Fantastičan niz poručnice Ane Antolić: pobeda na Prvom za Hrvatsku 2022., sjajan nastup na vojničkom natjecanju u SAD-u (Minnesota) ovoga proljeća i sada pobeda na MUP-ovu natjecanju

Usporedba najboljih vremena na cilju na Europskom trgu: Luka Špehar iz MUP-a RH, slovenski policajac Jure Majdić i skupnik Antonio Đurčević

promet kako bi omogućile trkačima siguran prolazak ulicama. I tako do cilja – zastava na Europskom trgu. Majdić je došao u 14 sati, a Špehar deset minuta nakon njega te tako postao pobjednik u konkurenciji muških pripadnika MUP-a i OSRH. Iskusen je na takvim događanjima, nastupio je na četiri policijska i pet vojničkih natjecanja. "Kolega Đurčević išao je vrhunski, cijelo mi je vrijeme bio iza leđa i morao sam se dodatno potruditi kako bih napravio razliku", rekao je najspremniji hrvatski policajac. I ta je razlika na kraju iznosila možda dvije minute. Kad se uzme u obzir pozicija na startu, Antonio Đurčević zapravo je najbrže prošao stazu. Na cilju nije izgledao iscrpljeno i kao da nije bio svjestan koliko je velik rezultat postigao, jer je uglavnom govorio o vlastitim pogreškama u kvalifikacijama i na stazi. "Perfekcionist sam, volim da je sve savršeno i na poslu i u sportu", reći će nam poslije, dodajući da mu je bila velika čast nastupiti jer je predstavljao OSRH i jer je Štit Domovine posvećen hrvatskim braniteljima. Interesantno, nema puno iskustva s Prvog za hrvatsku, nastupio je samo 2018. godine i tada ozlijedio leđa. Kasnije, kad su mu se dojmovi slegli, bilo mu je jasno kakav je uspjeh postigao i sa zadovoljstvom je primao čestitke na proglašenju pobjednika.

Poručnica Antolić možda je dobila i najveći pljesak na cilju. Ni na njoj se nije dalo primijetiti da je na planini nedavno prešla mnoge kilometre i uspješno prešla sve radne točke brže od mnogih muškaraca. Sve zato da bi još jednom bila – najbolja. Njezin niz zaista je izvanredan: pobeda na Prvom za Hrvatsku 2022., sjajan nastup na vojničkom natjecanju u SAD-u (Minnesota) ovoga proljeća i sada pobeda na MUP-ovu natjecanju. Sama nam je rekla da je staza bila jako teška. "Radne točke ovdje su jednostavnije nego na našem natjecanju, osobito navigacija, no sunce i veliki uspon činili su stazu jako teškom", opisala je. Na kraju je osjećala jedino – ponos i sreću. "Čast mi je što sam ovdje, što mogu predstavljati ovu odoru", zaključila je. Skupnica Sara Grubić upotpunila je veliki dan za Hrvatsku vojsku – stigla je treća u ženskoj konkurenciji. Naša završna pohvala MUP-u tiče se proglašenja pobjednica i pobjednika. Naime, na Trgu bana Josipa Jelačića iste se večeri održavao dio atletskog mitinga Hanžekovićev memorijal, tj. skok udalj u ženskoj i muškoj konkurenciji. Bila je to prilika da na obližnjoj velikoj pozornici, pred mnoštvom Zagrepčana i njihovih gostiju, hrvatski policijac i vojnici dobiju veliki pljesak za sve što su postigli na Štitu Domovine. A na pobjedničkim postoljima bilo je troje hrvatskih vojnika. Neki će reći da su bili uspješni na *gostujućem terenu*, jer natjecanje je organizirao MUP. No, za Hrvatsku vojsku, baš kao i za policiju, niti jedan kutak Hrvatske nije *gostujući teren*. To je njihov teren.

HIBRIDNE BOJIŠNICE

Na zadnjem NATO-ovu samitu, održanom u lipnju 2023. u Vilniusu, saveznice su stavile dosad najveći naglasak na kibernetičku obranu i odvraćanje. U tekstu donosimo opći pregled tijela, dokumenata i odluka koji trebaju održati Savez najmoćnijim na svijetu i u najnovijoj vojnoj operativnoj dimenziji

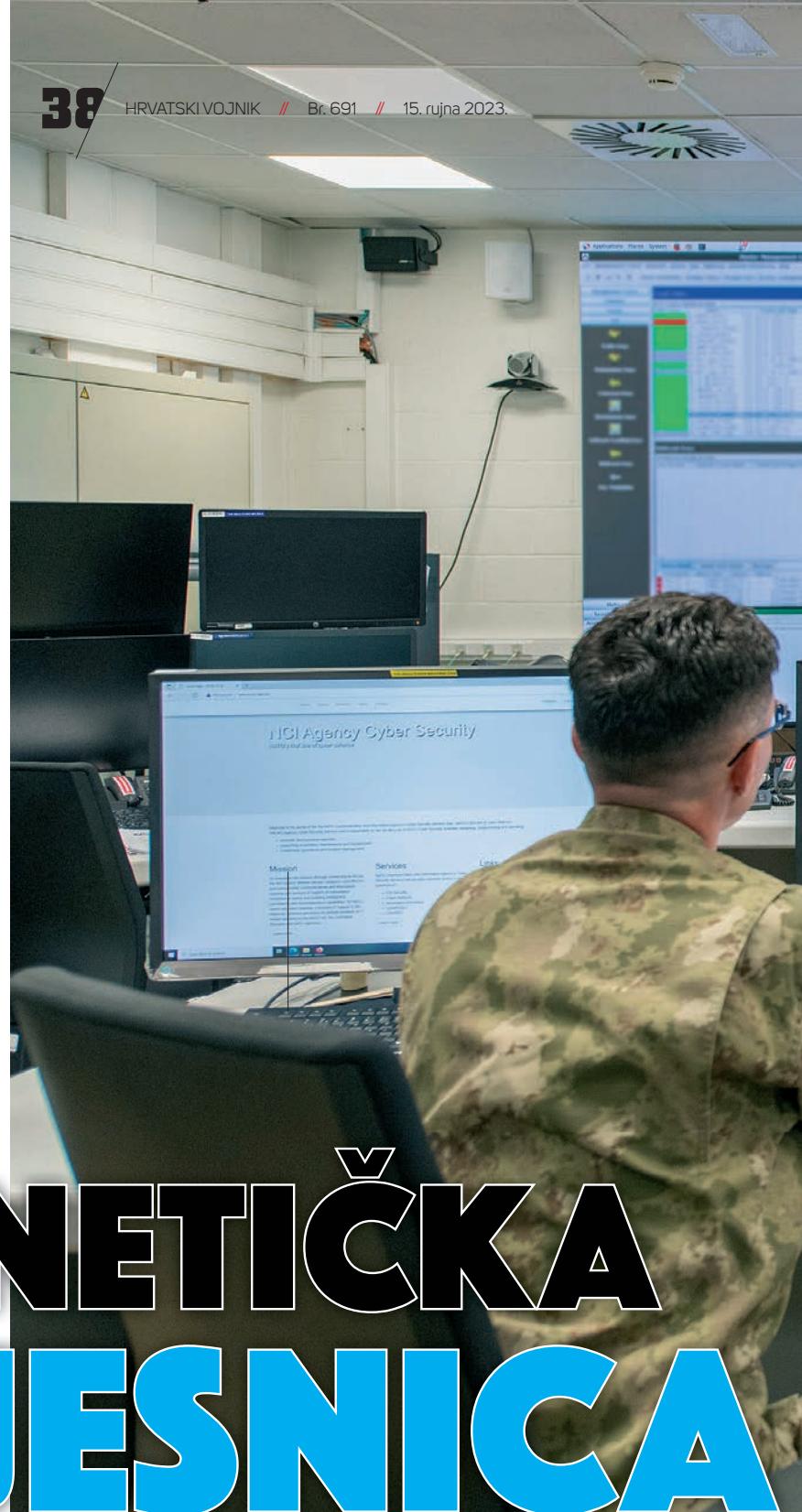
TEKST
Vladimir Štimac

KIBERNETIČKA POVJESNICA

Od digitalne povezanosti i brojnih mogućnosti koje ona pruža za društveni, gospodarski i politički razvoj, velike koristi imaju sve članice Sjevernoatlantskog saveza. U isto vrijeme, jasno je da povećana ovisnost o digitalnim mrežama i sustavima znači ranjivost sustava, koju može iskoristiti širok raspon kriminalnih, ali i strateških aktera. Zemlje okupljene pod NATO-ovim kišobranom suočene su s izazovima različitih i dinamičnih

kibernetičkih prijetnji kao nikad prije. Kibernetičke prijetnje sigurnosti NATO-a složene su i destruktivne te postaju sve češće. Kibernetički prostor u svakom je trenutku zahtjevan za svoje vlasnike i korisnike, a zlonamjerni incidenti događaju se svaki dan, od napada niske razine do tehnološki sofisticiranih napada. NATO i saveznice odgovaraju jačanjem sposobnosti Saveza da otkrije zlonamjerne kibernetičke aktivnosti,

sprječi ih i na njih odgovori. U tome se oslanjaju na snažnu i otpornu kibernetičku obranu, pa i tu ispunjavaju tri temeljne zadaće Saveza: odvraćanje i obranu, prevenciju i upravljanje krizama te kooperativnu sigurnost. Dakle, Savez mora biti spreman braniti svoje mreže i operacije od kibernetičkih prijetnji koje su sve sofisticirane. Kibernetički prostor NATO-a u svakom je trenutku izazovan za one koji su nadležni za njegovu sigurnost. Na-

NATO-A

Foto: NATO Communications and Information Agency

ime, različiti akteri sve više nastoje destabilizirati Savez zlonamjernim kibernetičkim aktivnostima i kampanjama. Potencijalni protivnici nastoje degradirati kritičnu infrastrukturu Saveza, ometati vladine službe, izvlačiti obavještajne podatke, ukrasti intelektualno vlasništvo i ometati vojne aktivnosti. Ruski agresorski rat protiv Ukrajine zorno pokazuje u kojoj su mjeri kibernetičke aktivnosti obilježeju suvremenog sukoba. Rusija je inten-

**Prizor iz dijela
NATO-ova Središta
za kibernetičku
sigurnost u Monsu.
Ta organizacija
štiti mreže
Saveza pružajući
centraliziranu i
danonoćnu podršku
kibernetičkoj obrani**

zivirala svoje hibridne akcije protiv NATO-ovih saveznica i partnera, a to ulaze i zlonamjerne kibernetičke aktivnosti.

U BRUXELLESU I VILNIUSU

Saveznice su na samitu NATO-a održanom 2021. u Bruxellesu odobrile Sveobuhvatnu politiku kibernetičke obrane, koja podupire tri temeljne zadaće NATO-a, kao i njegovo sveukupno odvraćanje i obrambenu poziciju. Saveznice su se obvezale upotrijebiti niz sposobnosti za aktivno odvraćanje, obranu i suzbijanje punog spektra kibernetičkih prijetnji u svakom trenutku, uključujući razmatranje kolektivnih odgovora. Odgovori moraju biti kontinuirani i oslanjati se na elemente

HIBRIDNE BOJIŠNICE

Foto: Tomislav Brandt

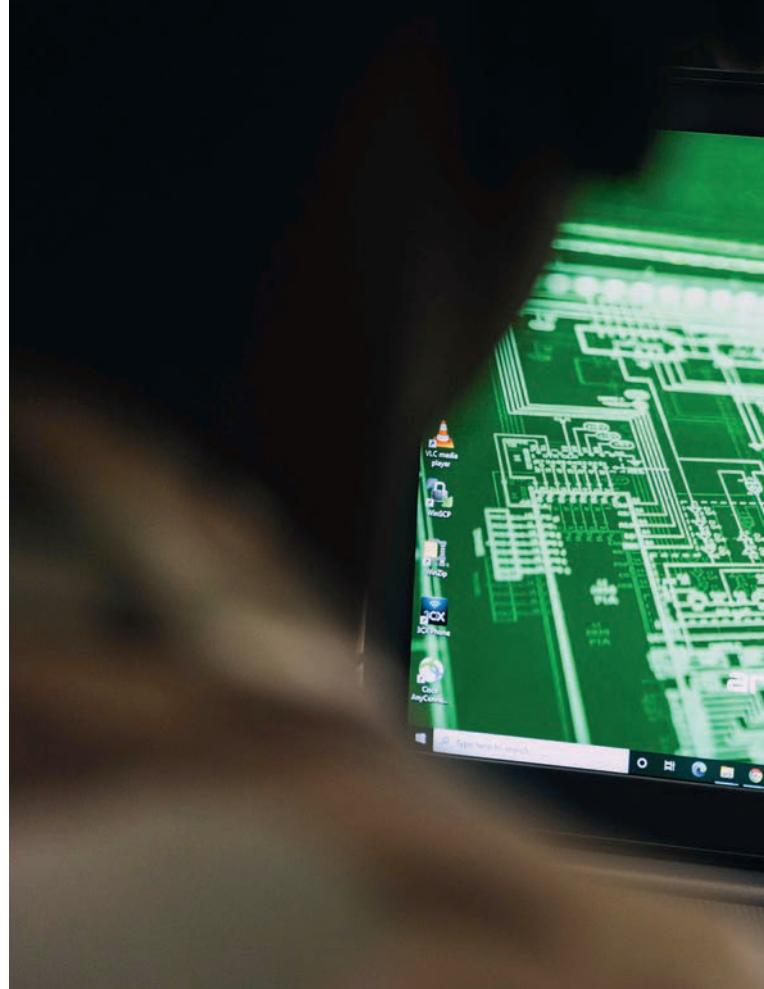

cjelokupnog NATO saveza, uključujući političke, diplomatske i vojne alate. Saveznice su također prepoznale da bi se utjecaj značajnih zlonamjernih kumulativnih kibernetičkih aktivnosti u određenim okolnostima mogao smatrati oružanim napadom. On bi mogao navesti Sjevernoatlantsko vijeće (North Atlantic Council – NAC), da se pozove na članak 5. Sjevernoatlantskog ugovora. Priroda kibernetičkog prostora zahtijeva sveobuhvatan pristup kroz jedinstvene napore na političkoj, vojnoj i tehničkoj razini. Stoga NATO-ova politika kibernetičke obrane iz 2021. godine i njezin odgovarajući akcijski plan pokreću aktivnosti na svim trima razinama.

NATO i u tom kontekstu ostaje predan djelovanju u skladu s međunarodnim pravom, uključujući Povelju UN-a, međunarodno humanitarno pravo i međunarodno pravo o ljudskim pravima. Nastavlja promicati sloboden, otvoren, miran i siguran kibernetički prostor i dalje ulagati napore za jačanje stabilnosti i smanjenje rizika od sukoba, osiguravajući poštivanje međunarodnog prava i podupirući norme odgovornog ponašanja u kibernetičkom prostoru.

Na zadnjem NATO-ovu samitu na razini čelnika država i vlada, održanom u lipnju 2023. u Vilniusu, saveznice su podržale novi koncept za povećanje udjela kibernetičke obrane u ukupnim aktivnostima Saveza na planu odvraćanja i obrane. Koncept će dalje integrirati tri razine kibernetičke obrane NATO-a – političku, vojnu i tehničku, osiguravajući civilno-vojnu

Prizor sa svečanosti uručenja beretki novim pripadnicima Zapovjedništva za kibernetički prostor OSRH u travnju 2022. godine.
Kibernetička obrana sposobnost je koja pridonosi hrvatskim i NATO-ovim sposobnostima odvraćanja i obrane.
Kibernetički stručnjaci bitan su dio obrambenih sustava

suradnju u svakom trenutku tijekom mira, kriza i sukoba, kao i zajednički angažman s privatnim sektorom. Time se poboljšava zajednička svijest o situaciji Saveza. Osim toga, saveznice su u Vilniusu dodatno učvrstile NATO-ovu obvezu kibernetičke obrane (NATO Cyber Defence Pledge). U tom su se kontekstu obvezale na nove ambiciozne nacionalne ciljeve za daljnje jačanje nacionalne kibernetičke obrane. Saveznice su također pokrenule NATO Virtual Cyber Incident Support Capability (VCISC), tj. koncept potpore nacionalnim naporima u odgovoru na značajne zlonamjerne kibernetičke aktivnosti. Složile su se da će prema potrebi nastojati razviti uzajamno korisna i učinkovita partnerstva s partnerskim zemljama, međunarodnim organizacijama, industrijom i akademskom zajednicom.

Prizor s velike kibernetičke vježbe Locked Shields 23, koju je u travnju ove godine organiziralo NATO-ovo Središte izvrsnosti za kibernetičku obranu u Tallinnu, Estonija. Vježba pokazuje i nužnost uključivanja civilnog sektora u NATO-ovu kibernetičku obranu

Foto: NATO CCD COE

OPERATIVNE CJELINE

NATO-ovo Središte za kibernetičku sigurnost (NATO Cyber Security Centre – NCSC), sa sjedištem u Vrhovnom zapovjedništvu savezničkih snaga za Europu (SHAPE) u Monsu, Belgija, štiti mreže NATO-a pružajući centraliziranu i danočnu podršku kibernetičkoj obrani. Ta se sposobnost kontinuirano razvija i ide ukorak s brzim promjenama prijetnji i tehnološkog okružja.

NATO je uspostavio i Operativno središte za kibernetički prostor (Cyberspace Operations Centre) u Monsu. Ono pruža potporu vojnim zapovjednicima u smislu svijesti o situaciji vezano uz savezničke operacije i misije. Koordinira usto operativne aktivnosti NATO-a u kibernetičkom prostoru, osiguravajući slobodu djelovanja u tom području i čineći operacije otpornijima na kibernetičke prijetnje.

Kako bi podržao zajednički pristup razvoju sposobnosti kibernetičke obrane cijelog Saveza, NATO putem Procesa obrambenog planiranja (NATO Defence Planning Process) definira ciljeve razvoja nacionalnih sposobnosti kibernetičke obrane. Savez pomaže članicama da poboljšaju svoju nacionalnu kibernetičku obranu kroz dijeljenje informacija i razmjenu najboljih praksi te provedbom vježbi kibernetičke obrane. Pojedine saveznice mogu, na dragovoljnoj osnovi i uz potporu NATO-a, pomoći drugim saveznicama da razviju svoje nacionalne sposobnosti kibernetičke obrane.

NATO-ovi Kibernetički timovi za brzi odgovor (NATO Cyber Rapid Reaction Teams) u pripravnosti su 24 sata na dan kako bi pomogli saveznicama, ako i kada to zatraži i odobri Severnoatlantsko vijeće.

Britanski vojnik za računalom na vježbi Army Cyber Spartan 5.
Na zadnjem samitu, održanom u Vilniusu, saveznice su se obvezale na ambiciozne ciljeve jačanja nacionalnih kapaciteta kibernetičke obrane

Potencijalni protivnici nastoje degradirati kritičnu infrastrukturu Saveza, ometati vladine službe, izvlačiti obavještajne podatke, ukrasti intelektualno vlasništvo i ometati vojne aktivnosti

Kibernetička obrana tiče se ljudi koliko i tehnologije. Stoga NATO nastavlja izobrazbom, obukom i vježbama poboljšavati sposobnosti i stanje svoje kibernetičke obrane.

Tradicionalna je velika godišnja vježba Cyber Coalition, čiji je cilj integrirati elemente kibernetičke obrane u cijeli niz vježbi Saveza, uključujući vježbu upravljanja krizama (Crisis Management Exercise – CMX). Usto, NATO poboljšava svoje sposobnosti obuke i izobrazbe, uključujući kibernetički poligon (NATO Cyber Range), koji se nalazi u Estoniji. NATO će u studenom 2023. u Berlinu održati prvu sveobuhvatnu konferenciju o kibernetičkoj obrani (NATO Cyber Defence Conference), okupljajući donositelje odluka na političkoj, vojnoj i tehničkoj razini. NATO ima niz praktičnih alata za poboljšanje svijesti o situaciji i olakšavanje razmjene informacija, uključujući kontaktne točke s nacionalnim tijelima za kibernetičku obranu u svim glavnim gradovima saveznica. Namjenski Memorandum o razumijevanju (Memorandum of Understanding – MOU) utvrđuje načine razmjene različitih informacija i pomoći povezanih s kibernetičkom obranom kako bi se poboljšala sposobnost prevencije kibernetičkih incidenta, otpornosti i odgovora.

Tehničke informacije također se razmjenjuju putem NATO-ove platforme za razmjenu informacija o zlonamernom softveru, koja kibernetičkim stručnjacima Saveza omogućuje brzu razmjenu pokazatelja kompromitacije.

IZOBRAZBA, OBUKA I SURADNJA

Kad je riječ o obuci i izobrazbi osoblja, vrijedi spomenuti i neke od institucija pod okriljem Saveza. NATO-ovo Središte izvrsnosti za kibernetičku obranu (NATO Cooperative Cyber Defence Centre of Excellence – CCD-COE) u Tallinnu, Estonija, multinacionalno je i interdisciplinarno središte kibernetičke obrane. Akreditirao ga je NATO, a fokusirano je na izobrazbu o kibernetičkoj obrani, savjetovanje,

Foto: Tomislav Brandt

naučene lekcije te istraživanje i razvoj. Nije dio zapovjedne strukture NATO-a. NATO-ova Komunikacijska i informacijska akademija (NATO Communications and Information Academy – NCI Academy) nalazi se u Oeirasu, Portugal. Ondje se osoblje saveznica i partnerskih zemalja obučava o radu i održavanju NATO-ovih komunikacijskih i informacijskih sustava. NCI akademija također provodi obuku i izobrazbu iz područja kibernetičke obrane. NATO-ova škola u Oberammergauu, Njemačka, provodi obuku i izobrazbu u vezi s kibernetičkom obranom za podršku operacijama, strategiji, politici, doktrini i procedurama Saveza. NATO Defense College u Rimu, Italija, potiče strateško razmišljanje o političko-vojnim pitanjima, uključujući pitanja kibernetičke obrane. Kod kibernetičke obrane iznimno je važna suradnja s partnerima. Naime, kibernetičke prijetnje ne poznaju dr-

Dijelovi simulatora za protuoklopne sustave RGW izloženi na štandu slovenske vrtke Guardiaris na ovogodišnjem sajmu ASDA u Zadru. Računala i računalne mreže imaju sve važniju ulogu u vojnim tehničko-materijalnim sredstvima, izobrazbi i obuci, pa raste i važnost njihove zaštite

žavne granice, ali ni granice organizacija. Suradnja s partnerskim zemljama temelji se na zajedničkim vrijednostima i zajedničkim pristupima kibernetičkoj obrani. Zahtjevi za suradnju sa Savezom rješavaju se od slučaja do slučaja. NATO, među ostalim, surađuje s Europskom unijom (EU), Ujedinjenim narodima (UN) i Organizacijom za europsku sigurnost i suradnju (OESS). Kibernetička obrana jedno je od područja pojačane suradnje NATO-a i EU-a. Dvije organizacije dijele informacije između kibernetičkih timova i razmjenjuju najbolje prakse. Suradnja se također poboljšava u područjima obuke, istraživanja i vježbi, a zajednička borba protiv kibernetičkih prijetnji već daje opipljive rezultate. Tehnički ugovor o kibernetičkoj obrani između NATO-ova Središta za kibernetičku sigurnost (NATO Cyber Security Centre) i Tima za odgovor na računalne incidente za institucije, tijela i agencije EU-a (Computer Emergency Response Team – CERT-EU) pruža okvir za razmjenu informacija i dijeljenje najbolje prakse među timovima za hitne slučajeve.

Koliko god bile jake državne institucije – i civilne i vojne – privatni sektor ključni je igrač u kibernetičkom prostoru. Stoga su tehnološke inovacije i stručnost iz privatnog sektora ključni kako bi NATO-u i saveznicama omogućili učinkovit odgovor na kibernetičke prijetnje. NATO i saveznice razmjenom informacija, vježbama te obukom i izobrazbom

jačaju svoj angažman s industrijom i akademskom zajednicom. To je u skladu s konceptom za povećanje doprinos-a kibernetičke obrane NATO-ovu ukupnom odvraćanju i obrambenom položaju koji su saveznice podržale na samitu u Vilniusu.

UPRAVLJAČKE STRUKTURE

NATO-ova Sveobuhvatna politika kibernetičke obrane provodi se na političkoj, vojnoj i tehničkoj razini. Sjevernoatlantsko vijeće glavno je

Foto: NATO

Chief Information Officer (CIO) naj-odgovornija je osoba za informacijsku sigurnost Saveza. Na toj je dužnosti trenutačno Manfred Boudreux-Dehmer

HIBRIDNE BOJIŠNICE

NATO-ovo političko tijelo za donošenje odluka te osigurava politički nadzor nad svim aspektima provedbe.

Odbor za kibernetičku obranu (Cyber Defence Committee), podređen Sjevernoatlantskom vijeću, vodeći je odbor za političko upravljanje i politiku kibernetičke obrane. NATO-ov Odbor za konzultacije, zapovijedanje i kontrolu (NATO Consultation, Command and Control Board – C3B) zadužen je za konzultacije o tehničkim i provedbenim aspektima kibernetičke obrane. Vojne vlasti NATO-a i NATO-ova Agencija za komunikacije i informacije (NATO Communications and Information Agency) snose posebne odgovornosti za utvrđivanje operativnih zahtjeva, nabavu te implementaciju NATO-ovih sposobnosti kibernetičke obrane. Savezničko zapovjedništvo za transformaciju (Allied Command Transformation – ACT) odgovorno je za planiranje i provedbu godišnje vježbe Cyber Coalition.

CIO (NATO Chief Information Officer) najodgovornija je osoba za informacijsku sigurnost Saveza. Njegova je glavna uloga olakšavanje integracije, usklađivanja i kohezije sustava informacijske i komunikacijske tehnologije (ICT) širom NATO-a te nadzor razvoja i rada ICT sustava. CIO je također jedina nadležna točka za sva pitanja kibernetičke sigurnosti u cijelom NATO-u. To uključuje vođenje upravljanja incidentima, usmjeravanje specifičnih ulaganja, jačanje NATO-ove kibernetičke sigurnosti, kao i povećanje svijesti o kibernetičkoj sigurnosti u cijelom NATO-u. Dužnost je uspostavljena u rujnu 2021. i odonda je obnaša Manfred Boudreux-Dehmer.

KRONOLOGIJA KROZ DVA DESETLJEĆA

2002. – 2014. – počeci i ubrzavanje razvoja

Iako je NATO uvijek štitio svoje komunikacijske i informacijske sustave, samit 2002. u Pragu prvi je stavio kibernetičku obranu na politički dnevni red Saveza. Na samitu održanom 2006. u Rigi čelnici saveznica još su više istaknuli potrebu za dodatnom zaštitom spomenutih sustava. Nakon poznatih kibernetičkih napada na estonske javne i privatne institucije 2007. godine, ministri obrane zemalja saveznica složili su se da je potreban hitan angažman na tom području. Kao rezultat toga, NATO je u siječnju 2008. odobrio svoju prvu Politiku kibernetičke obrane. U ljeto 2008. sukob Rusije i Gruzije pokazao je da kibernetički napadi imaju potencijal postati jedna od glavnih komponenti konvencionalnog ratovanja. Strateški koncept NATO-a koji je Savez usvojio na samitu u Lisabonu 2010. prvi je put priznao da kibernetički napadi mogu doseći prag koji prijeti nacionalnom i euroatlantskom prosperitetu, sigurnosti i stabilnosti. U lipnju 2011. ministri obrane NATO-a odobrili su drugu NATO-ovu politiku kibernetičke obrane, koja je definirala koncept koordiniranih napora u kibernetičkoj obrani u cijelom Savezu, a sve to u kontekstu brzog razvoja tehnološkog okruženja i prijetnji koje su s tim dolazile.

Posebno je bila aktivna 2012. godina. U travnju je kibernetička obrana uvedena u NATO-ov Proces obrambenog planiranja, pri čemu su određeni pojedini prioriteti. Na samitu održanom te godine u Chicagu čelnici saveznica ponovno su potvrdili predanost jačanju i poboljšanju kibernetičke obrane stavljanjem svih mreža NATO-a pod centraliziranu zaštitu i provedbom niza nadogradnjih njegovih sposobnosti kiber-

HIBRIDNE BOJIŠNICE

Foto: US Army National Guard / Staff Sgt. Renee Serurine

netičke obrane. U srpnju te godine, u sklopu reforme NATO-ovih agencija, osnovana je Agencija za komunikacijske i informacijske sustave. U veljači 2014. ministri obrane saveznica zadužili su NATO da razvije novu, poboljšanu politiku kibernetičke obrane koja se odnosi na kolektivnu obranu, pomoći saveznicama, pojednostavljeno upravljanje, pravna pitanja i odnose s industrijom. Dva mjeseca nakon toga Sjevernoatlantsko vijeće preimenovalo je Odbor za obrambenu politiku i planiranje / kibernetičku obranu u Odbor za kibernetičku obranu (Cyber Defence Committee). Saveznice su na samitu u Walesu 2014. prihvatile novu politiku kibernetičke obrane. U tom je dokumentu kibernetička obrana prepoznata kao dio NATO-ove temeljne zadaće kolektivne obrane, što je značilo da bi kibernetički napad mogao biti temelj za pozivanje na članak 5. Sjevernoatlantskog ugovora. Saveznice su se usuglasile da se u kibernetičkom prostoru primjenjuje međunarodno pravo. NATO je u rujnu 2014. pokrenuo inicijativu za jačanje suradnje s privatnim sektorom u vezi s kibernetičkim prijetnjama i izazovima. Čelnici saveznica potvrdili su na samitu u Walesu NATO-ovo Industrijsko kibernetičko partnerstvo (NATO Industry Cyber Partnership – NICP). Predstavljeno je na dvodnevnoj kibernetičkoj konferenciji u Monsu, gdje se okupilo 1500 predstavnika industrije

Oznaka na odori pripadnika postrojbe 175. kibernetičke operativne grupe Zračnih snaga Nacionalne garde Marylanda. Danas praktički sve vojske NATO-a u svojem ustroju imaju zastupljene postrojbe specijalizirane za kibernetičke operacije

Američki kibernetički stručnjak na radnom mjestu. NATO i njegove članice moraju u svakom trenutku – za vrijeme mira, kriza i sukoba, te na političkoj, vojnoj i tehnološkoj razini – aktivno odvraćati cijeli spektar kibernetičkih prijetnji, braniti se od njih i suprotstavljati im se

i kreatora politika kako bi razgovarali o kibernetičkoj suradnji. NICP prepoznaće važnost suradnje s partnerima iz industrije kako bi se Savezu omogućilo postizanje ciljeva kibernetičke obrane.

2016. – 2017. – suradnja NATO-a i EU-a

Dvije institucije koje imaju mnogo zajedničkih članica, NATO i EU, u veljači 2016. zaključile su Tehnički dogovor o kibernetičkoj obrani kako bi zajednički učinkovitije spriječile kibernetičke napade i odgovorile na njih. Spomenuti se dogovor konkretno odnosi na NATO-ovo Središte za kibernetičku sigurnost i EU-ov Tim za odgovor na računalne hitne slučajevе (CERT-EU). Tamošnji stručnjaci dobili su zajednički okvir za razmjenu informacija i dijeljenje najboljih praksi među timovima za hitne slučajeve.

Na NATO-ovu samitu 2016. u Varšavi čelnici država i vlada saveznica ponovno su potvrdili kibernetički prostor kao područje operacija. Takvo stanovište sigurno pridonosi poboljšanju sposobnosti NATO-a da zaštiti i provede svoje misije i operacije. Savez je također pozdravio inicijative poduzete u drugim međunarodnim institucijama i forumima, s ciljem da se razviju norme odgovornog ponašanja zemalja. Inicijative podrazumijevaju i mjere za poticanje transparentnijeg i stabilnijeg kibernetičkog prostora.

Na varšavskom samitu saveznice su se kroz Cyber Defence Pledge obvezale da će poboljšati kibernetičku obranu svojih nacionalnih mreža i infrastrukturna. Tom pitanju posvetit će se kao prioritetnom. Svaka je saveznica obećala poboljšati svoju otpornost i sposobnost brzog i učinkovitog odgovora na kibernetičke prijetnje, uključujući i one koje su dio hibridnih kampanja.

NATO i EU u prosincu 2016. složili su se oko niza od više od 40 mjer za poboljšanje zajedničkog rada dviju organizacija – uključujući susjedanje hibridnih prijetnji, kibernetičku obranu i stvaranje zajedničkog susjedstva stabilnjim i sigurnijim. Što se tiče kibernetičke obrane, NATO i EU složili su se da

Foto: USAF / J.M. Eddins Jr.

Kibernetički prostor razlikuje se od ostalih domena sukoba – tempo inovacija puno je brži, tehnologija je visoko decentralizirana, a uključeno je i puno više aktera

Kibernetički stručnjaci NATO-a moraju istodobno uzeti u obzir, pratiti i procjenjivati puno više zemalja, grupa i razina prijetnji i rizika nego što je to slučaj s potencijalnim konvencionalnim ili nuklearnim protivnicima

će povećati broj zajedničkih vježbi kibernetičke obrane i poticati istraživanje, obuku i razmjenu informacija.

Ministri obrane saveznica odobrili su u veljači 2017. ažurirani Akcijski plan kibernetičke obrane, kao i plan za implementaciju kibernetičkog prostora kao domene operacija. To je povećalo sposobnost saveznica za zajedničko djelovanje, razvoj sposobnosti i dijeljenje informacija.

Ministri NATO-a i EU-a složili su se u prosincu 2017. da će ojačati suradnju tih dviju organizacija u nizu područja, uključujući kibernetičku sigurnost i obranu. Područja suradnje uključuju analizu kibernetičkih prijetnji i suradnju među timovima za odgovor na incidente, kao i razmjenu dobrih praksi koje se tiču kibernetičkih aspekata i implikacija upravljanja krizama.

2018. – 2023. – politička, vojna i tehnološka razina

Na NATO-ovu samitu 2018. u Bruxellesu čelnici saveznica složili su se u vezi s uspostavom novog Operativnog središta za kibernetički prostor kao dijela ojačane zapovjedne strukture NATO-a. Središte osigurava svijest o situaciji te koordinira operativne aktivnosti NATO-a u kibernetičkom prostoru i kroz njega. Saveznice su se također složile da NATO može koristiti kibernetičke sposobnosti pojedinih članica za svoje operacije i misije. Ipak, u tim slučajevima saveznice zadрžavaju puni autoritet nad svojim kapacitetima, baš kao što posjeduju tenkove, brodove i zrakoplove u NATO-ovim operacijama i misijama.

Ministri obrane NATO-a podržali su u veljači 2019. godine NATO-ov vodič koji postavlja niz alata za daljnje jačanje sposobnosti Saveza u odgovoru na značajne zlonamjerne kibernetičke aktivnosti. Zaključak je da NATO treba upotrijebiti sve alate koji su mu na raspolaganju, uključujući političke, diplomatske i vojne. Opcije odgovora navedene u NATO-ovu vodiču pomažu Savezu i članicama da poboljšaju svoju svijest o situaciji vezano uz ono što se događa u kibernetičkom prostoru, ojačaju svoju otpornost i rade zajedno s partnerima na odvraćanju, obrani i suprotstavljanju punom spektru kibernetičkih prijetnji.

Saveznice su na samitu održanom 2021. u Bruxellesu podržale novu Sveobuhvatnu politiku kibernetičke obrane kako bi u tom području podržale tri temeljne zadaće NATO-a, kao i njegovo sveukupno odvraćanje i obrambenu poziciju. NATO mora u svakom trenutku – za vrijeme mira, kriza i sukoba, te na političkoj, vojnoj i tehnološkoj razini – aktivno

Saveznice su se 2021. usuglasile da će kod kibernetičkih pitanja koristiti NATO kao platformu za političke konzultacije, razmjenjujući nacionalne pristupe i odgovore, kao i razmatrajući moguće kolektivne odgovore

odvraćati cijeli spektar kibernetičkih prijetnji, braniti se od njih i suprostavljati im se. Saveznice su shvatile da se utjecaj značajnih zlonamjernih kumulativnih kibernetičkih aktivnosti može, u određenim okolnostima, smatrati oružanim napadom. Složile su se da će više koristiti NATO kao platformu za političke konzultacije, razmjenjujući nacionalne pristupe i odgovore, kao i razmatrajući moguće kolektivne odgovore.

Saveznice su na ovogodišnjem samitu u Vilniusu podržale novi koncept za povećanje doprinosa kibernetičke obrane ukupnom NATO-ovu odvraćanju i obrambenom položaju. To će poboljšati NATO-ovu zajedničku svijest o situaciji i kibernetičku otpornost, čineći Savez sigurnijim i sposobnijim za preventivno djelovanje protiv kibernetičkih prijetnji.

U glavnom gradu Litve saveznice su proširele Cyber Defence Pledge i obvezale se na ambiciozne ciljeve jačanja nacionalne kibernetičke obrane kao prioriteta, uključujući kritičnu infrastrukturu. Prepoznajući potrebu za brzim primanjem pomoći, NATO je također pokrenuo sustav Virtual Cyber Incident Support Capability (VCISC) kako bi podržao nacionalne napore za ublažavanje posljedica zlonamjernih kibernetičkih aktivnosti. Čelnici su također najavili prvu sveobuhvatnu NATO-ovu konferenciju o kibernetičkoj obrani, koja će se održati u Berlinu u studenom ove godine, a okupit će donositelje odluka na političkoj, vojnoj i tehnološkoj razini.

Na kraju potrebno je naglasiti da se kibernetički prostor razlikuje od ostalih domena sukoba – tempo inovacija mnogo je brži, tehnologija je visoko decentralizirana, a uključeno je i puno više aktera (dobronamjernih i zlonamjernih). Resursi se moraju rasporediti na puno veći broj funkcija i primjenjivati puno selektivnije nego u konvencionalnom programu sposobnosti. Stručnjaci NATO-a moraju istodobno uzeti u obzir, pratiti i procjenjivati puno više zemalja, grupa i razina prijetnji i rizika nego što je to slučaj s potencijalnim konvencionalnim ili nuklearnim protivnicima.

PROTUZRAČNA OBRANA

Osnovicu štita od prijetnji iz zraka koji bi trebala oformiti inicijativa ESSI činit će Arrow 3, Patriot te Iris-T. U ovom dijelu teksta opisujemo potonji sustav, ali i neke druge koji također imaju svoje prednosti i zagovaratelje

EUROPA I ZAJEDNIČKI PZO (II. DIO):

MOGUĆE ALTERNATIVE?

TEKST
Mario Galić

Berlin je za svoj PZO sustav jako dugog dometa odabrao izraelsko-američki Arrow 3, a SAD je to i odobrio 17. kolovoza. Međutim, Washington bi bio puno zadovoljniji da su se Nijemci odlučili za američki sustav Terminal High Altitude Area Defense (THAAD). Glavni američki argumenti bili su da između THAAD-a i Arrowa 3 nema velike razlike u mogućnostima djelovanja. Štoviše, THAAD se može odmah uvezati u NATO-ov sustav integrirane protuzračne obrane IAMD (Integrated Air and Missile Defence), dok Arrow 3 treba proći skupu prilagodbu.

S druge strane, odabirom THAAD-a svi protuzračni sustavi koji bi branili Europu bili bi američke proizvodnje – Patriot, THAAD i NATO Ballistic Missile Defence/Aegis Ashore. Doduše, ni Arrow 3 nije isključivo izraelski proizvod, već se proizvodi u suradnji s Boeingom.

Iako su oba sustava vrlo slična, ipak nisu identična. Sličnost se prije svega ogleda u mogućnosti korištenja jednakog radarskog sustava za otkri-

vanje balističkih projektila na velikoj udaljenosti. To je AN/TPY-2 Surveillance Transportable Radar tvrtke Raytheon. I THAAD i Arrow 3 mobilni su jer se sve komponente nalaze na kamionima i prikolicama. Oba sustava imaju lansere smještene na kamionima, svaki s po šest projektila. Spomenuti projektili uništavaju ciljeve (povratne module balističkih projektila) na visinama iznad 100 kilometara i pritom rabe kinetičke presretače. Najveća je razlika u tome što je THAAD izvorno razvijen za točkastu obranu, prije svega američkih vojnih baza, od napada balističkim projektilima. U najboljem slučaju, s dometom od samo 200 kilometara THAAD može veliki grad braniti od balističkog napada. S druge strane, Arrow 3 ima domet od čak 2400 kilometara te može braniti cijele države. Da bi se učinkovito branili svi njemački veliki gradovi, trebalo bi kupiti desetke THAAD-ova. Bilo bi zanimljivo vidjeti kako bi bilo koja njemačka vlada odlučila koje gradove štititi. Koji bi bio kriterij? Veličina, bogatstvo, industrijska

Foto: USAF / Tech. Sgt. Isaac Garden

Talijanska vojnikinja i vojnik uz PZO sustav SAMP-T (Mamba) u Kuvajtu 5. srpnja 2023. tijekom posjeta pripadnika američkog OS-a. Kao i francuski korisnici, Talijani ga nazivaju Mamba

PROTUZRAČNA OBRANA

Foto: US Navy / Lt. Amy Forsythe

baza...? I opet bi znatan dio teritorija i stanovništva ostao nezaštićen...

KAŠNJENJE GRADNJE

Aegis Ashore jedini je proturaketni sustav koji bi mogao zaštititi cijelu Njemačku, a da nije potrebno kupiti desetke ili stotine bitnica. Kad bi se i riješila politička pitanja, nameće se drugi problem. Naime, gradnja položaja tog sustava u poljskom Redziku trebali bi biti završeni do kraja 2023. godine

Terminal High Altitude Area Defense (THAAD) postao je operativan 2008. godine. Zaljevski rat 1990. i 1991. pokazao je nužnost posjedovanja protubalističkog PZO sustava. Svakodnevni napadi na civilne ciljeve sve više su pokazivali nedostatke američke protuzračne obrane pri napadu iračkih balističkih projektila. Sustav Patriot, koji je primarno razvijan za borbu protiv zrakoplova, unatoč određenim modifikacijama nije uspijevao sprječiti napade iračkih balističkih projektila. Ni pokušaji njihova presretanja nisu se odvijali na dovoljno velikim visinama. Da je i došlo do uspješnog presestanja, krhotine bi prouzročile štetu na štićenom području. Ne iznenađuje stoga da je Pentagon odlučio da mu hitno treba namjenski protubalistički raketni sustav.

Zbog toga je tvrtka Lockheed Missiles & Space dobila 1992. godine ugovor za razvoj sustava Theater High Alt-

Zadnje vijesti
govore da bi radovi na uspostavljanju sustava Aegis u poljskom Redziku trebali biti završeni do kraja 2023. godine

tude Area Defense ili THAAD. Bio je to prvi protubalistički sustav od početka projektiran za uništenje balističkih projektila izvan atmosfere. THAAD je projektiran za *točkastu* obranu lokacija, kao što su velike vojne baze ili gradovi iako može zaštititi i zemlje manje površine, npr. Ujedinjene Arapske Emirate.

Najveća novina koju je THAAD donio uporaba je kinetičkog presretača koji uništava cilj izravnim pogotkom – *hit-to-kill*. To je kombinacija kinetičke energije koju izaziva sudar presretača i nadolazećeg povratnog modula balističkog projektila. Kako se ova kreću vrlo velikom brzinom, energija je više nego dovoljna za obostrano uništenje. Kinetički presretač koristi giroskopski postavljeno slikovno infracrveno tražilo koje bez problema otkriva užarene povratne module.

Duljina projektila je 6,17, a promjer tijela 0,34 m; ukupna je masa 600 kg. Projektil se sastoji od pogonskog sustava, kinetičkog presretača i sustava navođenja. Različiti izvori navode različite udaljenosti djelovanja, od 200 do 250 kilometara. Minimalna visina djelovanja je 40, a maksimalna 150 km.

JOŠ JEDAN IZAZIVAĆ

Mamba je jedini europski PZO raketni sustav srednjeg dometa s razvojnim planovima koji će ga učiniti sposobnim uništavati i balističke projektile srednjeg dometa. Najčešće je označavan kao SAMP-T (Sol-Air Moyenne Portée-Terre-stre). Razvio ga je konzorcij Eurosam, koji je u vlasništvu korporacija Aérospatiale, Thomson-CSF i Selenia, sa 50 : 50-postotnim udjelom Italije i Francuske. Ishodište mu je brodski PZO sustav Aster, za koji su razvijena dva projektila – Aster 15 i Aster 30. To su zapravo jednaki projektili, a razlika je u veličini startnog raketnog motora.

Foto: US Army / Capt. Adam Cazarez

Zbog toga kraći Aster 15 ima domet nešto veći od 30 kilometara. Sa znatno većim startnim raketnim motorom, domet Astera 30 iznosi oko 120 kilometara. Oba projektila rabe aktivno radarsko samonavođenje na cilj.

Uz projektil u dvjema inačicama, važni su dijelovi sustava osmerostruki vertikalni lanseri Sylver A43 i A50, višenamjenski radari Arabel ili EMPAR, te zapovjedni sustav koji je konfiguriran od konzole MAGICS i računalnog sklopa MARA. Na tím osnovama nastao je mobilni PZO raketni sustav SAMP-T. Projektil Aster 30 smješten je u vertikalni lanser s osmim čelija. Lancer se postavlja na terenski kamion prilagođljiv različitim cestama i off-road područjima. Svaka bitnica ima šest lansera. Francuska vojska odlučila ga je postaviti na terenski kamion Renault Kerax 8 x 8, a talijanska na IVECO Astra 8 x 8. Ostali dijelovi Mamba također su postavljeni na terenske kamione. Sustav još čini i zapovjedno sjedište,

**Ocenjivanje
američkog PZO
sustava THAAD
u bazi Andersen
na otoku Guam
5. veljače 2019.
Sustav je izvorno
razvijen za
točku obranu od
napada balističkim
projektilima, prije
svega vojnih baza**

**Lansiranje
projektila iz
francuskog
sustava Mamba.
Projektil Aster 30
ima mogućnost
obaranja
nadzvučnih
projektila na
udaljenostima od
15 do 25 km**

Foto: Ministère des Armées

koje čine četiri operatera, a smješteno je u kontejner.

Radar Arabel također je na kamionu. Upravo njega smatraju najslabijim dijelom cijelog sustava. Prije svega, zbog ograničenog dometa motrenja od samo 100 km, što znači da je manji nego što je krajnji domet projektila Aster 30. Mali domet motrenja radara ograničava je i mogućnosti poboljšanja sustava, prije svega njegova dometa. Ipak, potencijalni kupci mogu birati između dva nova radara – Leonardova Kronos GMBH (Ground Mobile High Power) ili Thalesova Ground Fire 300. Oba su najsuvremenija 4D AESA radara, a rabe rotirajuću antenu. Krajnji je domet motrenja Kronosa 300 kilometara, a ciljeve može početi pratiti na dometu od 250 km. Ground Fire 300 još je sposobniji, ima domet motrenja od 400 kilometara. Thales naglašava da je razvijen kako bi bio važan dio novih mogućnosti sustava Mamba, prije svega zaštite od balističkih projektila. S obzirom na to da se koristi jedna rotirajuća antena, a brzine ciljeva mogu biti i veće od deset Macha, evolucija antene jedan je puni okret u sekundi. Time je omogućeno praćenje i najbržih ciljeva kao što su balistički i hipersonični projektili. Radom radara upravlja se daljinski, iz zapovjednog sjedišta bitnice.

Osnovni projektil Aster 30 dug je 4,9 m, a promjer tijela mu je 180 cm. Masa u trenutku lansiranja iznosi 450 kg. Najveća brzina leta je 4,5 Macha. Aster 30 ima mogućnost obaranja nadzvučnih projektila na udaljenostima od 15 do 25 km. Lovačke avione doseže na udaljenostima od 35 do 45 km, a velike i spore avione na čak 100 km. Vrhunac djelovanja mu je 20 km. Svaki lancer može ispaliti salvu od dva projektila u razmaku od deset sekundi. Radar Arabel istodobno može nadzirati let 16 projektila.

UDARAC S BOKA

Kako bi Mamba imala mogućnost djelovanja protiv ciljeva unutar svih 360 stupnjeva, projektili Aster lansiraju se iz vertikalnih lansera. Zbog toga imaju dva raketna motora na kruta goriva. Prvi je startni (*booster*), čija je namjena lansiranje projektila iz lansera i početno ubrzanje. Startni raketni

Foto: Diehl Defence

motor u inačici Aster 30 odvaja se nakon tri i pol sekunde rada, nakon što je projektil ubrzao do 1400 m/s (4,5 Macha). Nakon vertikalnog lansiranja, zakretanje i usmjeravanje prema cilju obavlja se uz pomoć okretnih mlažnica startnog raketnog motora koje upravljaju letom u prvim sekundama nakon lansiranja. Usmjeravanje leta na središnjem dijelu prepusteno je inercijskom navigacijskom sustavu, ali putanja se korigira zahvaljujući podacima o položaju cilja koji stiže s višenamjenskog radara na zemlji. U završnom dijelu leta samonavođenje na cilj obavlja aktivni radarski sustav koji osigurava visoku preciznost. Usmjeravanje leta u završnoj fazi prepusteno je aerodinamičkim nadzornim površinama smještenim na stražnjem dijelu projektila. Projektil se usmjerava prema cilju tako da prođe bočno od njega kako bi se maksimalizirao učinak bojne glave. MBDA tvrdi da sustav Aster nudi iznimne mogućnosti s obzirom na visoku pokretljivost, ostvarenu kombinacijom klasičnih aerodinamičkih nadzornih površina i vektorizacijom potiska motora. Prema tvrdnjai proizvođača, ta kombinacija omogućava zakretanja do opterećenja od čak 50 g.

Poboljšani Aster 30 Block 1 projektil ima domet povećan na 150 kilometara i poboljšani radar za samonavođenje koji radi u Ku frekvencijskom opsegu od 12 do 18 GHz. Zbog toga može uništavati balističke projektile dometa do 600 kilometara.

Idući je korak u razvoju Aster 30 Block 1NT (New Technology). Najveća promjena bit će ugradnja novog sustava aktivnog radarskog navođenja koji radi u Ka frekvencijskom rasponu od

**Vozila sa
sustavima Iris-T
SLS (prije slijeva)
i Iris-T SLM
(drugi slijeva) na
fotografiji koju
je objavio Diehl
Defence**

26,5 do 40 GHz. MBDA tvrdi da će to omogućiti uništavanje balističkih projektila dometa do 1500 kilometara. Proizvođač naglašava i da će Aster 30 Block 1NT zadržati i mogućnosti djelovanja protiv ostalih ciljeva kao što su borbeni avioni i krstareći projektili. Prema tvrdnjama proizvođača, istodobno će uporaba dvaju projektila s Ka i Ku frekvencijskim rasponima radarskih sustava za samonavođenje protivniku znatno otežati izvođenje električkih protumjera.

POŽELJNA VEĆA VISINA

No, istodobno s novim radarskim navođenjem, MBDA ne spominje povećanje performansi samog projektila. Očekivalo bi se da projektil namijenjen obaranju balističkih projektila dometa 1500 kilometara ima veći domet, prije svega mogućnost djelovanja na visinama iznad sadašnjih 20 tisuća metara. Svi dostupni izvori navode da će letne značajke projektila Aster 30 Block 1NT biti jednake onima Astera 30 Block 1. Za gađanje balističkih projektila dometa 1500 kilometara ni novi radari dometa motrenja 400 (a posebno 300) kilometara neće biti odgovarajući.

Problem je u tome što se s povećanjem dometa povećava i brzina balističkih projektila. Balističkim projektilima malog dometa smatraju se oni čiji je domet veći od 300, a manji od 1000 kilometara. Tako je najveća brzina balističkog projektila dometa 300 kilometara oko 1700 metara u sekundi. S povećanjem dometa na 650 km, brzina se povećava na 2300 m/s. Balistički projektil dometa 1000 kilometara ima brzinu 2650 m/s. Projektili dometa 1500 kilometara imaju brzinu veću od 3000 m/s. Presudno je zato da se što prije otkriju kako bi proturaketni sustav imao vremena za djelovanje. Balistički projektili dometa većeg od 1000 kilometara mogu se naoružati i bojnim glavama s nuklearnim punjenjem odnosno onima s bojnim otrovima. Poželjno je zato da proturaketni sustav ima što veću visinu djelovanja pa se operativni vrhunac djelovanja od 20 kilometara Astera 30 Block 1NT ne čini dostašnjim.

Bez radara znatno veće zone motrenja i povećanja performansi projektila (prije svega dometa), Aster 30 Block 1NT imat će isključivo sposobnosti *točkaste obrane*. To znači obranu gradova ili vojnih baza, ali ne i teritorija. Doduše, tu mogućnost nema ni američki MIM-104 Patriot, čiji projektili MIM-104F PAC-3 imaju maksimalni domet od samo 40, a operativni vrhunac djelovanja 24,2 kilometra.

U razvoju je i novi projektil Aster 30 Block 2, koji će imati

PROTUZRAČNA OBRANA

mogućnost djelovanja protiv balističkih projektila dometa do 3000 kilometara. Kako je prema prvim najavama razvoj projektila trebao biti gotov do 2020. godine, on očito kasni. Stoga je razumljivo da MBDA o njemu nerado govorio. Bude li razvoj uspješno okončan, Aster 30 Block 2 imat će slabije borbene mogućnosti nego Arrow 3, koji se može nositi s interkontinentalnim balističkim projektilima.

OD ZRAKA DO ZEMLJE

Njemački protuzračni raketni sustav srednjeg dometa Iris-T SLM namijenjen je za najkraći domet ESSI-jeva štita (European Sky Shield Initiative, v. prvi dio teksta Program ESSI, HV br. 690). On je nastavak trenda da se vođeni projektili zrak-zrak prenamjenjuju u projektile zemlja-zrak. Za taj postupak ima više razloga i za i protiv. Sigurno je pozitivno da se, s obzirom na to da se koristi već razvijen i provjeren projektil, tako znatno smanjuju rizici razvoja, a time i troškovi. Negativna je strana činjenica da se koristi projektil namjenski razvijen za zračnu borbu. Kako zračna borba i protuzračno djelovanje imaju različita *pravila igre*, takvi projektili ili imaju jako ograničene mogućnosti djelovanja ili ih treba doraditi i poboljšavati. Na kraju troškovi razvoja ispadnu jednaki kao da se razvijao potpuno novi projektil. Sustav Iris-T SLM mogao bi biti dobar primjer za to.

Njemačko ratno zrakoplovstvo odlučilo je bilo krajem prošlog stoljeća PZO raketni sustav Patriot zamijeniti novim sustavom MEADS (Medium Extended Air Defense System). Trebao je biti nadogradnja Patriota s većim borbenim mogućnostima, prije svega uporabom vođenog projektila MIM-104F PAC-3. Sustav su trebale razviti četiri zemlje: SAD, Njemačka, Francuska i Italija. Prva je odustala Francuska, pa su 2005. godine udjeli bili podijeljeni ovako: 55 % SAD, 28 % Njemačka i 17 % Italija. Međutim, kako je Italija s Francuskom razvijala brodski PZO sustav Aster 15/30, bilo je logično da se pridruži razvoju sustava SAMP/T. Kao jedini partneri ostali su SAD i Njemačka. SAD je u veljači 2011. objavio da više neće sufincirati razvoj sustava MEADS pa su svi troškovi razvoja ostali na Njemačkoj.

U takvim okolnostima jasno je da se razvoj MEADS-a oduljio, pa je na kraju Ministarstvu obrane Njemačke ponuđen nešto poboljšan sustav TVLS (Taktisches

ODLUKA POLJSKE

Poljsko ratno zrakoplovstvo odabralo je sustav CAMM kao osnovu za svoj novi PZO raketni sustav Mała NAREW. Bitnica tog sustava sastoji se od tri samohodna lansera iLauncher na terenskom kamionu Jelcz. U svakom je lanseru osam projektila CAMM. Za nadzor zračnog prostora namijenjen je poljski radar SOŁA. Zapovjedno središte ZENIT također je poljski proizvod. Sve se komponente nalaze na terenskim vozilima.

Radar SOŁA razvila je tvrtka Pit-Radwar. Radi u dva frekvencijska raspona – C i S. Potonji je glavni, a C je namijenjen otkrivanju malih ciljeva na malim i vrlo malim visinama. Stoga je logično što radar ima dvije brzine evolucije radarske antene. Kad radi u S frekvencijskom rasponu, antena se okreće 30 puta u minuti. Kad se prebací na C frekvencijski raspon, brzina se poveća na 60 okretaja u minuti.

Zbog toga radar SOŁA ima i dva dometa motrenja. Sa sporijom evolucijom domet iznosi 60, a s bržom 20 km. Proizvođač navodi da ciljeve veličine lovačkog aviona otkriva na udaljenostima od 40, a helikoptere i krstareće projektile na osam kilometara. Zona motrenja je od 50 metara do osam kilometara po visini. Ako radi u S frekvencijskom rasponu, zona motrenja po visini iznosi četiri kilometra.

Foto: Ministerstwo Obrony Narodowej / kpr. Wojciech Król / CO MON

PZO raketni sustav Mała NAREW na predstavljanju u listopadu 2022.

Foto: Ministère des Armées

Francuski vojnici
uz PZO sustav
Mamba postavljen
na terenski kamion
Renault Kerax 8x8

Luftverteidigungssystem). Glavna je prednost TLVS-a u odnosu na MEADS više njemačkih komponenti. Kako Njemačka više ne spominje TLVS kao opciju za program European Sky Shield Initiative, to je najbolja potvrda da je razvoj sustava u krizi s neizvjesnim ishodom.

MEADS je trebao obarati ciljeve na srednjim udaljenostima. Za uništavanje ciljeva na malim udaljenostima pokrenut je razvoj PZO raketnog sustava Iris-T SL. Kako su jedan od osnovnih zahtjeva bili što manji troškovi razvoja uz minimalan rizik, odlučeno je da će sustav koristiti već operativan projektil zrak-zrak Iris-T (punog naziva Infra Red Imaging System Tail/Thrust Vector-Controlled) tvrtke Diehl Defence. Projektil zrak-zrak Iris-T postao je operativan 2005. godine. Od početka razvoja projektiran je tako da njegova veličina, a posebno promjer tijela od 127 mm, budu slični onima uvelike raširenog američkog sustava AIM-9 Sidewinder. Jednako je s

PROTUZRAČNA OBRANA

Ilustracija: Diehl Defence

masom i središtem težišta projektila. Inženjeri su za Iris-T željeli potpunu kompatibilnost s lanserima jednakoim onima s kojih se lansira Sidewinder. Cilj je bio da potencijalni kupci koji koriste Sidewinder mogu jeftino i lako prijeći na Iris-T. Pokazalo se da je takav pristup bio izvrstan temelj i za razvoj jako dobrog protuzračnog raketnog sustava.

Povećane mogućnosti prodaje

Počeci sustava Iris-T (Infrared Imaging System-Tail/thrust Vector Controlled) sežu na kraj 1980-ih, kad je tvrtka Diehl Defence izradila studiju koja je dovela do paneuropskog programa. Danas u razvoju i proizvodnji sustava sudjeluje šest zemalja: Njemačka kao nositelj programa te Grčka, Italija, Norveška, Španjolska i Švedska. One namjeravaju kupiti oko 4000 projektila za više tipova borbenih aviona. Jedna je od glavnih komponenti projektila zrak-zrak Iris-T slikovno infracrveno tražilo koje može pretraživati područje u +/– 90 stupnjeva. No, teoretski može djelovati i protiv ciljeva unutar 360 stupnjeva oko aviona. To bi trebalo omogućiti prilagodljivi potisak raketnog motora Raufoss i TVC sustav za upravljanje letom.

Iris-T može zahvatiti cilj na dva načina. Prvi je lansiranje nakon što je infracrveno tražilo otkrilo cilj te vezivanje za njega (Lock-On Before Launch – LOBL). U drugom se projektil vezuje za cilj tijekom leta (Lock-On After Launch – LOAL), što pak omogućava

Ilustracija PZO rakete Iris-T koju razvija njemačka tvrtka Diehl Defence. U odnosu na raketu zrak-zrak, raketu zemlja-zrak ima veći motor i veći domet

obaranje i ciljeva koji lete na ekstremno malim visinama. Kod LOAL-a se cilj otkrije i prati preko radara ili elektrooptičkih motrilačkih uređaja.

Problem je bio što je s izvornim projektilom Iris-T domet prve zemaljske inačice samo 12 kilometara jer je njegov dvostupanjski raketni motor optimiziran za zračnu borbu. Pritom je domet projektila u zračnoj borbi skromnih 25 kilometara. Stoga je prva kopnena izvedenica označena kao Iris-T SLS (surface-launched short-range), što znači vrlo kratki domet. U suvremenom je načinu ratovanja 12 kilometara vrlo mali domet, premda je u međuvremenu ponuđen i Iris-T SLS Mk. III, koji podrazumijeva lansiranje projektila s vozila koje je u pokretu, primjerice lakog oklopnjaka. Zbog toga je Diehl Defence odlučio povećati mogućnosti prodaje razvojem izvedenice znatno većeg dometa Iris-T SLM (surface-launched medium range). Povećanje dometa ostvareno je ugradnjom raketnog motora s promjerom 25 milimetara većim nego kod izvornog projektila. Povećanje s izvornih 127 na 152 mm bilo je dovoljno za povećanje dometa na čak 40 kilometara. Još važnije, operativni vrhunac djelovanja povećan je sa šest na 20 kilometara.

No, publikacije Diehl Defence ne opisuju koliko je dodatne mase projektilu donijelo povećanje promjera raketnog motora. Stoga mnogi izvori navode masu izvornog projektila od 87,4 kilograma, što ne može biti točno. Masa bojne glave navodno je 11,4 kilograma te ima blizinski radio i kontakt upaljač.

Sustavi Iris-T SLM isporučeni su i u Ukrajini, i to opremljeni motrilačkim radarom TRML-4D tvrtke Hensoldt. Radar ima mogućnost motrenja ciljeva veličine borbenog aviona na udaljenostima oko 120 kilometara. Nadzvučne projektili otkriva na udaljenostima većim od 60 km, a istodobno može pratiti do 1500 objekata.

Doduše, jedan ukrajinski TRML-4D radar oštećen je početkom srpnja ove godine pogotkom ruskog lutajućeg streljiva (loitering munition) Lancet. Napad se dogodio u trenutku dok je radar, vjerojatno i cijela bitnica, zauzimao položaj te još nije bio uključen.

Privodi se krajem razvoj još naprednije izvedenice Iris-T SLX velikog dometa. Osim povećanja dometa na 80 i operativnog vrhunca djelovanja na 30 km, donijet će i uporabu

Foto: Hensoldt

Sustavi Iris-T SLM isporučeni su i u Ukrajini, i to opremljeni motrilačkim radarom TRML-4D tvrtke Hensoldt (na fotografiji)

Foto: MBDA

dvostrukog sustava samonavođenja. Uz postojeći slikovni infracrveni, dodat će i aktivni radarski.

ZAVRŠNA FAZA RAZVOJA

Iako bi Njemačka željela da jedini PZO raketni sustav malog/srednjeg dometa unutar ESSI-ja bude njezin Iris-T, kao dodatna opcija spominje se i sustav CAMM (Common Anti-air Modular Missile) tvrtke MBDA.

Taj je projektil prvotno razvijen za uporabu na brodovima, kao zamjena za projektil Sea Wolf. Budući da se radi o vrlo dobrom projektalu namjenski projektiranom za protuzračnu obranu, MBDA je vrlo brzo počela nuditi kopnene izvedenice. Ministarstvo obrane Ujedinjene Kraljevine odobrilo je 2014. godine ugovor vrijedan 36 milijuna funti za razvoj sustava Future Local Area Air Defence System (FLAADS Land/Sky Sabre). MBDA stranim kupcima nudi gotovo jednak sustav pod nazivom EMADS (Enhanced Modular Air Defence Solutions). Svim je izvedenicama zajednička uporaba projektila CAMM. Kao i u slučaju Irisa T, CAMM je razvijen na osnovama projektila zrak-zrak kratkog dometa AIM-132 ASRAAM. Masa projektila je 99 kg, duljina 3,2 m, a promjer 166 mm. Maksimalna brzina CAMM-a je tri Macha, minimalni domet jedan kilometar, operativni domet veći od 25, a krajnji domet leta rakete oko 60 kilometara. Koristi aktivno radarsko samonavođenje. Dio sustava dvosmjerna je podatkovna veza preko koje sa zemlje dobiva ažurirane podatke o cilju prije nego što mu se približi toliko da ga zahvati vlastitim radarom. Logično je stoga da CAMM može napadati ciljeve koji se ne vide s mesta lansiranja projektila.

Tvrta MBDA u proljeće 2023. uspješno je lansirala novi projektil CAMM-ER u sklopu razvoja PZO sustava MAADS (Medium Advanced Air Defence System)

U završnoj je fazi razvoja projektil Common Anti-air Modular Missile Extended Range (CAMM-ER). Zахvaljuјући уgradnji jačег raketnog motora, domet je povećan na više od 45 kilometara. Duljina projektila povećana je na 4,2 metra, a promjer tijela na 190 mm. Masa u trenutku lansiranja iznosi 160 kg. Ministarstvo obrane Italije prvi je naručitelj sustava, a njim će zamijeniti protuzračne raketne sustave SPADA.

MBDA je na zahtjev kupca spremna kombinirati CAMM s bilo kojim radarem koji odabere i sve to postaviti na terenske kamione koje će također odabrati kupac.

Zanimljivo je da MBDA-in službeni prospekt tvrdi da će Sky Sabre koristiti radar Saab Kronos. Vjerojatno je posrijedi pogreška jer Saab u ponudi nema radar takvog naziva. Kronos Land proizvodi talijanska tvrtka Leonardo. To je suvremeniji AESA radar koji radi u C frekvencijskom rasponu. Krajnji mu je doseg motrenja 250 kilometara. Kako bi se omogućilo praćenje i najbržih ciljeva, radarska antena ima evoluciju od 60 okretaja u minuti. Istodobno može pratiti do 300 objekata, s posebnim prikazom do 80 prioritetnih. Radar se nalazi u kontejneru zajedno s električnim generatorom tako da je autonoman u radu. Unutar kontejnera mjesto su za dva radarska operatera.

U sustavu Sky Sabre podaci s radara i opcijskog elektrooptičkog motričkog sustava obrađuju se u mobilnom zapovjednom sjedištu MIC4AD (Modular Integrated C4I Air & Missile Defense System) izraelske tvrtke Rafael Advanced Defense Systems. MIC4AD omogućava visok stupanj automatizacije djelovanja, što je presudno u uništanju jako brzih ciljeva. MIC4AD osigurava usto i mogućnost uvezivanja u zapovjedno-nadzorni sustav ako ga vojska posjeduje ili izravnu povezanost s nadređenim zapovjedništvom i drugim postrojbama u blizini. Zbog toga ima pet radnih jedinica za jednak broj operatera. Sustav se nalazi u klimatiziranom kontejneru prilagođenom prijevozu na terenskom kamionu. Razvijen je prvotno za izraelske PZO raketne sustave, no njegove su izvrsne značajke privukle i strane kupce.

PODLISTAK

TENK - VLADAR KOPNENIH BOJIŠNICA (XII. DIO)

Kao i kod nekih drugih oružnih sustava, velika sila s Dalekog istoka u početku razvoja oklopa oslanjala se na SSSR, potom je uzore pronalazila na Zapadu, da bi se s vremenom počela okretati vlastitim rješenjima

DOLAZAK KINESKIH

Kad je kineska Komunistička partija 1949. godine osvojila vlast, zemlja je bila razorenja japanskog okupacijom i građanskim ratom. Teške industrije gotovo da i nije bilo. U takvim je uvjetima i vojne industrije bilo tek u tragovima. Novoformiranoj vlasti nije preostalo ništa drugo već se okrenuti ideološki bliskoj Moskvi s nadom da će tamošnji komunistički *drugovi* pomoći u industrijsizaciji. I naoružavanju. Stoga ne čudi da je prvi kineski tenk zapravo bio licencijski proizvedeni ruski T-55. Oznaka mu je bila Type 59 (industrijska oznaka WZ-120), a prvi je proizведен 1958. godine. U operativnu uporabu uveden je iduće godine. U početku proizvodnje, većina je dijelova i sustava

dolazila iz Sovjetskog Saveza, no s vremenom su Kinezi uspjeli usvojiti većinu proizvodnje. Politički razlaz SSSR-a i Kine na samom početku 1960-ih, bit će iznimno bitan za Kinu. Naime, politički razlaz značio je i prekid industrijske suradnje. Što je pak značilo i prekid isporuke dijelova i tehničke pomoći u proizvodnji tenkova Type 59. Kineski su inženjeri doskočili problemu: već usvojenu proizvodnju većine dijelova za Type 59 spojili su s nekoliko domaćih sustava i komponenti te dobili tenk Type 69 (WZ-121). Izvorni proizvod bio je više-manje vjerna kopija Typea 59, to jest T-55, pa su mu i borbene odlike bile otprilike na toj razini. S vremenom su ga Kinezi poboljšavali ugradnjom laser-

skog daljinomjera, stabilizacije za top i optike sustava za usmjeravanje paljbe. Ugradili su i domaći motor povećane snage. No, razvoj je trajao prilično dugo i tenk je uveden u operativnu uporabu tek 1974. godine.

ZAPADNO JE IPAK BOLJE

Najveće poboljšanje koje je došlo s vremenom i inačicama Typea 69 bila je ugradnja topa kalibra 105 mm. I danas nije potpuno jasno kako su Kinezi došli u priliku napraviti izvedenicu glasovitog britanskog topa L7. Dugo su analitičari vjerovali da su primjerke i tehničku dokumentaciju isporučili Izraelci. Poslije se otkrilo da su Kinezi krajem 1970-ih godina došli do licencije

TENKOVIA

TEKST
Mario Galić

Foto: USAF / Staff Sgt. D. Myles Cullen / via Wikimedia Commons

za izradu topa uz pomoć Austrije. Kako je L7 puno bolji od topova sovjetskog podrijetla, Kinezi su ga odmah nakon početka proizvodnje počeli ugrađivati u svoje tenkove. Na osnovi Typea 69 sredinom 1980-ih nastao je Type 79 (izvorno Type 69-III) s topom ZPL-83 (Type 83) kalibra 105 mm, tj. izvedenicom L7. Međutim, Kinezi su vrlo brzo otkrili da se kvaliteta topa L7 ne skriva u njegovoj konstrukciji, koja je zapravo vrlo jednostavna. Tajna nije ni u kalibrus, već u kvaliteti streljiva. A oni tom streljivu nisu imali pristup. Doduše, pokrenuli su proizvodnju vlastitog, no ono nikad nije dosegнуlo kvalitetu britanskog, američkog i izraelskog. Usprkos tome, najnovijim kineskim izvedenicama topa L7

Stariji kineski oklop na fotografiji iz 2007. godine. U prvom su planu dva tenka Type 59-II

naoružani su najsuvremeniji kineski laki tenkovi i borbena oklopna vozila na kotačima. Tako se ZPL-98 nalazi na amfibijskom lakom tenku Type 63A. Najnovijim topovima ZPL-98A naoružani su amfibijski laki tenkovi ZTD-05 i borbena vozila na kotačima ZTL-11. Još naprednijom inačicom topa ZPL-98 naoružan je najnoviji kineski laki tenk Type 15 (ZTQ-15), razvijen za djelovanje na visokom području Tibeta.

Kombinacija kineskih tenkova i kopije britanskog topa L7 trebala je biti velik izvozni uspjeh, no nije baš tako bilo. Razlozi za potencijalni uspjeh vrlo su jednostavnii – strani kupci dobili bi tenk s odličnim topom te istodobno imali mogućnost kupnje odličnih zapadnih granata za njega. Za iračku vojsku razvijena je izvedenica Type 69-QM1 naoružana kineskim topom 105 mm. Zapadni izvori uglavnom se slažu da je bio u proizvodnji od 1984. do 1988. godine, no količina proizvedenih i isporučenih primjeraka Iraku nije poznata.

Zapadni izvori dugo su vremena tvrdili da je Kina razvila kopiju njemačkog topa Rheinmetall Rh-120, te čak spominjali i

PODLISTAK

tenkove na koje je ugrađen. Kao izvor tehničke podrške i dokumentacije opet se spominjao Izrael, iako se danas sve više spominje da je dio tehničke pomoći došao iz Njemačke. Nekoliko zapadnih izvora tvrdi da se radilo o proizvodnji po licenciji švicarskog Oerlikona. U svakom slučaju, razvoj kineskog tenkovskog topa kalibra 120 mm ni danas nije posve razjašnjen. Navodno je pokrenut u proljeće 1977., a prva su testna opaljenja izvršena u veljači 1979. Nakon toga, top je ugrađen u tenk WZ-122 radi dalnjih testiranja. Razvoj tog tipa tenka neuspješno je okončan 1982. godine. No, dio namijenjenih mu sustava naknadno je uporabljen na lovcu tenkova Type 89 (WA320). Navodno i top od 120 mm, barem se tako dugo vremena vjerovalo. Ono što je jasno jest da Type 89 više nije u operativnoj uporabi u kineskoj vojsci. Iako je navodno bio naoružan topom od 120 mm s glatkom cijevi koji ima znatno bolje borbene odlike od sovjetskog topa kalibra 125 mm. Neki izvori navode da je duljina cijevi kineskog topa od 120 mm bila 50, a neki 52 kalibra. Nije ni poznato koliko je primjeraka lovaca tenkova Type 89 napravljeno. Procjene idu od tek 100 pa sve do više od 230. Najvjerojatnije je Type 89 bio napravljen samo za izvoz te je proizведен u vrlo malo primjera, tek da bi Kinezzi mogli reći da je u operativnoj uporabi u kineskoj vojsci.

TAJNOVITO PREDSTAVLJANJE

Umjesto topa od 120 mm, kineska je vojska odabrala sovjetski kalibr od 125 mm. Prvi kineski top tog kalibra bio je Type 88C razvijen sredinom 1980-ih. Bio je namijenjen za ugradnju u tenk Type 96 iako je u procesima modernizacija ugrađivan i u veći broj starijih kineskih tenkova, posebno za izvoz. Type 88C kopija je sovjetskog topa 2A46. Neki izvori navode da je kopija inačice 2A46M, a neki 2A46M1. Vjerojatnije je da kineska kopija topa 2A46M1 ipak nosi drugu označku ZPT-98. Tim su topom naoružani tenkovi Type 99. Kineski 127. institut za razvoj oružja Središnjeg sjevernog sveučilišta 10. lipnja 2015. prikazao je inačicu topa od 125 mm duljine cijevi 60 kalibara (7500 mm). Na javnoj svečanosti predstavljanja no-

Foto: USAF / Staff Sgt. D. Myles Cullen / via Wikimedia Commons

vog topa, održanoj pred upravnim zgradom Instituta, otkriveni su i neki tehnički detalji. Među ostalim i taj da je početna brzina na ustima cijevi potkalibernog penetratora nevjerojatnih 2000 metara u sekundi. Za usporedbu, početna brzina potkalibernih penetratora na njemačkom topu 120 mm L/55 je oko 1750 m/s. Nažalost, nije objavljen podatak o masi topa.

Novi top, osim znatnog povećanja duljine cijevi, donosi i još jednu novost – jednodijelnu granatu. Do sada su kineski tenkovi rabili dvodijelne granate prilagođene uporabi na automatskim punjačima. Kako bi se do kraja iskoristile mogućnosti novog topa, dvodijelna granata više nije opcija. Do sada je pokazana samo jednodijelna s potkalibernim penetratorom, koji je dugačak čak 1200 mm. Što znači da ima teoretsku mogućnost probijanja homogenog čeličnog oklopa iste debljine. Uporaba jednodijelne granate značit će i veliku izmjenu budućih kineskih tenkova koji će morati rabiti punjač u stražnjem dijelu kupole. Novi će se top L/60 ugrađivati na

Trenutačno su najmoderniji kineski glavni borbeni tenkovi Type 99 (ovdje na mimohodu u Pekingu 2015. godine)

Screenshot: VOA via Wikimedia Commons

Politički razlaz SSSR-a i Kine na samom početku 1960-ih, bit će iznimno bitan za Kinu. Naime, politički razlaz značio je i prekid industrijske suradnje

Kineski tenkist stoji u stavu pozor pozdravljujući američko izaslanstvo na vojnom poligonu Shenyang 24. ožujka 2007. Kalibri glavnih topova kineskih tenkova mijenjali su se kroz godine

najnoviji kineski tenk čiji se razvoj bliži kraju. Kineska državna televizija CCTV 9. je listopada 2022. prvi put pokazala snimku novog tenka. No tenk je bio prekriven poluprozirnom prostirkom tako da se vidjelo vrlo malo. Ono što se dalo zaključiti i iz takvog prizora jest da je cijev topa jako dugačka.

Ta je snimka potaknula analize kakav bi najnoviji kineski tenk mogao biti. Pa su iz arhiva izvučene snimke nastale još davne 2019. godine, kad je tvrtka China Ordnance Industry Corporation prikazala simulator kokpita tenka sa samo dva člana posade. Tada to nikom nije bilo odveć zanimljivo, no danas se pretpostavlja da je to bio prvi uvid u novi kineski tenk. U kokpitu se nalaze tri velika ekrana. Jedan za zapovjednika/ciljaču i jedan za vozača. U sredini se nalazi treći ekran s općim podacima. Zapovjednik/ciljač ispred sebe ima upravljač kakav se inače koristi na tenkovima za upravljanje topničkom paljbom. Zato vozač ima upravljač koji je jako sličan onima koji se rabe na bolidima Formule 1. Ako budući kineski tenk bude imao samo dva člana posade, taj simulator pokazuje da će, kao na ruskom T-14 Armati, sjediti u prednjem dijelu vozila. Tako će u ku poli ostati više nego dovoljno mesta

Kineska državna televizija CCTV 9. je listopada 2022. godine prvi put pokazala snimku novog tenka. No tenk je bio prekriven poluprozirnom prostirkom tako da se vidjelo vrlo malo

PITANJA O MOTORIMA

Prvi su kineski tenkovi bili pokretani sovjetskim motorima, a potom kopijama tih istih motora. No veliko je pitanje čime se pokreću noviji kineski tenkovi. Na internetskim stranicama tvrtke Shanghai Client Diesel Engine CO.,LTD (poznatija kao SCDC) prikazane su fotografije kineskih tenkovskih motora od 520, 580 i 730 konjskih snaga. Te fotografije otkrivaju da se radi o kopijama sovjetskih motora ugrađivanih u tenkove T-55 i T-72. Međutim, fotografija najnovijeg motora pokazuje potpuno drugačiji tip. Ispod piše da je oznaka 99 Type, da je namijenjen pokretanju tenkova i da ima 1500 konjskih snaga. Motor 99 Type dizajniran je pod sjeća na motore Series 880 njemačke tvrtke MTU, preciznije na motor MT 883 Ka-500. Osim velike snage i pouzdanosti, najbolja je odlika tog motora kompaktnost. Dakle, veličinom nije bitno veći od sovjetskih tenkovskih motora. Nekoliko javno dostupnih fotografija vadišta tog motora iz tenkova vidi se da se zapravo radi o pogonskom sklopu koji je jako sličan sklopu Europack tvrtke MTU.

Po svemu sudeći, taj se pogonski sklop trenutačno ugraduje samo u tenkove Type 99L. Tenkovi Type 96 imaju motore snage 730 KS, dok su Type 96A dobili motore snage 1000 KS. No pitanje je imaju li ih svi, ili samo oni koji dolaze na ruski Tenkovski biatlton?

za ugradnju masivnog topa i pripadajućeg automatskog punjača.

OTKRIĆE NA BIATLONU

Zapadni izvori dugo su tvrdili da najnoviji kineski tenkovi Type 96 i Type 99 imaju kupole napravljene od zavarenih ploča na koje je postavljen dodatni višeslojni i eksplozivno-reaktivni oklop. Tako bi i ostalo da se Type 96 nije pojavio na ruskom Tenkovskom biatltonu. Detaljne snimke i fotografije s natjecanja pokazale su da je osnova kupole i dalje napravljena od lijevanog čelika kao kod tenka T-72 te da su na nju postavljene ploče dodatnog oklopa.

Čeoni dio kupole zaštićen je s jednim slojem ploča eksplozivno-reaktivnog oklopa iza kojeg se nalaze slojevi kompozitnog oklopa. Identično je zaštićena i prednja bočna strana kupole. Ostatak bočnih strana kupole zaštićen je eksplozivno-reaktivnim oklopom. Zanimljivo je da su ploče postavljene na posebne nosače kako bi ih se odmaknulo od tijela kupole i time dodatno raspršio kumulativni mlaz. Na čeonom dijelu tijela tenka također su postavljeni moduli eksplozivno-reaktivnog oklopa – njih 16.

Na prezentaciji novog milimetarskog radara tvrtke NORINCO (China North Industries Corporation) održanoj 13. siječnja 2023. prikazana je simulacija rada aktivnog sustava obrane tenka. Zbog toga se očekuje da će novi kineski tenk imati aktivan sustav obrane. Otprilje je poznato da NORINCO ima razvijen aktivni sustav obrane za tenkove VT4A1, koji je konceptualno sličan izraelskom sustavu Iron Fist.

**REPUBLIKA HRVATSKA
MINISTARSTVO OBRANE
UPRAVA ZA LJUDSKE POTENCIJALE**

Na temelju članka 62. stavka 2. Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 73/13, 75/15, 50/16, 30/18 i 125/19) i točke VIII. Odluke o osnivanju Povjerenstva Ministarstva obrane za utvrđivanje prijedloga kandidata za imenovanje odnosno upućivanje na dužnosti vojnog izaslanika i druge vojno-diplomatske dužnosti te dužnosti u međunarodnim organizacijama i vojnim predstavništvima, KLASA: 023-03/16-03/1, URBROJ: 512-01-16-169 od 13. travnja 2016., objavljuje

INTERNI OGLAS

za popunu dužnosti MSAP TC Director

1. MSAP TC Director, OF-5/OF-4

Uvjeti:

- pripadnik ratnog zrakoplovstva / pripadnik specijalnih snaga
- intergranska zapovjedno-stožerna izobrazba
- sigurnosno uvjerenje: NATO SECRET
- znanje engleskog jezika: SLP 3232 ili ALCPT 90 %
- da za vrijeme službe u inozemstvu neće ispuniti uvjete za prestanak službe po sili zakona u skladu sa zakonom kojim se uređuju prava iz mirovinskog osiguranja DVO-a
- ostali uvjeti predviđeni opisom posla.

Predviđeno vrijeme upućivanja na dužnost: studeni 2023., na razdoblje do četiri godine.

Kandidati osim propisanih uvjeta moraju ispunjavati uvjete iz članka 34. Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske.

Prijave s dokazima o ispunjavanju navedenih uvjeta zainteresirani kandidati dostavljaju na adresu: Ministarstvo obrane Republike Hrvatske, Uprava za ljudske potencijale, Sektor za razvoj i upravljanje ljudskim potencijalima, Stančićeva 6, 10 000 Zagreb.

Rok za podnošenje prijava je osam dana od dana objave u Hrvatskom vojniku.

Kandidati koji ispunjavaju formalne uvjete bit će pozvani na razgovor pred Povjerenstvom Ministarstva obrane za utvrđivanje prijedloga kandidata za imenovanje odnosno upućivanje na dužnosti vojnog izaslanika i druge vojno-diplomatske dužnosti te dužnosti u međunarodnim organizacijama i vojnim predstavništvima, koji će se održati na hrvatskom i engleskom jeziku.

Napomena: zainteresirani kandidati moraju imati važeći rezultat testiranja znanja engleskog jezika (STANAG test vrijedi tri godine od testiranja, ALCPT test vrijedi godinu od testiranja), odnosno dokaz o tome dostaviti do zaključenja internog oglasa.

**REPUBLIKA HRVATSKA
MINISTARSTVO OBRANE
UPRAVA ZA LJUDSKE POTENCIJALE**

Na temelju članka 62. stavka 2. Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 73/13, 75/15, 50/16, 30/18 i 125/19) i točke VIII. Odluke o osnivanju Povjerenstva Ministarstva obrane za utvrđivanje prijedloga kandidata za imenovanje odnosno upućivanje na dužnosti vojnog izaslanika i druge vojno-diplomatske dužnosti te dužnosti u međunarodnim organizacijama i vojnim predstavništvima, KLASA: 023-03/16-03/1, URBROJ: 512-01-16-169 od 13. travnja 2016., objavljuje

INTERNI OGLAS

za popunu dužnosti u CENTCOM-u, Tampa, SAD

1. stožerni časnik (CSAG Action Officer&Strategic Analyst), OF-5/OF-4, USCENTCOM J5 Combined Strategic Analysis Group (CSAG), Tampa, SAD

Uvjeti:

- intergranska zapovjedno-stožerna izobrazba
- znanje engleskog jezika: SLP 3332
- sigurnosni certifikat: NATO SECRET
- da za vrijeme službe u inozemstvu neće ispuniti uvjete za prestanak službe po sili zakona u skladu sa zakonom kojim se uređuju prava iz mirovinskog osiguranja DVO-a
- ostali uvjeti propisani opisom poslova (NATO Job Description).

Predviđeno vrijeme upućivanja na dužnost: siječanj 2024., na razdoblje do četiri godine.

Kandidati osim propisanih uvjeta moraju ispunjavati uvjete iz članka 34. Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske.

Prijave s dokazima o ispunjavanju navedenih uvjeta zainteresirani kandidati dostavljaju na adresu: Ministarstvo obrane Republike Hrvatske, Uprava za ljudske potencijale, Sektor za razvoj i upravljanje ljudskim potencijalima, Stančićeva 6, 10 000 Zagreb.

Rok za podnošenje prijava je 14 dana od dana objave u Hrvatskom vojniku.

Kandidati koji ispunjavaju formalne uvjete bit će pozvani na razgovor pred Povjerenstvom Ministarstva obrane za utvrđivanje prijedloga kandidata za imenovanje odnosno upućivanje na dužnosti vojnog izaslanika i druge vojno-diplomatske dužnosti te dužnosti u međunarodnim organizacijama i vojnim predstavništvima, koji će se održati na hrvatskom i engleskom jeziku.

Napomena: zainteresirani kandidati moraju imati važeći rezultat testiranja znanja engleskog jezika (STANAG test vrijedi tri godine od testiranja), te dokaz o tome dostaviti do zaključenja internog oglasa.

**REPUBLIKA HRVATSKA
MINISTARSTVO OBRANE
UPRAVA ZA LJUDSKE POTENCIJALE**

Na temelju članka 62. stavka 2. Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 73/13, 75/15, 50/16, 30/18 i 125/19) i točke VIII. Odluke o osnivanju Povjerenstva Ministarstva obrane za utvrđivanje prijedloga kandidata za imenovanje odnosno upućivanje na dužnosti vojnog izaslanika i druge vojno-diplomatske dužnosti te dužnosti u međunarodnim organizacijama i vojnim predstavništvima, KLASA: 023-03/16-03/1, URBROJ: 512-01-16-169 od 13. travnja 2016., objavljuje

INTERNI OGLAS

za popunu dužnosti u MND-C, Mađarska

1. Military Assistant, OF-3/4, Zapovjedništvo Multinacionalne divizije – Centar (MND-C), Székesfehérvár, Mađarska

Uvjeti:

- znanje engleskog jezika: STANAG 3333 ili ALCPT 85 %
- sigurnosni certifikat: NATO SECRET
- da za vrijeme službe u inozemstvu neće ispuniti uvjete za prestanak službe po sili zakona u skladu sa zakonom kojim se uređuju prava iz mirovinskog osiguranja DVO-a
- ostali uvjeti propisani opisom poslova (NATO Job Description).

Predviđeno vrijeme upućivanja na dužnost: do kraja 2023., na razdoblje do tri godine.

Kandidati osim propisanih uvjeta moraju ispunjavati uvjete iz članka 34. Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske.

Prijave s dokazima o ispunjavanju navedenih uvjeta zainteresirani kandidati dostavljaju na adresu: Ministarstvo obrane Republike Hrvatske, Uprava za ljudske potencijale, Sektor za razvoj i upravljanje ljudskim potencijalima, Staničićeva 6, 10 000 Zagreb.

Rok za podnošenje prijava je 14 dana od dana objave u Hrvatskom vojniku.

Kandidati koji ispunjavaju formalne uvjete bit će pozvani na razgovor pred Povjerenstvom Ministarstva obrane za utvrđivanje prijedloga kandidata za imenovanje odnosno upućivanje na dužnosti vojnog izaslanika i druge vojno-diplomatske dužnosti te dužnosti u međunarodnim organizacijama i vojnim predstavništvima, koji će se održati na hrvatskom i engleskom jeziku.

Napomena: zainteresirani kandidati moraju imati važeći rezultat testiranja znanja engleskog jezika (STANAG test vrijedi tri godine od testiranja, ALCPT test vrijedi godinu od testiranja), odnosno dokaz o tome dostaviti do zaključenja internog oglasa.

**REPUBLIKA HRVATSKA
MINISTARSTVO OBRANE
UPRAVA ZA LJUDSKE POTENCIJALE**

Na temelju članka 62. stavka 2. Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 73/13, 75/15, 50/16, 30/18 i 125/19) i točke VIII. Odluke o osnivanju Povjerenstva Ministarstva obrane za utvrđivanje prijedloga kandidata za imenovanje odnosno upućivanje na dužnosti vojnog izaslanika i druge vojno-diplomatske dužnosti te dužnosti u međunarodnim organizacijama i vojnim predstavništvima, KLASA: 023-03/16-03/1, URBROJ: 512-01-16-169 od 13. travnja 2016., objavljuje

INTERNI OGLAS

za popunu dužnosti u RACVIAC-u

1. čelnik Odjela za potporu (Chief of Service Branch), OF-4 ili L-3, RACVIAC – Centar za sigurnosnu suradnju, Rakitje

Uvjeti:

- znanje engleskog jezika: SLP 3333 ili ALCPT 85 %
 - iskustvo na stožernim dužnostima
 - ostali uvjeti predviđeni opisom posla.
- Predviđeno vrijeme upućivanja na dužnost: veljača 2024., na razdoblje do četiri godine.

Kandidati osim propisanih uvjeta moraju ispunjavati uvjete iz članka 34. Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske.

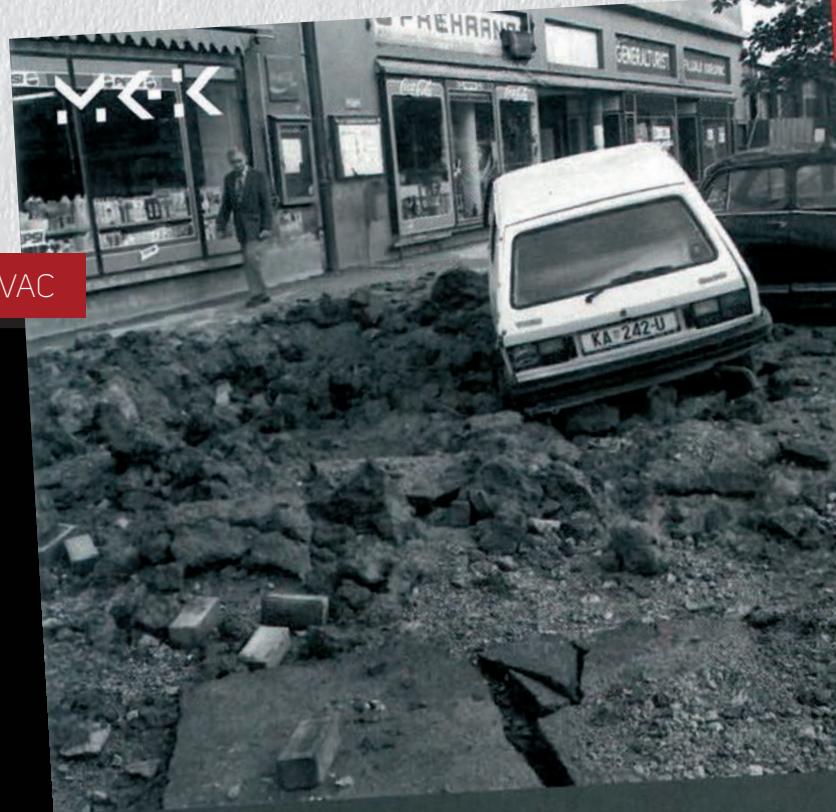
Prijave s dokazima o ispunjavanju navedenih uvjeta zainteresirani kandidati dostavljaju na adresu: Ministarstvo obrane Republike Hrvatske, Uprava za ljudske potencijale, Sektor za razvoj i upravljanje ljudskim potencijalima, Staničićeva 6, 10 000 Zagreb.

Rok za podnošenje prijava je 14 dana od dana objave u Hrvatskom vojniku.

Kandidati koji ispunjavaju formalne uvjete bit će pozvani na razgovor pred Povjerenstvom Ministarstva obrane za utvrđivanje prijedloga kandidata za imenovanje odnosno upućivanje na dužnosti vojnog izaslanika i druge vojno-diplomatske dužnosti te dužnosti u međunarodnim organizacijama i vojnim predstavništvima, koji će se održati na hrvatskom i engleskom jeziku.

Napomena: zainteresirani kandidati moraju imati važeći rezultat testiranja znanja engleskog jezika (STANAG test vrijedi tri godine od testiranja, ALCPT test vrijedi godinu od testiranja), odnosno dokaz o tome dostaviti do zaključenja internog oglasa.

GODIŠNICA VELIKOG NAPADA NA KARLOVAC

Trideset godina prošlo je od napada na Karlovac 9. rujna 1993., kada je neprijatelj raketnim sustavima, tenkovima i pješaštvom s okupiranog područja napao Turanj. Bio je to posljednji pokušaj tzv. Srpske vojske Krajine da osvoji karlovačko predgrađe i dođe do mesta na rijeci Korani. U napadima na grad koji su trajali od 9. do 13. rujna smrtno je stradalo 11 civila i devet hrvatskih branitelja, a 10. rujna predsjednik Franjo Tuđman posjetio je Karlovac i obišao ranjenike u bolnici. O tim događajima bilo je riječi na okruglom stolu Napad na Karlovac u rujnu 1993., koji je 8. rujna održan u Muzeju Domovinskog rata Karlovac-Turanj.

Napad na Karlovac u rujnu 1993.

Okrugli stol

KARLOVAC

- TURANJ

OKRUGLISTOL

TEKST I FOTO
Lada Puljizević

08/09
2023

Okrugli stol čiji je cilj aktualiziranje događaja obrane grada Karlovca i podsjećanje na rujan 1993. inicirala je Udruga pripadnika 110. br. ŽNG/HV, a tema je privukla velik broj govornika i zainteresiranu javnost. O događajima u rujnu 1993. govorili su ravnatelj Hrvatskog memorijalno-dokumentacijskog centra Domovinskog rata dr. sc. Ante Nazor, umirovljeni pukovnik Josip Slačanin, umirovljeni general Ivan Polović, umirovljeni bojnik Martin Barić, umirovljeni pukovnik Nikola Bakale, umirovljeni brigadir Josip Tomačić, umirovljeni brigadir Dubravko Halovanić, dr. sc. Dubravko Derk, Miroslav Rade, mag. ing. sec., te Katica Rubić, ing. med. lab. diag.

Govoreći o širem kontekstu događaja u rujnu 1993., dr. sc. Ante Nazor podsjetio je na iznimnu složenost tog vremena: "Treba naglasiti opće prilike koje su bile tada u Hrvatskoj, vojne naravno, s obzirom na to da moramo početi od operacije Gusar, odnosno Maslenica u siječnju 1993. godine, ali i u kontekstu Medačkog džepa. Kad gledamo unutarstranački odnos u Hrvatskoj, kad gledamo pokušaj oporbe da svrgne predsjednika Tuđmana navodno zbog loše politike prema BiH, pitanja oko UNPROFOR-a, njegova mandata, njegove učinkovitosti ili neučinkovitosti. Rujan 1993. godine iznimno je složen i zbog situacije u Bosni i Hercegovini, operacija Neretva započela je 12. rujna – i kad gledamo rujan 1993. godine možemo reći da je to jedno od najtežih razdoblja tijekom Domovinskog rata, upravo zbog toga što smo imali akciju Medački džep, što smo imali napade na hrvatske gradove uključujući i Karlovac, a u BiH je opstojnost Hrvata praktički visjela o niti jer da je tada operacija Neretva uspjela, Hrvati bi bili protjerani sa znatnog dijela područja na kojem su živjeli. Kad gledamo političku, vojnu, međunarodnu situaciju onda moramo sve to staviti u jedan kontekst."

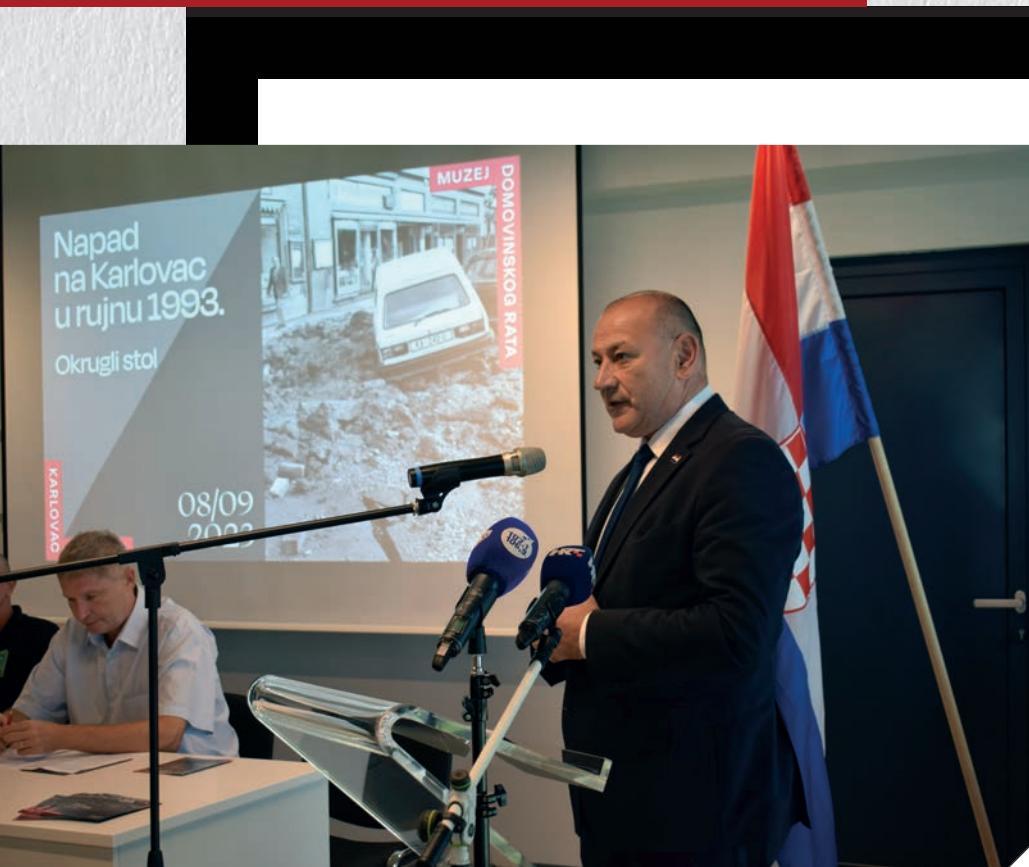
Karlovac je imao golemu stratešku važnost za cijelu državu, a njegov bi pad otvorio put prema Zagrebu i stvorio velike probleme u obrani Hrvatske. Zbog toga je ondje neprijatelj tako uporno nasrtao, a karlovački branitelji pružali otpor uz cijenu velikih žrtava.

Priča o Karlovcu i njegovim braniteljima zapravo je priča o ljudima koji su u njemu živjeli i svoj posao radili najbolje što su mogli, ratu i razaranjima usprkos. U jednom razgovoru za Hrvatski vojnik ravnateljica Muzeja grada Karlovca Hrvinka Božić to je opisala riječima: "Vrlo je teško u Karlovcu podijeliti uloge i reći tko je taj tko je samo branio.

NAPAD NA KARLOVAC URUJNU 1993.

GODIŠNICA VELIKOG NAPADA NA KARLOVAC

Okruglom stolu Napad na Karlovac u rujnu 1993. u Muzeju Domovinskog rata Karlovac-Turanj nazočio je i potpredsjednik Vlade i ministar hrvatskih branitelja Tomo Medved, koji je istaknuo da je iznimno važno iznositi nove činjenice i detalje radi očuvanja istine. "Kao ministar hrvatskih branitelja potičem i podržavam ovaj okrugli stol, ali i sve slične, kako bismo podsjetili one koji su zaboravili što se to događalo u Republici Hrvatskoj devedesetih godina", rekao je ministar Medved i naglasio: "Sloboda koju danas imamo nije darovana, nego je krvlj u plaćena."

Karlovac je imao golemu stratešku važnost za cijelu državu, a njegov bi pad otvorio put prema Zagrebu i stvorio velike probleme u obrani Hrvatske. Zbog toga je ondje neprijatelj tako uporno nasrtao, a karlovački branitelji pružali otpor uz cijenu velikih žrtava

U Karlovcu ste cijelo vrijeme imali i svjež kruh, i otvorene dućane, imali ste struju, nakon granatiranja sve civilne službe bi izišle van i popravljale komunalnu infrastrukturu. Mi često kažemo da se Karlovac branio životom." Tako su o događajima i životu u Karlovcu u rujnu 1993. brojni sudionici okruglog stola progovarali iz svoje perspektive. Miroslav Rade, koji je tijekom napada bio pripadnik Vatrogasne postrojbe Karlovac, podsjetio je na iznimno teške okolnosti, ali i veliku hrabrost i požrtvovnost vatrogasaca koji su za vrijeme granatiranja izlazili na sve dojave i pomagali. O herojstvu i požrtvovnosti dje latnika karlovačke bolnice te uvjetima u kojima je ta bolnica na prvoj crti bojišta spašavala živote govorila je Katica Rubić, ondašnja dje latnica Opće bolnice Karlovac.

Dubravko Derk, koji je 1993. bio načelnik Policijske uprave karlovačke, prisjetio se dolaska predsjednika Tuđmana u Karlovac i važnosti koju je za moral tamošnjih branitelja i civila taj dolazak imao. Ondašnji obavještajni časnik Martin Barić istakao je kako je prema načinu djelovanja neprijateljskog topništva po gradu jasno da je njihova glavna ideja bila uništavanje, razaranje grada Karlovca i ubijanje što većeg broja civila. Podsjetio je na izjavu Čedomira Bulata, komandanta 21. korpusa JA, koji je nakon granatiranja Karlovca rekao da su u napadu gađani vojni objekti i postrojbe, dok su u stvarnosti gađani civilni ciljevi, među kojima je bio pogoden i karlovački dječji vrtić.

Topničko-raketni napadi na Karlovac, Dugu Resu, Generalski Stol i Ogulin započeli su 9. rujna. Glavni pravac napada na Karlovac bio je Utinja – Kamensko – Sajevac i poligon Cerovac – Turanj. Zaustavila ga je 13. domobranska pukovnija Karlovac, koja je tada imala ranjenih i poginulih priпадnika. U borbu se 13. rujna uključila Interventna satnija 110. brigade HV-a, dijelovi 3. pješačke bojne 110. brigade HV-a te bitnica RAK-12 iz 137. brigade HV-a. Toga su dana, u koordiniranoj akciji, hrvatske snage uspješno odbile oklopno-topničko-pješački napad neprijatelja, a postojeći položaji održani su do operacije Oluja u kolovozu 1995.

Kad gledamo rujan 1993. godine možemo reći da je to jedno od najtežih razdoblja tijekom Domovinskog rata, upravo zbog toga što smo imali akciju Medački džep, što smo imali napade na hrvatske gradove uključujući i Karlovac, a u BiH je opstojnost Hrvata praktički visjela o niti jer da je tada operacija Neretva uspjela, Hrvati bi bili protjerani sa znatnog dijela područja na kojem su živjeli, rekao je ravnatelj Hrvatskog memorijalno-dokumentacijskog centra Domovinskog rata dr. sc. Ante Nazor

DAN SJЕĆANJA NA NESTALE OSOBE U DOMOVINSKOM RATU

U Republici Hrvatskoj 30. kolovoza obilježava se od 2006. godine kao Međunarodni dan nestalih osoba i Dan sjećanja na nestale osobe u Domovinskom ratu. Hrvatska još uvijek traga za 1806 svojih državljana, a taj je dan prilika da ponovno podsjetimo na nestale u Domovinskom ratu i tugu onih koji istinu o njima traže

TEKST

Lada Puljizević

FOTO

Ministarstvo hrvatskih branitelja

SKRIVANJE ISTINE O NESTALIMA ZLOČIN JE KOJI TRAJE

Tri desetljeća nakon Domovinskog rata Hrvatska još uvijek traga za istinom o 1806 osoba nestalih u Domovinskom ratu, od kojih je 1411 nestalih kojima je nepoznata sudbina, te 395 smrtno stradalih kojima je nepoznato mjesto ukopa. U proteklih sedam godina identificirani su i predani obiteljima posmrtni ostaci 254 osobe, a samo tijekom ove godine ekshumirano je 11 posmrtnih ostataka te identificirano 10 osoba. Ti su podaci iznijeti na središnjem programu obilježavanja Dana sjećanja na nestale osobe u Domovinskom ratu, koji je ove godine održan u Varaždinu i okupio je predstavnike brojnih udruga proisteklih iz Domovinskog rata, članove obitelji, prijatelje i suborce nestalih te predstavnike Vlade, državna i lokalna izaslanstva. Potpredsjednik Vlade i ministar hrvatskih branitelja Tomo Medved, koji se već godinama neumorno bori za otkrivanje istine o nestalima, sa skupa u Varaždinu poručio je: "Mi ćemo u suradnji s obiteljima i udrugama nastaviti predano, odgovorno i

ustrajno raditi na pronalasku svih naših nestalih osoba, sve dok i posljednju osobu s popisa ne pronađemo, identificiramo i predamo obiteljima da imaju mjesto gdje se mogu pomoliti i zapaliti svijeće za svoje najmilije."

Traganje za nestalima i dalje otežavaju desetljećima prisutni problemi nesuradnje Srbije i njezinih institucija, nedostupnosti njihovih

arhiva i dokumentacije iz ratnog vremena, kao i šutnja onih koji su svjedoci događanja ili o njima imaju nekih saznanja. Problem dodatno stvara i činjenica da su tijekom Domovinskog rata posmrtni ostaci hrvatskih branitelja i civila nerijetko bili naknadno premještani na druge lokacije pod kontrolom srpskih snaga.

Mi ćemo u suradnji s obiteljima i udrugama nastaviti predano, odgovorno i ustrajno raditi na pronałasku svih naših nestalih osoba, sve dok i posljednju osobu s popisa ne pronađemo, identificiramo i predamo obiteljima, rekao je ministar Tomo Medved

Pronalaskom prvih masovnih grobnica na lokacijama Vila Gavrilović, Ovčara i Vukovarsko novo groblje započeo je val pronałaska velikog broja posmrtnih ostataka nestalih. Tijekom godina dolazak do informacija postajao je sve teži. Najveći je problem u potrazi za posmrtnim ostacima organizirano premještanje grobnica na okupiranim područjima Hrvatske. Prigodom prošlogodišnjeg obilježavanja Dana sjećanja na nestale osobe u Domovinskom ratu predsjednica Saveza udruga zatočenih i nestalih hrvatskih branitelja Ljiljana Alvir za Hrvatski vojnik je rekla: "Najveći problem s kojim se mi susrećemo jest emocija obitelji. Oni su svjesni da su stari i njihov je najveći strah da neće doživjeti pronałazak nestalih članova obitelji. Hvataju se za slamku. Samo da mi je još dočekati sina, brata, oca, kćer... Te obitelji žive, rade, kupuju novi namještaj, prate nove tehnološke trendove, grade, odgojili su djecu, brinu se za unučad, ali uvijek se na kraju vraćaju na onu početnu točku u 1991. godinu u potragu za nestalima. Tu postoji strašna potreba da oni to riješe i saznaju za života."

Za obitelji čiji su članovi na listi među 1806 imena, pitanje nestalih osoba je duboko uznenirujuće, transgeneracijsko bolno iskustvo. Supružnici ili roditelji koji su prije tridesetak godina započeli potragu nerijetko su umrli ne dočekavši toliko željenu istinu, a potragu sada nastavljaju predstavnici sljedeće generacije obitelji, njihova djeca. O tome je svjedočio i Dalibor Đurđek, predsjednik Udruge obitelji zatočenih i nestalih hrvatskih branitelja Varaždinske županije, koji se prisjetio dana kada je njegov otac zajedno s kolegama policajcima otišao u Vukovar braniti Hrvatsku. On je na čelu Udruge naslijedio prerano preminulu majku, a progovorio je i o snazi zajedništva koja povezuje obitelji nestalih u istoj nevolji, zahvalio svima koji ih podupiru i predano rade na rješavanju tog bolnog pitanja, pogotovo onima koji su pronašli svoje najmilije, ali i dalje podupiru one koji ih još uvijek traže. Predsjednica Saveza udruga obitelji zatočenih i nestalih hrvatskih branitelja Ljiljana Alvir ponovila je apel obitelji koje tragaju za najmilijima: "Onima koji znaju istinu o nestalim osobama želim poručiti da skinu taj teret sa svojih leđa, sa svoje savjesti, da pomognu obiteljima, kako bi se prekinula naša kalvarija potrage, ali kako bi i oni mogli mirnije zaspati i ne biti sudionici zločina. Skrivanje istine o nestalima zločin je koji traje."

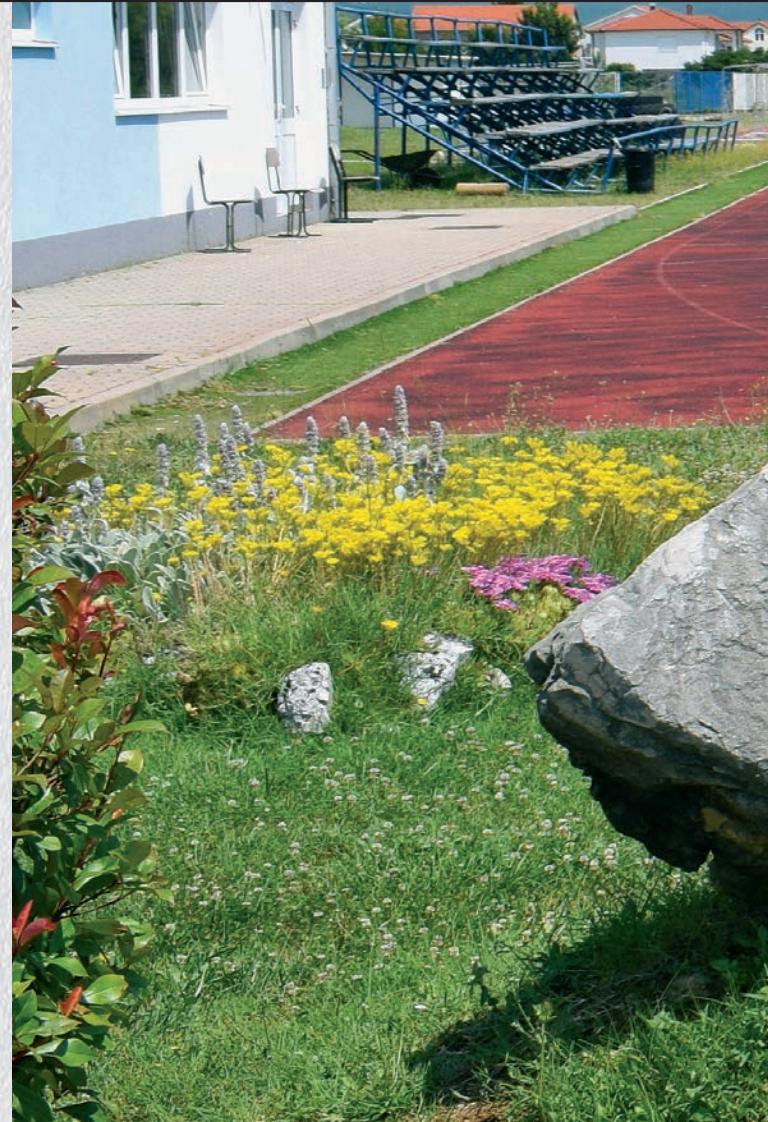
TRENUTAK SJEĆANJA

SINJANI U OBRANI VUKOVARA

Ivan Poljak-Sokol i Andrija Alčić, obojica rođeni Sinjani, dragovoljci i domoljubi, otišli su u rujnu 1991. braniti Hrvatsku tamo gdje je bilo najteže, u Vukovar. Danas se njihovim imenima zove sportski centar u Sinju

TEKST I FOTO
Lada Puljizević

Ivan Poljak-Sokol bio je brigadir HV-a, zapovjednik 1. bojne 204. brigade koja je branila Sajmište, a svoj je život u obrani Vukovara položio 6. studenog 1991. godine. I Andrija Alčić, časnički namjesnik, bio je pripadnik 204. brigade, a braneći Vukovar poginuo je 4. studenog 1991. Obojica rođeni Sinjani, dragovoljci i domoljubi, otišli su 1991. tamo gdje je bilo najteže. U spomen na svoje heroje Sinjani su sportski centar u predjelu Trnovača nazvali njihovim imenima, a na ulazu se nalazi spomen-ploča postavljena u studenom 2016. u povodu 25. obljetnice Ivana i Andrijina stradavanja. Prigodom otkrivanja spomen-ploče ministar hrvatskih branitelja Tomo Medved rekao je: "Svi mi, a posebno mladi, ne trebamo nigdje drugdje tražiti bilo kakve uzore jer oni su tu. Oni su heroji Domovinskog rata, kao što su Ivan Poljak-Sokol i Andrija Alčić. Uvijek se sjetimo njih i svih ostalih koji su dali svoje živote za našu slobodu, to neka nam budu uzori." Ivan Poljak rođen je 12. prosinca 1956. godine. Odrastao je i školovao se u Sinju, bavio se padobranstvom, a nakon srednje

Na ulazu u sportski centar u Sinju podignuta je spomen-ploča herojima Domovinskog rata, Sinjanima koji su u studenom 1991. položili živote boreći se za slobodu Hrvatske u Vukovaru

Andrija Alčić i Ivan Poljak ekshumirani su nakon mirne reintegracije i 1998. pokopani na Groblju sv. Frane u Sinju. Posmrtno su primljeni u Viteško alkarsko društvo

Škole otišao je na studij u Zagreb, gdje je bio do rujna 1991. kada, tajeći to od svoje obitelji, sa skupinom dragovoljaca odlazi braniti Vukovar. Nakon pogibije Velimira Đereka-Sokola 12. listopada, Ivan Poljak-Sokol preuzima zapovijedanje jednim od najtežih položaja u obrani Vukovara, onoga na Sajmištu, gdje par tjedana kasnije i sam pogiba.

Andrija Alčić rođen je 13. prosinca 1954. i nakon osnovne škole u Sinju, srednju završava u Splitu. Jedno vrijeme živi i radi kao pomorac na stranim brodovima, član je Dobrovoljnog vatrogasnog društva Sinj, a početkom osamdesetih godina započinje život u Zagrebu. Krajem rujna 1991. odlazi braniti Vukovar i raspoređen je na položaje obrane prema Bršadinu i Trpinji. Sredinom listopada javlja se kao dragovoljac i pomaže u obrani na Sajmištu gdje se susreće s prijateljem, Sinjaninom, Ivanom Poljakom, koji je tada već preuzeo zapovjedništvo nad tim dijelom grada. U razmaku od dva dana, u teškim borbama, obojica će na Sajmištu poginuti.

Andrija Alčić i Ivan Poljak ekshumirani su nakon mirne reintegracije i 1998. pokopani na Groblju sv. Frane u Sinju. Posmrtno su primljeni u Viteško alkarsko društvo.

www.hrvatski-vojnik.hr

Prijmite nas i na društvenim mrežama

facebook

twitter

YouTube

LinkedIn

Instagram

Sve što vas zanima pišite nas:
hvojnik@moh.hr

**HRVATSKI
VOJNIK**

Foto: Tomislav BRANDT